

adv. 1) Utan begynnelse. *Gud är till af e.* — 2) I alla tider, från urminnes tider, så långt tillbaka man vet att omtala. *Det har af e. så varit.* — 1 e., adv. 1) För alla tider, utan uppehåll och ända. *Det tillkommande lifvet skall vara i e.* — 2) För alltid, för beständigt, för ganska lång tid, till sednaste efterverld. *Hans minne skall leva i e.* — Älven brukas ofta 1 all e., helst i förtroligt tal, då man vill gifva synnerligt eftertryck åt mening, t. ex.: *Hur i all e. har det gått till?* hur i all verlden &c.? *Hur i all e. kan han . . . ?* hur är det möjligt, att han . . . ? *Det skall i all e. icke ske,* eller *det skall aldrig i e. ske,* aldrig någonsin. — *Från e. till e.*, adverbialt uttryck, som betecknar evig tillvaro, utan begynnelse och ända, t. ex.: *Gud är till ifrån e. till e.*

EVIGHETSBLOMSTER, n. 5. Se *Bternell*. **EVIGT**, ävigt, adv. 1) Utan begynnelse och ända. *Gud är e. till.* — *Syn.* Från evighet till evighet. — 2) Utan ända, utan slut, ehuru med begynnelse. *Himmelrikets glädje och helvetets pina skola e. växa.* — *Syn.* I evighet, Utan ända, Evinnerligt. — 3) (fam.) Alltid. *E. jemrvar han sig.* *Jag tror, du vill e. stanna kvar der.* — *Syn.* I evighet, I all evighet, Alltid. Beständigt, Alltjemt, Utan uppehåll, Evinnerligt.

EVINNERLIG, evinnerrlig, a. 2. Evigt (bem. 2 o. 3, men isynnerhet bem. 3). a) *Himmelrikets e-a. fröjd.* *Helvetets e-a. pina.* — b) *Till e. äminnelse.* *e-t minne af en märkvärdig händelse.* *En e. process.* — c) *E-a klagvisor.* *E. jemrvar.* *e-t sagg, hållt, hävande.* — *Syn.* *Se Evig.*

EVINNERLIGEN, EVINNERLIGA och (föräld.) **EVINNERLIGA**, adv. *Se Evigt* (bem. 2 o. 3).

EVOLUTION, --- (schön, f. 3. (krigsk.) 4) Hvarje trupperörelse, som utföres på exercisplatsen eller på ett slagfält, såsom frontförändring, kolonnens formerande, ledens öppning eller slutning, svängning, afställning, m. m. *E-er äro delar af en manöver och medel till dess utförande.* — 2) Hvarje rörelse, som utföres af en flotta eller en eskader.

EVÄRDELIG, se *Everdelig*.

EXAKT, äksäkt, a. 1. Noggrann; fullkomligt riktig. [Exact.]

EXALTATION, äksalltatschön, f. 3. Öfverspändt själstillstånd, öfverspänning.

EXALTERA, v. a. 1. Uppelda till hänförelse, hänföra, göra öfverspänd.

EXALTERAD, a. p. 2. Öfverspänd. — Brukas stundom som substantiv, t. ex.: *En e., de e-e.*

EXAMEN, äksämänn, m. pl. — *mina.* (lat.) Offentligt förhör med lärjungar vid ett läroverk, till pröfning af deras kunskaper. *Taga, undergå e.* — Ingår i flera sammansättningar, såsom: *Prest-, Embets-, Officers-, Kansli-, Kameral-, Hofrättsexamen*, m. m. — *Syn.* Förhör.

EXAMENSBEITYG, äksämännsbetyg, n. 3. Betyg öfver ägande kunskaper, som på grund af anställd examen meddelas någon.

EXAMENSVÄSENDE, n. 4. sing. Den öfverdrifvet stora vikt, som vid universiteterna fästes vid examina, och alla studiers häraf uppkomna riktning till undergående af någon viss examen.

EXAMINANDUS, --- ändus, m. (lat.) eller **EXAMINAND**, --- änd, m. 3. En, som skall undergå examen.

EXAMINATOR, --- ättär, m. 3. (uttalas i pl. — törär) Person, som examinerar eller hvilken det å embetes vägnar tillhör att examinera.

EXAMINERA, v. a. 1. 1) Pröfva någons kunskaper genom muntligt förhör. *E. någon.* — *Syn.* Förhöra. — 2) (fam.) Förhöra, taga i förhör, för att utforska något. *Han nekade till beskylningen, ehuru jag e-t honom ganska strängt.* — 3) Undersöka, granska. *E. förhållandet med en sak.* *E. en blomma*, undersöka, till hvilken klass hon hör m. m., för att få reda på dess namn. — *Examinera*, n. 4. o. *Examining*, f. 2.

EXARÉ, äksärrik, m. 3. (hist.) Benämning på städhållarne i Exarkatet. [Exarch.]

EXARKAT, äksärrikät, n. sing. (hist.) *E-e*, benämning på alla det byzantinska kejsarödemets besittningar uti Italien, efter Östgoternas besegrande genom Narses (552). [Exarchat.]

EXCELLENS, äksälläns, m. 3. (af lat. *Excellentia*, förträfflighet) Titel, som i vissa länder tillägges ministrar, statsräder, eller höga militära embetsmän, med ett ord: innehafvarne af statens högsta värddigheter. — I Sverige: a) (fordom) Titeln, som på 1600-talet tillkom de fem höga riksembetsmännen: drots, marsk, amiral, kansler och skattmästare; sedermera, intill Gustaf II:s tid, var den oskiljaktigt ifrån riksrådembetet. — b) (nu) Titel och värddighet, som tillhör statsministrarna, hvilka äro själfskrifna excellenser, samt för öfrigt af konungen tillägges högt uppsatta män bland den civila eller militära embetsmannacorpsern äfvensom vid hovet. Fullständig tyder denna titel: *Hans excellens, en af rikets herrar*, men i dagligt tal brukas blott: *hans e., eders (ers) e.* — Ut i Italien är *Eccellenza* en allmänt bruklig titel för hvarje adelsman, och utländningar hedras af inbyggarna ofta dermed. [Excellens.]

EXCELLERA, äksällära, v. n. 1. Utmärka sig. [Excellera.]

EXCELLENT, äksällänt, a. 1. Förträfflig. [Excellent.]

EXCENTRICITET, äksäntricitét, f. 3. 1) (mat.) Afståndet emellan medelpunkten och hvardera focus i en ellips. — 2) (fig.) Öfverspändhet.

EXCENTRISK, äksäntrisk, a. 2. 1) (mat.) Sägdes om tvänne eller flera cirklar, inneslutna inom hvarandra, då de hafva olika medelpunkt. *Motsats:* Koncentrisk. — 2) (fys.) E. kallas en stöt, när den ej går genom den råkade kroppens medelpunkt. — 3) (fig.) Öfverspänd, fantastisk, svärmande. — *Excentriskt*, adv.

EXCEPTION, äksäpptschön, f. 3. 1) Undantag. — 2) (lagt.) Invändning (i rättegång).

EXCERPERA, äksärperera, v. a. 1. Göra utdrag af något ur en skrift. — *Exciperande*, n. 4. o. *Exciperering*, f. 2.

EXCERPTER, äksärprtr, n. 3. pl. Utdrag ur skrifter.

EXCESS, äksä'ss, m. 3. 1) Utsväfning, oordentlighet. — 2) Våldsamt, olog. *Begå e-er.*

EXCESSIV, äksä'ssiv, a. 2. Omätlig, öfverdrifven. — *Excessivt*, adv.

EXCIPERA, äksäpéra, v. n. 1. (lagt.) Göra invändning (i rättegång).

EXCITATOR, äksättär, m. 3. (uttalas i pl. — örär) Ett slags instrument, som genomsläpper elektricitet, men derjemte utvecklar positiv och negativ elektricitet.

EXCITERA, äksättära, v. a. 1. Reta, uppgega.

EXEGES, äksägés, f. 5. Utläggning och förklaring af skrifter, isynnerhet af den heliga skrift.

EXEGETIK, äksägetik, f. 3. Den gren af teologiska vetenskapen, hvilken har till föremål den heliga skrifts utläggning och förklaring.

EXEGETISK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på exegetiken. Utläggande, tolkande, förklarande.

EXEKABEL, --- kräbl, a. 2. Afskyvärd. [Exec —, Exse —.]

EXEKUTION, äksäekutschön, f. 3. 1) Verkställe, utförande. *E. af en order.* — 2) (i skön konst) a) Utförande. *E. af musik.* *E-en af en symfoni, af en opera.* — b) Sättet, huru något blivit utfördt. *Denne målares e. är i alla berömvärd.* — 3) (lagt.) a) Utmätning. — b) Afrättning. [Exec —, Exse —.]

EXEKUTIONSVERKET, äksäekutschönsvärkät, n. 5. sing. det. Benämning på de offentliga anstalter, som besörja utbekommandet af lagligen prövade och tilldömda rättigheter. Utökningsverket. [Exec —.]

EXEKUTIV, äksäekuti'v, a. 2. 1) Verkställe. — 2) Som anbefaller utmätning eller sker till följe deraf. *E. dom, utmätningssdom.* *E. auktion, utmätningssauktion.* [Exec —.]

EXEKUTOR, äksäekutär, m. 3. (uttalas i pl. — törär) Verkställare. Skrifves äfv. *Executor*. — *Executor testamenti*, latinskt uttryck, som betyder: ett testamentes verkställare.

EXEKUTORIAL, äksäekutoriäl, n. 3. o. 5. (jur.) Utmätningssdom.

EXEKUTORISK, äksäekutori'sk, a. 2. (jur.) Som sker i kraft af laga dom, genom verkställande maktens åtgärd. [Exec —.]

EXELLENS, EXELLENT, EXELLERA, se *Excellent*, &c.

EXEMPEL, äksä'mmpl, n. 3. 1) Enskilt ord eller sak, som äger likhet med någon ifrågakarande och tjénar till att gifva tydligare begrepp derom eller bestyrka densamma; ord eller sak, som hör under en gemensam klass och kan framställas till helysning af det hela eller andra derunder hörande enskiltheter. *I denna grammatika är hvarje regel åtföljd af latiska e. Man finner i historien hundratals e. derpå. Jag skall gifva er e. på motsatsen. Anföra, framdraga, citera e. Man har ännu intet e. på, att det misslyckats. Såsom, till e. derpå anfördes, att . . .* — 2) Aritmetisk uppgift, som tjénar ut visa, huru ett räknesätt bör verkställas, till öfning för nybegynnare. Heter egentligen Räkneexempel, men förkortas vantigtvis. — 3) (fig.) Öfverspänd, fantastisk, svärmande. Se d. o. begge bem. a) *Föregå med e., med godt o. Gifva dilligt e. för andra. Följa ens e. Tuga till e. Bilda sig efter någons e. Statuera e. på någon, straffa någon till varning för andra.* — b) *Han är ett e., kan tjéna till e. för andra. Hon är ett e. af dygd, af kyskhet.* — *Syn.* *Se Efterdöme.* — *Till e.*, adverbialt talesätt, som brukas, då man med ett exempel vill uppvisa, förklara, bestyrka något.

EXEMPELBOK, äksä'mmplbók, f. 3. pl. — böcker. Bok, innehållande exempel för öfning och undervisning.

EXEMPELLÖS, a. 2. Som är utan exempel. *E-t brott. E. lyckta.*

EXEMPELVIS, adv. Såsom exempel. *E. må nämnas, att . . .*

EXEMPLAR, äksä'mmplär, n. 3. Hvarje särskilt ibland en mängd föremål, som äro hvarandra fullkomligt lika. Sägdes isynnerhet om böcker, gravurer, medaljer och andra sådana föremål, som finnas mångfaldigade efter en gifven och gemensam typ. *Det finnes blott två e. af denna bok i hela Stockholm. En upplaga af 500, 1000 e. Huru många e. har han låtit trycka? Inbun-*

det, häftadt e. Löst e., oinbundet. Jag har ett vackert e. af denna medalj, gravur, snäckå, ört, o. s. v.

EXEMPLARISK, äksä'mmplärisk, a. 2. Som kan tjéna till efterdöme. *E. dygd, fromhet, vändel.* — *Syn.* *Se Efterdömlig.* — *Exemplariskt*, adv.

EXEQUERA, äksäekvára, v. a. 1. 1) Verkställa, utföra, fullborda. *E. en dom, ett utslag, en order.* — 2) Utföra (musik). *E. musik, en sonat, en ouvertüre, o. s. v.* — 3) Afrätta, afstraffa. — 4) Utmäta. — *Exequera*, n. 4. o. *Exequering*, f. 2.

EXERCERA, äksäersára, v. a. 1. Öfva i vapenyrket. *E. rekryter, soldater, ett regemente.* Vapenöfva. — V. n. 3) Öfva sig, öfvas i vapenyrket. *Rekryterna hålla på att e. Låta trupperna e.* — 2) Utföra hvad som hör till soldatexercis. *Trupperna e. ganska bra.* — 3) *E. med någon*, lära någon att exercera (v. n. 2). — *Exercera*, n. 4. o. *Exercering*, f. 2.

EXERCERPLATS, EXERCEREGLEMENTE, se *Exercisplats, Exercisreglemente*.

EXERCIS, äksäers'si, m. 3. Öfning i vapenyrket, vapenöfning.

EXERCISPLATS, äksäers'si'plats, m. 3. Enkom dertill begagnad plats, der trupper exerceras.

EXERCISREGLEMENTE, n. 4. Reglemente, innehållande föreskrifter angående trupper exercis.

EXERCITIEBOK, äksäers'si'tiebók, f. 3. pl. — böcker. Bok af inbäddat skriftpapper, för exercitier (se *Exercitium*).

EXERCITIEMÄSTARE, n. 5. Benämning i Sverige på de universitetslärare, hvilka meddela undervisning i faktning, riddning, musik, teckning och de moderna språken.

EXERCITIUM, äksäers'si'tium, n. (i plur. — *tia* och — *tier*) (lat.) Af lärare till lärjungar gifven uppsats för öfning i språk eller stift. Skriföfning, Stillöfning, Scriptum.

EXERG, äksäersg, m. 3. (fr. *Exergue*) Så kallas den ifrån huvudnageln (bildan) genom en grof linie afskilda nedre delen på mynt, der kallmanhet ärtalet står.

EXHIBERA, äksäshibára, v. a. 1. Uppvisa, förete. **EXIL**, äksil, m. 3. (lat. *Exilium*) 1) Förvisning, landsflykt. — 2) Förvisningsort.

EXILERA, v. a. 1. Förvisa, landsförvisa. — *E. sig*, v. r. Frivilligt gå i landsflykt, aflygsna sig.

EXING, äksinsing, m. 2. Ett grässlag, allmänt på hårdvallängar och ganska förmäntlig såsom foderväxt. Kallas äfv. Hundexing, *Dactylis glomerata*.

EXISTIMATION, äksäistimatschön, f. 5. Andras omdöme om en person: fröjd, godt namn och rykte.

EXISTENS, äksäistäns o. — stänngs, f. 3. (fr. *Existence*) Tillvaro.

EXISTERA, äksäistära, v. n. 1. 1) Vara till, finnas, gifvas. — 2) Hafva sin utkomst. Brukas i denna bem. oriktigt i st. f. Subsistera.

EXKLAMATION, äksäklamatschön, f. 3. Utrop. [Excl —.]

EXKLUSIV, äksäklusiv, a. 2. Uteslutande. [Excl — if.]

EXKLUSIVT, adv. Uteslutande, på ett uteslutande sätt, med alla andra uteslutande. [Excl — if.]

EXKOMMUNICERA, äksäkommunisára, v. a. 1) Utesluta från kyrkans gemenskap, bannytisa. — *Exkommunicera*, n. 4. [Exe —.]

EXKREMENTER, äckskremäntr, n. 3. pl. 1) (i vidsträckt bem.) Allt hvad som genom naturlig uttömning såsom obrukbart afföres ur kroppen. — 2) (i allmänhet) Hvad som afföres ur kroppen genom ändtarmen. [Exer —.]

EXKRETION, äckskretscho'n, f. 3. (med.) Afslutning af sådana vätskor, som äro bestämda att, utan föregående användning till annat behof, på direkt väg blifva uttömda ur kroppen, hvilket sker genom lungorna, njurarna och huden. — *Exkretioner*, pl. Vätskor, som på sådant sätt afsilas. [Exer —.]

EXKURSION, äckskurrscho'n, f. 3. 1) Ströftåg. — 2) Liten resa, isynnerhet vetenskaplig, botanisk, o. s. v.; utflykt. [Exe —.]

EXKUSABEL, äckskusabel, a. 2. Ursäktlig. [Exe —.]

EXKUSERA, v. a. 4. Ursäkta. [Exe —.]

EXODUS, äckskodus, m. sing. (grek. *Exodos*, utgång) Andra Mose bok, som handlar om Israeltternes utgång utur Egypten.

EXORBITANT, äckskorbitant, a. 1. Gränslös, omätlig.

EXORCISM, äckskorrism, m. 3. En fordom bruklig ceremoni vid döpselen, bestående uti en egen besvärjelse, hvarigenom presten befälde den oröna anden att vika bort ifrån den, som döptes.

EXOTERISK, äckskoterisk, a. 2. (från grekiskän) Beständ för de otvungna. *E. lära*. — *Mot-sata*: Esoterisk.

EXOTISK, äckskotisk, a. 2. Utländsk.

EXPANDERA, äckspannadera, v. a. 1. Utspänna, utsträcka, utbreda.

EXPANSIBEL, äckspannsibl, a. 2. (fys.) Säges om en kropp, hvars partiklar genom värmen förlora allt sammanhang och utspidas i luften. *Alla luftformiga kroppar (gaser) äro e-bla*.

EXPANSIBILITET, äckspannsibilitet, f. 3. (fys.) Den egenskap hos en kropp, att dess partiklar genom värmen förlora allt sammanhang och utspidas i luften, om de icke på något sätt instängas.

EXPANSION, äckspannscho'n, f. 3. Utvidgning, förtunnning.

EXPANSIONSKRAFT, äckspannskraft, f. 3. sing. (fys.) Förmåga att utvidga sig.

EXPANSIV, äckspannsiv, a. 2. 1) Som kan utvidgas eller utvidgas. — 2) Vidtomfattande.

EXPANSIVKRAFT, äckspannsivkraft, f. 3. Se *Expansionskraft*.

EXPEBIERA, v. a. 1. 1) Affärda, afsända, afskicka. *E. en kurir, ett fartyg, E. varor*. — 2) Affärda en person, som kommit i och för något ärendes utträttande, d. v. s. afgöra detta ärende, låta honom få det utträttadt. — 3) Påskynda afgörandet af en sak, afgöra, bringa den till slut. *E. en sak, en affär, en kommission, ett uppdrag*. — 4) Utfärda. *E. en ordrer, ett utslag*. — 5) (fam.) Göra slut, ända på. *Dessa penningar skall han snart hafva e-t*. — 6) (fig. fam.) Afsända till andra världen, taga lifvet af. — *Expederande*, n. 4.

EXPEDIT, äckspedit, a. 1. Flink och driftig i sina förättningar. — S. m. 3. Handelsombud, som för en köpmans räkning gör resor i och för uppköp och försäljning af varor, inkasseringar o. s. v.

EXPEDITION, äckspeditcho'n, f. 3. 1) Af-färdande, afsändande, afskickande. — 2) Afgörande af en sak, dess bringande till slut. — 3) Krigståg (till lands eller sjös). — 4) Utfärdande. *E-en af en ordrer, ett utslag*. — 5) Utfärdad

handling. — 6) Stället eller rummet, der något utfärdas.

EXPEDITIONS-BEFALLNINGSMAN, äckspeditcho'nsmän, m. 3. pl. — män. Se *Länsmän*. Kallas i vanligt tal äfv. blott *Befallningsman*.

EXPEDITIONSCHEF, äckspeditcho'nchef, m. 3. Så kallas i Sverige för närvarande den embetsman, som närmast under Departementetschefen (se d. o.) förvaltar ett statsdepartement. Jfr. *Departement*, 2.

EXPEDITIONSNUM, n. 3. Rum, der embets-skrifvelser expedieras.

EXPEDITIONSSEKRETERARE, n. 5. Embetsman, som är sekreterare vid en statsexpedition.

EXPEDITIONS-UTSKOTT, n. 5. Benämning på ett af rikens ständer valdt Utskott, bestående af toll ledamöter, hvars äliggande är att uppsätta de expeditioner, som under riksdagen af ständerna gemensamt utfärdas, äfvensom riksdagsbeslutet, och alla sådana författade handlingar till rikens ständers justering överlemnas.

EXPEKTANS, äckspäcktans, o. — tängs, f. 3. (fr. *Expectance*) Förväntningsrätt till en utlofvad syssla. [Expect —, Exspect —.]

EXPEKTANSBREF, äckspäcktansbrev, n. 5. Öppet bref, utfärdadt af en regering och innehållande löfte om en syssla efter dess innehafvares afgång. [Expect —, Exspect —.]

EXPEKTANT, äckspäcktant, m. 3. En, som har förväntningsrätt till en syssla. [Expect —, Exspect —.]

EXPEKTERA, äckspäcktera, v. a. 1. Vänta, afvakta. — *Expekterande*, n. 4. [Expect —, Exspect —.]

EXPEKTORATION, äckspäcktoratscho'n, f. 3. 1) Upphostning eller uppspottning af slim. — 2) (fig.) Utgjutelse af sitt hjertas tankar. [Expect —, Exspect —.]

EXPEKTORERA SIG, äckspäcktorera, v. r. 4. (fig.) Utgjuta sig, säga sitt hjertas tankar. [Expect —, Exspect —.]

EXPENSER, äckspannsr, m. 3. pl. Kostnader. Brukas isynnerhet om rättegångskostnader.

EXPERIMENT, äckspärimant, n. 3. o. 3. Försök, rön (isynnerhet i vetenskapligt afseende).

EXPERIMENTAL, äckspärimantl, a. 2. Som stöder sig på eller afser vetenskapliga försök, rön. Brukas endast sammansättningsvis, t. ex. i följande ord:

EXPERIMENTALFYSIK, äckspärimantfysik, f. 3. Den del af fysiken, som grundar sig på gjorda rön och iakttagelser, d. v. s. på ren erfarenhet. — *physik*.

EXPERIMENTALFÄLT, n. 3. Benämning på en Svenska Landbruksakademien tillhörig jordrymd, upplåten till försök och rön, som hafva afseende på landbruk och trädgårdsskötsel.

EXPERIMENTAL-VETENSKAP, f. 3. Vetenskap, som grundar sig på rön och iakttagelser. — *vettenskap*.

EXPERIMENTERA, äckspärimanterä, v. n. 1. Anställa rön, försök. Brukas mest i vetenskaplig mening. — *Experimenterande*, n. 4.

EXPIRERA, v. n. 1. 1) Uppgifva andan, dö. — 2) Gå till ända, tilländalöpa, förlöpa, förfalla. [Exp —.]

EXPLICERA, v. a. 1. Förklara, tyda, utlagga.

EXPLIKATION, äcksplikatscho'n, f. 3. Förklaring. [Explic —.]

EXPLODERA, v. n. 2. Ögonblickligt förbrinna med knall. Säges om brännbara luftar-

ter och om vissa fasta ämnen, t. ex. krut, knallsilfver, m. m.

EXPLOSION, äcksploscho'n, f. 3. Ögonblicklig förbränning med knall. Jfr. *Explodera*.

EXPONENT, äckspontannt, m. 5. (alg.) Den till siffrer eller bokstaf, som sättes ofvanföre till höger om den kvantitet, hvars dignitet den skall uttrycka, t. ex. x^2 , y^m , hvori 2 och m äro exponenter och beteckna, att x är multiplicerad med sig sjelf 2 gånger och y likaledes m gånger.

EXPONERA, v. a. 1. 1) Utställa till allmänt åskådande. — 2) Blottställa, utsätta (för fara, ondt, obehag, o. s. v.). — *Exponerande*, n. 4.

EXPORT, äckspärt, m. 3. 1) Utförelse af varor till främmande land. — 2) Varor, som sålunda utföras.

EXPORTATION, äckspärtatscho'n, f. 3. Utförelse, utsköppning.

EXPORTERA, äckspärtära, v. a. 1. Utföra, utskäppa (varor till utrikes ort). — *Exportera*, n. 4. o. *Exportering*, f. 2.

EXPORTÖR, äckspärtört, m. 3. Köpman, som utskäppar varor.

EXPOSE, äckspasé, m. 3. (fr.) 1) Berättelse, framställning, i korthet innehållande det hufvudsakliga af en rättegång, en klagoskrift, en ansökan o. s. v. — 2) Redovisande berättelse, innehållande en öfversigt af tillståndet med rikets förvaltning, ett embetsverks arbeten, en offentlig stiftelses verksamhet, o. s. v.

EXPOSITION, äckspostitscho'n, f. 3. 1) Utställning till allmänt åskådande. — 2) Sålunda utställda saker och varor.

EXPRES, äcksprä, m. (fr.) För någon särskilt angelägenhet afsänd budbärare. Skrifves äfv. *Express* (m. 3). — *Adv.* Enkom, för något visst ändamål.

EXPRESS, äckspräss, se *Exprés*, m.

EXPRESSION, äckspräscho'n, f. 3. Uttryck.

EXPRESSIV, äcksprässiv, a. 2. Uttrycksfull. — *it*.

EXPRESSIVT, adv. Uttrycksfullt. — *it*.

EXPRIMERA, v. a. 1. Uttrycka. — *Exprimerande*, n. 4.

EX PROFESSO, äckspärofesso, adv. (lat.) Till yrket, såsom yrke, i egenskap af verklig handverks-, konst- eller vetenskapsidkare.

EXTIRPATOR, äckstirrpälarr, m. 3. (uttalas i plur. — övrr) Ett slags åkerbruksredskap, försedd med bill eller skyffel, och som användes i stället för vanlig harf, då denna ej kan tränga tillräckligt djupt ned i jorden eller der bibehålla fäste. Skrifves äfv. *Extirpator*.

EXTAS, äckstäs, m. 3. Högre grad af hänförelse, hvarunder själen är nästan otillgänglig för yttre uttryck, förständets klarhet förmörkad och viljans frihet inskränkt. Skrifves äfv. (enligt grekiskan) *Ekstas*.

EXTASIERA, v. a. 1. Försätta i extas. Äfv. *Ekstasiera*.

EX TEMPORE, äckstämpore, adverbialt uttryck (lat.) Begerat och utan förberedelse.

EXTEMPORERA, äckstämporerä, v. n. 1. Genast, utan förberedelse, förrätta någonting, t. ex. hålla tal, sjunga, o. s. v. Jfr. *Improvisera*. — *Extemporerande*, n. 4.

EXTENSION, äckstännscho'n, f. 3. Utsträckning, utvidgning.

EXTENSIV, äckstännsiv, a. 2. 1) Utsträckande, uttjänjande. *E. kraft*. — 2) Som har utsträckning i rummet. *E. storhet*. — *Motsats*: Intensiv.

EXTIRPATOR, se *Extirpator*.

EXTRA, äckstra, adv. (lat.) 1) Utom det vanliga, särskilt. *Förtjena något e.* — *Syn.* Bredvid. — 2) Mer än vanligt, ovanligt. *E. fin, god*. — *Adj.* 1. indekl. 1) Särskilt och utom det ordinarie antalet tillsatt, antagen. *E. vaktmästare*. — 2) (fam. i dålig mening) Utomordentlig, ovanlig i sitt slag, värre än andra. *Jo, du är e, du!* — 3) Utom lag eller stadga, utom den stadgade ordningen, utom föreskrift, utom beräkning. *E. afgift, e. post, utgift*. — Ordet är, såsom adjektiv, att betrakta såsom förkortadt af *Extraordinarie*.

EXTRAHERA, v. a. 1. 1) Utdraga, göra utdrag (ur böcker, skrifter, o. s. v.). — 2) (fam.) Utloka. — *Extraherande*, n. 4.

EXTRAJUDICIEL, äckstrajudisiel, a. 2. Som gör undantag ifrån vanlig rättegångsordning. *E. bestraffning*.

EXTRAKT, äcksträckt, n. 3. o. 5. (farm.) En till olika styf, vanligen till honungs konsistens afundstad växtsaft, erhållen genom den färsta växtens utpressning, eller den till dylik konsistens afundstade infusionen, eller dekokten på den torrade växtens delar. [Extract.]

EXTRAKTION, äcksträcktcho'n, f. 3. 1) Utdragning. — 2) Härkomst.

EXTRAKTIVÄBNE, äcksträcktivämne, n. 4. (kem.) Benämning på de slags sammansatta växtämnen, hvilka ej äro för alla växter gemensamma, utan mer eller mindre skiljaktiga för olika växter, vanligtvis bidraga att gifva dessa deras utmärkande, individuella egenskaper, och kunna med lösningsmedel ur dem utdragas. [Extract —.]

EXTRAORDINARIE, äckstraördinarie, a. 1.

1) (om sak) Som tillkommit, gäller, består, förefinnes utom lag och stadga, utom den stadgade, fastställda ordningen. *E. bevillning, vänta, skatter*. — 2) (om person) Utan utom det ordinarie antalet. *E. tjensteman, professor, vaktmästare*. — Ordet tillhör isynnerhet den administrativa stilen och skiljer sig i bemärkelser ifrån *Extraordinär*, churu de i grunden äro ett och samma ord. — *S. m. 3.* Extraordinarie tjänsteman.

EXTRAORDINÄR, äckstraördinärt, a. 2. Utomordentlig, ovanlig. — *Extraordinärt*, adv.

EXTRAVAGANS, äckstravagans, o. — äungs, f. 3. Orimlighet, besynnerlighet, dårskap, galenskap.

EXTRAVAGANT, äckstravagant, a. 1. Orimlig; svärmande, utsvälvande; dåraktig.

EXTRAVASAT, äckstravasat, n. 5. (med.) Blod eller vätskor, som utträngt ur sina kärl i någon af de närliggande inre delarna.

EXTRAVASATION, äckstravasatscho'n, f. 3. (med.) Blodets eller vätskors utträngning ur sina kärl. Jfr. föreg.

EXTREM, äcksträm, n. 3. (mest i plur.) Ytterlighet.

EXTREMITETER, äckstremitetr, f. 3. pl. De yttersta kroppsdelen, isynnerhet armar (*Öfre e.*) och ben (*Nedre e.*).

F.

F. *M.* n. 3. 1) Sjette bokstafven i alfabetet. F har sitt eget skarpa ljud: a) I början af ord eller stafvelser, t. ex.: *Fabel, författa, förfäder*. — b) Näst efter en kort vokal, t. ex.: *Straff, grift, skaft* (substantiv), *väst* (substantiv), *lustig*. — c) I några ords böjningar, emellan lång vokal och t. ex.: *Skaft, väst* (supiner af *skafva, väfva*), *lyst*. — d) I orden *Skymf, nödtorft, torftig*, samt i slutet af åtskilliga ur främmande språk hämtade ord, såsom: *Trumf, triumf, strof*, äfvensom i *skrofet, skrofter*. — F har ett lenare ljud af *v*, i slutet af svenska ord och stafvelser: a) efter en lång vokal, t. ex.: *Af, höf, graf, råf, döf, blif, aflaga, råfunge*; — b) efter *l* och *r*, t. ex.: *Half, tof, sjelf, arf, förderf, förderlig, arftigt*. — F är stumt näst framför *v* i enkla ord, t. ex.: *Silfver, grufva, lifvel, starfvig, pröfva*; men i sammansatta ord, der *f* slutar den föregående och *v* börjar den sednare sammansättningsdelen, höres ljudet af tvenne på hvarandra följande *v*, helst vid långsamt och tydligt uttal, t. ex.: *Afvända, grufvåg, brevafska*. — 2) (i musik) a) Fjerde noten i c-skalan. — b) Namnet på den sträng eller tangent, som anger tonen *f*. — 3) Ljudet, som uppkommer, då bokstafven *f* uttalas eller noten *f* i sång och musik återgifves. — Man säger äf. *f-ljud, f-ton, f-sträng*, o. s. v. — 4) Förkortningar: *F.* (i musik) = forte. *F.* (på recepter) = Fiat. — *f. ell. fem.* = feminin. — *f. ell. fol.* = folium, folio. — *fac.* = facit. — *FF.* (i musik) = fortissimo. — *Ff.* (i handel) = förfallen. — *Fec.* = fecit. — *F. m.* (i handel) = förra månaden. — *Fr.* = franco. — *F/R.* = Försämringsräkning.

FABEL, *fäbl*, m. 3. pl. *fabler*. (lat. *Fabula*) 1) Diktad berättelse, hvari de handlande företrädesvis äro djur, äfven stundom växter, allegoriska personer eller till och med människor, och som har till ändamål att framställa någon moralisk sanning eller praktisk lefnadsregel. *Æsopi, Phædris, de la Fontaines f-ler.* *F-n* om vargen och lammet. *F. på vers, på prosa*. — 2) Den sammanväfnad af händelser, som utgör ämnet för en episk eller dramatisk dikt, eller för en roman. *Berättelsens f.* — 3) Den grekiska och romerska myten eller gudalära. *Alla f-ns gudar och gudinnor*. — 4) (fig.) a) Dikt, lögn, osanning. *Händelsen har verkligen passerat; det är ingen *f*.* *Det der är bara f-ler; jag tror icke ett ord deraf.* — *Syn.* Se *Lögn*. — b) Allmänt talämne och derjemte föremål för allmänt ogillande eller åtlöje. *Göra sig till en *f* för hela staden.*

FABELAKTIG, a. 2. Som liknar en fabel (hem. 1), otrolig, osannolik. *En *f* berättelse.* — *Syn.* *Fabulös, Sagolik.* — *Fabelaktighet*, f. 3. — *Fabelaktigt*, adv.

FABELDIKTARE, m. 3. En, som diktar, författar fabler (hem. 1). *Æsopus var en *f*.* — *Syn.* *Fabelskrifvare, Fabulist.*

FABELDJUR, n. 3. Diktadt djur.

FABELHISTORIA, f. 3. pl. — *rier.* Den äldsta tiden af ett folkslags historia, som merendels är genomväfd af fabler eller myter.

FABELKRETS, m. 2. Flera sammanhörande och ett helt bildande sagor eller episka dikter i

den fornskandiuaviska och forntyska litteraturen. — Äf. *Sagokrets.*

FABELLÄRA, f. 1. Se *Mytologi*.

FABELSAMLING, f. 2. Samling af fabler (hem. 1).

FABELSKRIFVARE, m. 3. Se *Fabeldiktare*.

FABELÄLDER, m. 2. (mest i def. form) Den äldsta tiden af ett folkslags tillvaro, då dess historia ännu är sammanväfd med dess mytologi.

FABRICERA, v. a. 1. 1) Tillverka (egentl. på fabrik), förfärdiga. *F. kläden, sidentyger, hallar, band, strumpor*, o. s. v. — 2) Låta tillverka genom fabriksarbetare, på fabrik. Säges om fabrikanter. *Han *f*-r kläde.* Man säger äf. *Detta land, denna stad *f*-r mycket.* d. v. s. har många fabriker. — 3) (fig. fam.) Uppdikta, uppsinna. *F. en lögn, en osanning, en smädelse.* *F. ett testament, en donation*, o. s. v., göra ett falskt testament, o. s. v. — *Syn.* Se *Dikta*. — *Fabricerande*, n. 4. o. *Fabricering*, f. 2.

FABRIK, -*f*k, m. 3. 1) Större slöjdinrättning, hvarvid flera handtverks konstfärdighet erfordras, för att i stor myckenhet och med stor fullkomlighet tillverka vissa handelsvaror. *F., der kläden, siden, strumpor tillverkas.* — Bildar en mängd sammansättningar, såsom: *Klädes-, Siden-, Hatt-, Strumpfabrik*, o. s. v. — 2) Tillverkning. *Desse varor äro af herr S. *f*.* En vara af god *f.* (Fig. fam.) *Detta är af hans *f*.* är af honom uppdiaktad. — 3) I sammansättningar nyttjas ordet stundom om varor af medelmåttig eller dålig beskaffenhet, t. ex.: *Fabriksknivar, -ur*, o. s. v. — *Ss. F-sarbetare, -sarbete, -sändring, -svörelse, -syrke.*

Anm. Emellan *Manufaktur* och *Fabrik* är ursprungligen den skillnad, att det förra mera har afseende på arbeten med handkraft, det sednare på sådana, som tillverkas med tillhjälp af maskiner. Båda skilja sig deruti från *Handverk*, att de äro frikallade från dessa sednare skråordningar och lyda under Hallrättan. — I allmänhet göres dock numera föga eller ingen skillnad emellan *Fabriker* och *Manufakturer*, om ej den, att den sednare benämningen brukas uteslutande om större inrättningar för metallers förädling.

FABRIKANT, -- ämt, m. 3. 1) Ägare af fabrik. — 2) Delägare i ett fabriksbolag, då han för bolagets räkning driver fabriken. — *Syn.* *Fabriksidkare, Fabrikör.*

Anm. *Fabrikant* brukas mer i administrativ och statistisk stil; *Fabrikör* deremot i dagligt tal och såsom titel.

FABRIKAT, -- ät, n. 3. På fabrik tillverkad vara. — *Syn.* *Fabriksvara.*

FABRIKATION, --- ischón, f. 3. Tillverkning (egentl. på fabrik), förfärdigande. — *Syn.* *Varutillverkning.*

FABRIKSBLY, -*f*kbsly, n. 4. Litet blystycke med påtryckt fabriksstämpel, hvilket är vidhängt ett stycke kläde eller annat fabrikat.

FABRIKSFOLK, n. 3. sing. Personer, som arbeta vid en fabrik, jemte deras hustrur och barn.

FABRIKSIDKARE, m. 3. Idkare af fabriksyrke. Anm. *Fabriksidkare* skiljer sig deruti från *Fabriksmästare* (hem. 1), att den förra icke äger eller behöfver burskap.

FABRIKSMESSIG, a. 2. Som liknar arbets-sättet på fabriker; som göres fort och slarvigt. — *Fabriksmessigt*, adv.

FABRIKSMÄSTARE, m. 3. 1) Handtverksmästare, som äger frihet att utan skråtvång idka sitt yrke, äger eller kan äga burskap, och tillverkar varor i förråd, till försäljning. Lyder under Hallrättan och kallas derföre äfven Hallmästare. — 2) Verkmästare på en fabrik.

Anm. En *Fabriksmästare* kan kallas *Fabrikör*, men kan icke få namn af *Fabrikant*, emedan dertill fördras en egentlig fabrik.

FABRIKSOMBUDESMAN, m. 3. pl. — *män.* En af fabriksidkarna på en ort antagen ombudsman, som äger rättighet att, i likhet med stads- och landsfiskaler, befräa förbrytelser emot författningen om lurenärgeri och tullförsänllning, samt har fritt tillträde till packhus och andra bevakningsställen, jemte rättighet till handräkning af tullbetjente.

FABRIKSUPPSYNINGSMAN, m. 3. pl. — *män.* Person, som har tillsyn vid arbetet på en fabrik. *FABRIKSVARA*, f. 1. 1) Vara, tillverkad på fabrik. — *Syn.* *Fabrikat*. — 2) Vara af dålig eller medelmåttig beskaffenhet. — *Syn.* *Dussinvara.*

FABRIKSVÄSENDE, n. 4. sing. Allt hvad som har afseende på fabriker, deras idkare och idkande. *F-n det i Sverige.*

FABRIKÖR, -- ör, m. 3. 1) Ägare af fabrik. — 2) Titel, som ofta i dagligt tal gifves en fabriksmästare (se d. o.). *Jfr. Anm. under Fabrikidkare.*

FABULIST, -- i'sst, m. 3. Se *Fabeldiktare*.

FABULÖS, -- ö's, a. 2. Se *Fabelaktig*.

FAÇADE, FAÇET, se *Fasad, Fasett*.

FACIAL, -- äf, a. 2. (vetensk.) Hörande till ansigtet, ansigtss-

FACIL, *fasi*, a. 2. 1) Eftergifven, foglig. — 2) Billig. *F-t pris.*

FACILITET, --- ét, f. 3. Eftergifvenhet, foglighet.

FACILITERA, v. a. 1. Lätta, befrämja. — *Faciliterande*, n. 4.

FACIT, *fäsitt*, n. 3. indekl. (räknek.) Resultatet af en aritmetisk operation, såsom: summa, rest, produkt, quotient, o. s. v.; det deryid sökta och funna talet.

FACK, n. 3. (t. *Fach*) 1) Liten afdelning eller lädrem i läda, kista, skåp, stilkast, fakt, o. s. v. — 2) (fig.) Yrke, vetenskaps- eller kunskaps-gren. *Han är en i sitt *f*, mycket skicklig man.* *Män af *f*-et*; de som tillhöra ett särskilt yrke, idka en viss konst, vetenskap, o. s. v.; yrkes-idkare.

FACKT, se *Fakt*.

FACKELBÄRARE, m. 3. Person, som vid högtidligheter bär en fackla.

FACKELBLÖMSTER, n. 3. Se *Fackelört*.

FACKELDANS, m. 3. (mest i def. form) Ett slags dans, då männen bära en vaxfackla i handen, bruklig isynnerhet under medeltiden och ännu vid vissa höf, vid tillfälle af furstliga förmånningar.

FACKELMAKARE, m. 3. En, hvars yrke är att tillverka och försälja facklor.

FACKELROS, f. 1. Se *Fackelört*.

FACKELSKEN, n. 3. Sken af en eller flera facklor.

FACKELSTÄNG, f. 3. pl. — *stänger.* Stäng, hvarpå en fackla bäres.

FACKELTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar.* (bot.) Växt, som tillhör familjen Cactææ. Brukas mest i plur., såsom benämning på denna familj.

FACKELÖRT, f. 3. Apoteksväxt, allmän vid åstränder; blommar i juli, augusti med purpur-röda blommor. Kallas äf. *Fackelblomster, Fackelos, Kattrumpa.* *Lythrum salicaria.*

FACKLA, f. 1. 1) Ett slags enkom förfärdigadt bloss, som brinner med stor låga och brukas till lysning, isynnerhet i fria luften, gjordt af vax eller kåda, stundom bestående endast af en furuklabb, omlindad med vax och tjäradt dref. — Bildar, allt efter ämnet, åtskilliga sammansättningar, såsom: *Trä-, Vax-, Beckfackla*, m. fl. *Tända, släcka en *f*. Vid skenet af en *f*. Hymen föreställes med en *f* i handen.* (Fig. o. poet.) *Dagens *f*.*, solen. *Tända Hymens *f*.*, gifta sig. *Tända krigets, oenighetens *f*.*, försärsa krig, oenighet. — 2) (fig., i hüge stil) Såges om förnuftets, snillets, vetenskapens ljus, o. s. v. *Förnuftets, snillets, erfarenhetens, sanningens, vetenskapens, historiens, trons *f*.*, o. s. v. — *Syn.* *Bloss.*

FAÇON, FAÇONERA, se *Fason, Fasonera*.

FAC-SIMILE, *fack-si'mile*, n. 3. pl. — *similia.* (lat.) Noggrann efterhärning af en namnteckning eller en handstil.

FACTION, FACTISK, FACTOR, m. fl., se *Faktion, etc.*

FACOTUM ell. FAC-FOTUM, *fackfötumm*, n. (lat.) Allt i allom.

FACTUM, *fäctumm*, n. pl. *facta.* (lat.) 1) Verklig händelse, tilldragelse. — 2) Verkligt sakförhållande, sann och bevisad uppgift, erkänd rön. — *De facto*, adverbialt uttryck, som betyder: I verkligheten, i själfva verket; genom handling, utan afseende på protester, invändningar, o. s. v. — *Species facti*, se *Species*.

FACTURA, FACULJET, se *Faktura, Fakultet*.

FADD, a. 2. neutr. *fadt*, 1) (egentl., om sak) a) Som har en obehagligt svag smak. — b) Som förlorat smaken eller det retande deri. — 2) (fig.) både om sak och person) Utan kraft, anda, uttryck. — *Syn.* *Matt, Färglös, Safflös, Vattenaktig, Smaklös, Kraftlös, Uttryckslös, Platt.*

FADDER, m. 2. pl. *fäddrar*. 1) Person, som i egenskap af vittne är närvarande vid ett barns eller en äldre persons dop, och hvilken det åligger att vaka öfver barnets uppfostran, i fall föräldrarna skulle dö i dess späda ålder. Kallas så, emedan man derigenom åtager sig faders pligt. — Ingår i sammansättningarna *Mans-, Qvinnos-, Barnfadder*, hvilka ses på sina ställen. *Stå *f*. åt ett barn, åt någon.* *Bjuda någon till *f*.* — *Syn.* *Dopvittne*, (för mansperson) *Mansfadder, Gudsfader*, (för qvinnosperson) *Qvinnofadder, Gudmoder*. — 2) (i katolska länder) Den, som utses, för att bistå ceremonien vid en kyrkkloekas invigning, och att deryid namngifva den. — 3) (i riddarordnar) Den riddare, som framleder den person, hvilken skall dubbas.

FADDERGÅFVA, f. 1. Gåfva, som efter ödig sed fadder gifver det barn, hvars dopvittne han eller hon varit.

FADDERKYSS, m. 2. Kyss, som den mans- och den qvinnofadder, hvilka vid ett barns dop stå fadder emot hvarandra, efter slutad ceremoni gifva hvarandra, till tecken af inbördes öfverens-kommelse att samvetsgrant uppfylla den förbindelse, de såsom faddrar inklädt sig.

FADDESKÅP, n. 3. o. 3. Det förhållande, hvarit en fadder står till det barn, hvars dopvittne han varit, jemte dermed åtföljande skyldigheter. *F-et innebär en helig förbindelse.* (Ordsp.)

När barnet är dött, är *f-et* allt, säges, när genom dödsfall eller annan händelse en förbindelse, en bekantskap med någon af den aflidnes fränder eller vänner upphör.

FADDHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara fadd. — 2) Faddt uttryck, ytrande. — *Syn.* Platthet.

FADER, m. 3. pl. *fäder*. (af gamla ordet *Fæda*, föda) 1) Så kallas en man i afseende å det förhållande, hvori han står till ett barn, som han med en qvinna sammanafat. Benämningen bibehålles äfven, sedan barnet uppväxt och kommit till ålder. *En om, god, hård, onaturlig f. Vara f. till flera barn. Hvad är hans f.? Barn! vörden edra fäder. En lycklig f.*, som har friska, värlartade barn. *Naturlig f.*, hvars barn är öakta. *Vara för någon i f-s ställe*, som en fader vårdar sig om någon. *Från f. till son*, genom art från far till son, flera slägtleder igenom. — För denna hem. brukas ordet, i dagligt tal och samtalsvis, vanligen sammandraget till *far*, men ej i den mera vårdade och högtidliga stilen. För häraf sammansatta ord brukas den sammandragna formen vanligast i alla sådana, som utmärka ett släktförhållande, t. ex. *Farfar, Farbror*, o. s. v. Bildar sammansättningarna *Familjefäder, Ättfäder, Stamfäder*. — 2) Brukas äfven stundom i fråga om djurhanar, isynnerhet hästar, hundar och nötkreatur. Sammandrages i denna bem. icke gerne. — 3) Säges ofta förkortningsvis i st. f. *Styffäder, Fosterfäder, Svärfäder*, och sammandrages då i dagligt tal till *far* (*Styfar, &c.*). — 4) Säges om Gud såsom alla levande värsers skapare: *Gud är alla människors f., besynnerliga deras som tro. Vår himmelske f. Gud F.*, första personen i gudomen. — Sammandrages i denna bem. icke. — 5) Titel, som i katolska länder gifves medlemmarna utaf ändlösa ordnar. *F. Andreas. F. portvaktaren i ett kloster. Den helige Fadren*, Katolikernes benämning på påven. *Måra far* kallas ännu på många orter af allmogeen pastorn i församlingen. — Sammandrages i denna bem. icke, utom i sistnämde uttryck. — Hit hör sammansättningen *Biktfäder*. — 6) (fig.) a) Säges om den, som verkat mycket för ett folks eller många medborgares väl; som med faderlig ömhet och omvårdnad-bemöter tjenare, underhafvande eller arbetare. *Cicero blef kallad faderneslandets f. Denne konung förtjenar att kallas sitt folks, sitt lands f. General H. är en f. för sina soldater. Han är en f. för sitt folk, för de fattiga.* — Sammandrages i denna bem. ofta. — Hit hör sammansättningen *Landsfäder*. — b) Upphofsman, grundare, stiftare, beskyddare, upphof, källa. *Herodot är historiens f. Corneille var franska teaterns f. Gustaf III var svenska vitterhetens f. Barmhertighetens f., ljusets f., Gud. (Bibl.) Lögnens f., djöfvulen.* — Sammandrages i denna bem. icke. — c) Säges om och till äldre manspersoner af ringare stånd, då de äro eller varit gifva, isynnerhet om de tillhöra allmogeen. *F. Jonas i Stenhamnen. God dag, f. Per!* — Sammandrages i denna bem. sällan. — *Fäder*, pl. (särskilt) 1) Förfäder. *Sådant var bruket hos våra f. Samlas (äm. vandra, gå) till sina f. 30.* — 2) *Kyrkans f.*, se *Kyrkofäder*. *Församlade f.* (Patros: Conscripti), benämning, som tilldelades det forna Roms senatorer.

FADERBRÖDER, FADERFADER, FADERMODER, FADERSYSTEM, lagtermer för *Farbror, Farfar, Farmor, Fäster*.

FADERLIG, a. 2. 1) Som tillhör, tillkommer, har afseende på, härrör af en fader. *F. makt,*

myndighet, rättighet. Undså den f-a välsignelsen. — 2) Som tillhör, tillkommer, egner en fader, som med skäl kan och bör väntas af en fader. *F. kärlek, godhet, välvilja, ömhet, värd, omvårdnad. F-t hjerta, sinnelag. F-a omsorger, känslor, förmaningar, råd.* — Brukas i denna mening äfven med afseende på regenter, förmän, husbönder, m. fl., t. ex.: *Denne monark har en f. ömhet för sina undersåter. Med f. ömhet bemöta sitt folk, sina underlydande.*

FADERLIGEN, FADERLIGT, adv. På ett faderligt sätt, såsom en fader. *F. tilltala, bemöta någon.*

FADERLIGHET, f. 3. Faderligt hjerta, sinnelag.

FADERLÖS, a. 2. Som förlorat sin fader. — *Fader- och moderlös*, a. 2. Som icke har hvarken far eller mor i lifvet. *Fader- och moderöst barn.*

FADERMODER, se vid *Faderbroder*.

FADERMORD, n. 3. Det brott, som den begår, hvilken mördar sin fader.

FADERMÖRDARE, m. 3. o. — *DESKA*, f. 1. Den, som mördat sin fader.

FADERSHJERTA, n. 3. 1) Faderligt hjerta, sinnelag. — 2) (fig.) En man med faderligt sinnelag.

FADERSKAP, n. 3. o. 3. Förhållandet, att någon är fader till ett eller flera barn. *Hon har fött ett ökat barn och skylt n. för att vara barnfadern, men han erkänner ej sitt f. F-ets pligter.*

FADERSKÄRLEK, m. 2. sing. Faderlig kärlek.

FADERSNAMN, n. 3. Namn af fader, som tillägges någon med afseende på ett barn. Brukas oftast i fråga om öakta barn, nästan i samma mening som *Faderskap*.

FADERSYSTEM, f. 2. pl. — *sysstrar*. Se vid *Faderbroder*.

FADER VÅR, n. 3. *Bönen F. v.* ell. blott *F. v.*, Herrans bön, som börjar med orden: *Fäder vår, som äst i himlom. Låsa f. v. sitt f. v. Xunna något som sitt f. v., kunna något utantill fullkomligt väl.*

FAGER, fägr, a. 2. Vacker. *F. mö. F-t ansigte. F. under ansigte*, som har vackert ansigte. Brukas numera mest i folkpoesien och folkspråket, utom i följande uttryck: *F-t tal, fagra ord*, vänligt, smickerfullt tal, rikt på löften utan mening. *Låta narra sig af f-t tal, fagra ord*. I samma mening säges äfven *F-t snack. Fagra löften*, löften utan mening, ej ämnade att uppfyllas. *Afspisa med fagra ord, löften. F-t skinn*, en vacker kropp, fägring utan redbara själsegenskaper. *Låta bedöra sig af f-t skinn.* — Bildar sammansättningarna *Härfager, Snutlager*. — *Syn.* Se *Vacker*. — *Ss. F-kindad, -lockig* (begagnade i poesi och skämtvis).

Anm. Ordet kommer af det gamla *Fager* eller *Fegur*, egentl. skinnande, blankt, af *Fega*, feja.

FAGERHET, f. 3. (foga brukl.) Se *Fägring*.

FAGERMÄTT, a. 1. (pop. o. fam.) Som låtsar vara mätt.

FAGGOR, f. 1. pl. Brukas endast i uttrycken: *Hafva en sjukdom, döden i f-nå*, känna eller visa förebådande tecken af en sjukdom, känna på sig eller i utseendet röja, att döden icke är långt borta.

Anm. *F.* betyder egentligen klädesremor, klädesplagg.

FAGOTT, fagott, m. 3. Blåsinstrument, liknande till utseendet ett dubbelt hopviket, långt rör,

med 8 fingerhål och flera klaffar, samt ett munstycke, som liknar oboens, men är betydligt vidare och bredare. Kallas äfv. *Bassong*.

FAGOTTLÄSARE, fagottläsare, m. 3. En, som blåser fagott eller kan blåsa detta instrument.

FAGOTTIST, fagottist, m. 3. Regementsmusikant, som blåser fagott.

FAHLERZ, fahlers, m. 3. (t.) Ett slags koptargång, som antingen är arsenik- eller antimonghaltigt.

FAIENCE, fajänngs, m. 3. Ett i brottet hvitt eller gulhvitt krukakergods, som är betäckt med en hvit glasur och derutanpå med färger måladt. Har sitt namn af staden Faenza uti Italien, der utmärkt goda sådana varor tillverkas, och förskönades genom en Rafaels och en Titians målnerier. Kallas i Sverige äfv. *Öakta Porlän*. — *Ss. F-fabrik, -fabrikation, -kärl*. [Fayence, Fajance, Fayance.]

FAKIR, -fr, m. 3. Ett slags Tiggar munk i Ostindien.

FAKT, fackt, m. 3. Se *Lådfakt*.

FAKTA, v. a. 1. (hattm.) Medelst faktbåge finare fördela ullen och förbereda den till filtning.

FAKTARE, m. 3. Arbetare på en hattmakarverkstad, som förrättar faktningen.

FAKTBORD, n. 3. Ett med små hål genomborrad bord, hvaröfver faktning sker på en hattmakarverkstad.

FAKTBÅGE, m. 2. pl. — *bågar*. Hattmakarverktyg, bestående af en emellan ändarna utaf en stång spänd grof tarmsträng, hvarmedelst ull och här faktas.

FAKTION, facktschön, f. 3. Parti, anhang. Brukas endast om politiska partier. [Faction.]

FAKTISK, facktsisk, a. 2. Grundad på eller bevisad genom händelser; verkliggen passerad. [Factisk.]

FAKTNING, f. 2. Den förrättning, då här faktas på en hattmakarverkstad.

FAKTÖR, facktdär, m. 3. (uttalas i pl. facktdörär) 1) Uppsynningsman öfver en handeld, vid ett höktryckeri, o. s. v.; verkställare. — 2) En, som mottager och besörjer uppdrag. — *Syn.* *Kommissionär*. — 3) (räknek.) Benämning på hvardertal utaf de båda tal, som ingå i en multiplikation, o. v. s. multiplikatorn och multiplikanden. — 4) (fig.) Hvar och en af de krafter, genom hvilka samverkan ett helt framstår såsom produkt. [Factor.]

FAKTORI, faktori, f. 5. 1) Varunederlag på främmande ort, hvilket skötes af en handelsfaktor. — 2) Europeiskt handelskontor på kusten af en främmande världsdel, såsom Engelmännens m. fl. i Canton. — 3) *Se Gevärsfaktori*.

FAKTORIHANDEL, faktori-handel, m. sing. *Se Kommissionshandel*.

FAKTOTUM, se *Factotum*.

FAKTPINNE, m. 2. pl. — *pinnar*. (hattm.) Slagträ, hvarmedelst arbetaren vid faktning knäpper på facktdögsträngen, så att den upplagda ullen genom strängens darning uppkastas i luften och nedfaller i lösa flockor.

FAKTUM, se *Factum*.

FAKTURA, facktura, f. 1. Förteckning öfver för ändras räkning inköpta och afsända varor, innehållande nummer och märken å varornas omslag, jemte deras mängd, beskaffenhet och pris, tull och omkostnader för deras transporterande om bord samt kommissionsarvode. Inköpsräkning. Skrifves äfv. *Factura*.

FAKTURBOK, facktur-bok, f. 3. pl. — *böcker*. Bok, hvori fakturor införas.

FAKULTET, fakultét, f. 3. 1) Förmåga, kraft; själsförmögenhet. — 2) Samtlige till en viss art af vetenskaper hörande professorer och öfrige lärare vid ett universitet. *Teologiska, juridiska, medicinska och filosofiska f-en.*

FAL, a. 2. 1) Som är till salu, kan få köpas. Brukas numera sällan, utom i skrift, särdeles i den högre stilen. *Hålla någonting f-t. Hålla en syssla f. Allt är f-t för penningar.* — I dagligt tal säges allmänt: *Till salu, Till köps, Att få köpa.* — 2) (fig.) Som genom mutor eller löften låter öfvertala sig att vika från sin pligt (isynnerhet som domare eller embetsman). *En f. domare.* Man säger äfv.: *F. karaktär, själ, f-t samvete, f. domstol, o. s. v.* — *Syn.* *Besticklig, Åtkomlig för mutor.*

FALÅNG, -ång, m. 3. (grek. *Phalanx*) 1) I en tätt sluten fyrkant uppställd slagordning hos Grekerna, ursprungligen 4000 man stark, af Filip i Macedonien fördubblad, och sedan ännu ytterligare förökad. *Den macedoniska f-en är ryktbar i forntidens historia.* — 2) Hvarje lit hop af soldater; skara. — 3) (fig.) Samteliga personer, som strida för en viss idé, ett visst ändamål, förfäktas samma sak.

FALASKA, f. 1. Hvit, tunn och lätt aska, som lägger sig utanpå den egentliga, gröfre. [Fallaska.]

FALBOLAN, fallbålan, m. 3. (lat. *Falbulæ*) Veckad garnering på kläder, o. s. v.

FALERTS, se *Fahlers*.

FALK, m. 2. 1) Släkte af roffväglar, med hufvud och hals fjäderklädda, näbben krumböjd, bakom spetsen försedd med en spetsig tand på hvar sida i öfverkäften och motsvarande fördjupning i underkäften, ögonen riktade åt sidorna; honan oftast betydligt större än hanen. Släktet underdelas i Adelfalkar, Hökar, Örnar, Fiskljusar, Glador och Wråkar. Arterna af de förstnämnda äro Jagtfalk, Slagfalk, Pilgrimsfalk, Lärkfalk, Stenfalk och Tornfalk. Falco. — 2) (krigsk.) Fordom bruklig 3- till 6-pundig slanga. — *Ss. F-klo, -nåbb.*

FALKA, v. n. 1. (af *Fal*) Bjuda på något, som är till salu. *F. på en vara.*

FALKAD, fallkad, m. 3. (ridk.) Den ställning, som hästen antager, då man låter honom falkera och han med bakdelen synes liksom sittande på märken.

FALKENERARE, m. 3. En, som inöfvar falkar till jagt. Skrifves äfv. af somliga Falkenerare, Falkoner.

FALKERA, v. n. 1. (ridk.) *Låta en häst f.*, hastigt hålla in honom, så att han måste sänka bakfötterna.

FALKFÅNGST, f. 5. Se följ. ord, 1.

FALKFÅNGERI, n. 3. 1) Jagtfalkars fångande. — 2) Sättet, konsten att fånga sådana.

FALKGÅRD, m. 2. Särskilt gård, der jagtfalkar underhöllas.

FALKHUFFA, f. 1. 1) Hufva, som efter jagtfalkars fångande påsattes dem, för att betäcka ögonen, samt endast afogs vid badning och då fågeln fodrades. — 2) Hufva, som vid jagt sattes på falkarnes hufvuden.

FALKJAGT, f. 5. Jagt, hvarvid fåglar fångas medelst dresserade falkar.

FALKON, fallkon (äfv. *Falkun* ell. *Falkhona*), m. 3. Ett slags fordom bruklig kanon, mindre än Falkonet. Kallades äfv. *Halt Slanga*. [Falcon.]

FALKONET, fallkonätt, m. s. 1) Fordom bruklig kanon. Dubbel f. sköt kuler om 2 1/2 mark; enkel f. kulor om 1 1/2 mark. Skrifves älv. Falkonett. — 2) (nu) En liten kanon, fastad i en jergaffel, hvars tapp sättes i ett hål på relingen så, att den kau vändas åt alla sidor. — *Se F-kula*. — skott. [Falconet.]

FALKUGGLA, f. 1. Se *Hökuggla*.
FALKVAKTARE, m. 3. Person, som vakta-
de, värddade och uppfofde jägfväskar.

FALKÖGA, f. 2. pl. — ögon. 1) Öga på en
falk. — 2) (fig.) Skarpstyt öga, skarp syn.

FALL, n. 3. 1) Se *Fallande*, 1. *Ett f. ifrån
håsten*. Emottaga någon i f-et. *Han stötte
sig i f-et*. Göra ett f., ett svårt f. *En bygg-
nads f. Lula till sitt f.*, till sin undergång (sä-
ges både i egentlig och figurlig mening). (Fam.)
Dö knall och f., helt plösligt. Bildar samman-
sättningar Regnfäll, Snöfäll, Stjernfäll. — 2)
Vattenfäll. Göta Elf gör vid Trollhättan ett
ganska namnkunnigt f. *F-et vid Trollhättan,
vid Niagara*. Brukas oftade än Vattenfäll. — 3)
Flytande utlöf en slutning, nedåt en yta.
Säges isynnerhet om vattendrag. *Floden har sitt
f. åt denna sida*. Denna ström har ett starkt f.
(Fig. fam. skämtv.) *Han har ett godt f.*, dricker
bra. — 4) (fig.) a) Undergång. *Ett rikes f.*
En gungstings f., dess irådade onåd med följande
straff, afsättning, förvisning, o. s. v. *Komma på
f.*, blifva störtad, ruinerad. *Bringa på f.*, störta,
bringa i olycka (både dessa uttryck brukas älv.
i följ. bem.). *Han har gjort ett stort f.*, störtat
djupt i olycka, elände, onåd. (Ordspr.) *Högmod
går för f.*, förderf och undergång vänta slutligen
den högmodige. — *Syn*. Se *Undergång*. — b) i
moralisk mening a) Avvikelse från det goda, från
dygdens och sedlighetens väg. Säges isynnerhet
om unga flickor, som lätt föröra sig. *Akta dig,
min lilla rosenkindade lärna, att komma på f.*
Hon har råkat, kommit, råkat komma på f.
Bringa en flicka på f. Det är ej svårt att
förutse på hennes f., ty hon är så fälg, behag-
sjuk och lätt sinnig. — b) (teol.) Adams f. eller
F-et, se *Syndafallet*. — c) Minskning i värde,
fallande i pris. *Kursens f.* Detta hastiga f. i
priserna blef mängens ruin. — Oftare säges Fal-
lande. — 3) Händelse. *Ett öfvervånadt, öfver-
sedt f.* Ofta inträffa f., då all människans klokhed
hjelper till intet. *I detta svåra f. röjde han
ett mod, som ingen hade väntat*. Om det f.
skulle inträffa, att . . . Detta är just f-et
här vid lag. Jag befinner mig i samma f.
som du. *I sådant f.*, i så f., om detta sker ell.
om så är, förhåller sig. *I annat f.*, annars, ol-
jest. *I motsatt f.*, i vidrigt f., om motsatsen
äger rum, inträffar; annars, eljest. *I alla f.*,
i allt f., *i alla f.* och *händelser*, i hvilket f. som
helst, huru helst det än må förhålla sig. *I f. att*,
i händelse att, om. *I f. icke*, om icke. — Bildar
flera sammansättningar, såsom: Ofall, Olycksfall,
Sjukdomsfall, o. s. v. — *Syn*. Händelse, Casus.
Afseende. — c) (skepp.) a) Akterstälvens på ett
fartyg nedgående mot köl. — b) Det låg, hvar-
med en rå, ett segel eller en flagga hissas och
firas. — 7) (i läs) Särskilt kölf, som tillhåller
dörren, då den icke är låst, t. ex. på kammarlås.
— 8) Se *Svedjefall*. — 9) (i musik och retorik)
Se Skuffall. — 10) (säg.) F. säges en bösspipa
äga, då dess nedre del är vidare än den öfre in-
vändigt.

FALLA, v. n. 3. Ind. pres. sing. *Faller*; pl.
Falla. Impf. sing. *Föll*; pl. *Föllo*. Konj. impf.

Fölle. Sup. *Fällit*. Part. pres. *Fallande*; part.
pret. *Fallen*. 1) I brist af underlag, fritt och
obehindrad röra sig i riktning nedåt, d. v. s. åt
jordens medelpunkt. *Om man släpper något ur
händen, så f-ler det*. *Kasta en sten, som f-ller
i vattnet*. *De blefvo utkastade genom fönstret,
men föllo lyckligtvis på en gödselög*. *Regnet
f-ller ifrån, ur molnen*. *Regnet föll i stora
droppar*. (Talesätt) *Hon stod som f-llen ur
skyn*, helt öfverraskad, bestört. — *F. i'n*, i fallet
inkomma, infara, t. ex.: *Taket är så bristfälligt,
att regnet f-ller in på många ställen*. (Fig.)
Solen f-ller in genom fönstret, lysar in derige-
nom. *Skuggan af den förbiående svarta skyn
föll in i kyrkan*. — *F. ned*, se *Nedfälla*, 1. —
F. tillbaka, åter falla ned (om något, som förut
blifvit uppkastadt eller uppdrifvits). *En i luften
uppkastadt sten f-ller tillbaka igen*. — *F. upp*,
öppna sig i fallet, t. ex.: *Skrinet föll upp, när
hon släppte det*. *F. upp kan på samma sätt
älv. tillhöra* bem. 2, 3 o. 4. — *F. åter*, *öfver*,
se *Återfälla*, *Öfverfälla*. — 2) Till följe af all-
männa tyngden (gravitationen) röra sig nedåt utan
af ett lutande plan, en slutning. *En kula, som
lägges på ett lutande plan, f-ller utför, nedåt
delsamma*. *En stor tår föll utför hennes kind*.
*Alla både större och mindre strömdrag f. till
följe af markens slutning*. *Norrström f-ller
ifrån Mälaren ut i Östersjön*. — *F. fram*,
komma, fara fram ur, ifrån något och nedåt
utför en slutning. — *F. ned*, se *Nedfälla*. —
F. tillbaka, åter nedtalla (om något, som blifvit
upprulladt, uppskjutet, uppdrifvet uppför en lu-
tande plan, en slutning). — *F. ut*, se *Utsfälla*. —
Syn. Nedrulla, Nedtilla, Nedlyta, Nedrina, Rin-
na, Nedfara, Nedstörta. — 3) Förlora stöd, fäste,
fotfäste och till följe deraf, genom allmänna tyng-
dens kraft, hastigare eller långsamare förflyttas
nedåt, tills åter tillräckligt stöd, underlag för hvil-
ta erhållits. För denna bem. säges oftast *F. ned*.
*Han råkade att trampa på en fallucka, som
öppnade sig, så att han föll*. *Isen brast un-
der hans fötter och han föll*. *Underlaget var
för svagt; det brast sönder, och allt hvad der-
på befunns föll i marken, i golvet, i sjön*. —
F. af, se *Affalla*, 1. — *F. bort*, se *Bortfälla*.
— *F. ifrån*, lossna och falla bort. — *F. igen*,
t. ex. *Gropen har f-llit igen*, kanterna omkring
den hafva rasat och fyllt den. *Dörren har f-llit
igen*, har genom sin egen eller någon vidfäst
tyngd af sig sjelf tillslutits, sedan den blifvit öpnad.
— *F. ihop*, se *Hopsfälla*. — *F. i'n*, genom
underlagets, grundvalens svaghet eller förstöring
störta tillsammans, ramla. Säges om byggnader
eller byggnadsdelar, men brukas mindre ofta. —
F. ned, *sönder*, se *Nedfälla*, *Sönderfälla*. —
F. undan, genom tryckning förlora fäste, ej haf-
va tillräckligt underlag, och till följe deraf falla,
t. ex.: *Falluckan föll undan, när han klef på
henne*. *Stegen föll undan för tyngden af de
uppstigande*. — *F. ör*, *ut*, se *Ursfälla*, *Utsfälla*.
— *F. öfver*, i fallet störta ned öfver, t. ex.: *En
lavin, ett bergsras föll öfver dem och begraf
dem alla*. — *Syn*. *Nedfälla*, *Störta* ned, *Tumla*
ned, *Rasa*, *Ramla*. — 4) Förlora jernvigten och
till följe deraf, antingen helt och hållet eller till
någon del, genom allmänna tyngdens kraft för-
flyttas nedåt, tills jernvigten återvinnas, d. v. s.
tyngdpunkten åter flyttas inom den sålunda fal-
lande kroppen. För denna bem. brukas älv. ofta
F. omkull. *Han raglade, förlorade jernvigten
och föll*. *Han fiek en stöt, så att han föll i*

grafven, i sjön, utför berget. *F. baklänges*.
F. under bordet. *I striden f. öfver ett lik*.
F. på en sten. *Han fick slag och föll af hä-
sten*. — *F. i en snara*, råka att komma i en snara
(se vidare *Snara*). *F. på näsan*, framstupa.
Regge lärningarne föllo på samma ögon, upp-
visade samma ögon, då de efter kastet stannat. —
F. i'n, i fallet komma in, t. ex.: *Han stötte så
hårt på dörren, att den flög upp och han
föll in framstupa på golvet*. — *F. ned*, se *Ned-
fälla*. — *F. omkull*, se *Omkullfälla*. — *F. till-
baka*, *åter*, falla ned, sedan stödet förlorats, som
förut uppehållit. — *F. öfver ända*, falla omkull;
(fig.) störta, förstöras, gå under. — *Syn*. *Falla*,
Dimpa; *Falla*, slå i bakken; *Stupa*, *Stupa* omkull,
Vända benen i vädret, *Barka* omkull, *Segna*, *Digna*
ned. — 5) (endast om människor och djur) Fri-
villigt göra en rörelse med kroppen, till följe
hvaraf tyngdpunkten kommer utom den och krop-
pen förflyttas ned i den ställning, som äsytas.
Älv. F. ned. *F. på knä för någon*. *F. för ens
fötter*. *Han föll ned öfver den döda och vätte
henne med sina tårar*. *F. en om halsen*, med
en hastig, nästan fallande rörelse fatta någon med
armarna om halsen, till tecken af ömhet, o. s. v.
— *F. ihop*, *tillsammans*, *sammandraga*, eller
kröka, hopboja kroppens delar, så att den synes
hopsjunken. — *Syn*. *Kasta*, *störta* sig ned, *Störta*,
Nedstörta, *Sjunka* ned. — 6) Stupa i strid eller
genom mordare. *Hon föll i slaget vid Leipzig*.
F. för en kula, för ett pistolskott, ett sabel-
hugg, en lönnmördares dolk. *F. för fende-
hand*, för en bandit, en mördare. — 7) (om
vatten) Miskas i höjd. *Floden har f-llit en fot*.
*Vattnet f-ller allt mer och mer af den starka
torkan*. — *Man säger äfven: Öviesilfret i ter-
mometern, barometern har f-llit*, samt (fig.):
Termometern, barometern har f-llit, d. v. s.
öviesilfret uti dem. — *F. af*, *bort*, *ut*, säges om
vatten, som sjunka bort ifrån ett ställe, t. ex.:
*Vattnet, sjön, floden har f-llit af, ut ifrån ån-
gen; det höga vattnet har nu lyckligtvis f-llit
bort*. I samma mening säges älv. *F. tillbaka*,
ändan. — 8) (fig.) a) Gå under, förstöras, störtas.
Det stora Romerska riket föll stulligen. — b)
(om hoffmän, o. s. v.) Komma ur nåd. *Necker
föll stulligen*. *Hans sista opera föll*. *Förslaget,
motionen föll*. *Låta saken f.*, afstå derifrån. —
f) Miskas, blifva lägre, aftaga, nedgå. *Hans
anseende har mycket f-llit på någon tid*. *F. i
pris*, i värde. *Kursen, priserna f. oupphörligt*.
Man säger äfven om varor m. m., att de falla,
t. ex.: *Spannmålen har f-llit*, d. v. s. priset der-
på. *Vid första motgång låter han modet f.*,
blir rädd, försagd, modlös. — g) Yttas, uttalar,
framkastas (om ord, hotelser, o. s. v.). *Under
samtalsens lopp föll ett ord, som jag aldrig
glömmer*. *Talet föll så, att . . .* Såsom ord-
den föllo. *Hotelserna, förbannelserna föllo blott
emot honom*. — För öfrigt brukas *F.* i utsträckt
mening och figurligen i följande uttryck och ta-
lesätt: *F. ett offer, f. offer*, blifva uppoffrad, råka
i förderf, undergång, t. ex.: *F. offer för någons*

hat, förföljelse. *F. någon besedrlig, göra, för-
orsaka besvär*. *F. af sig sjelf*, vara en naturlig
följd, t. ex.: *Den saken f-ller af sig sjelf*, är
naturlig; sådant, det f-ller af sig sjelf. *F. i
barnsäng*, nedkomma med barn. *F. i en sjuk-
dom*, i canmakt, i djup sömn, sjunka, ådna,
djupt insomma. *F. en i lule*, afbryta ens ord,
ej låta honom tala till slut, utan dessförinnan
yttra något. *F. i förakt*, blifva föremål för för-
akt. *F. i vrede*, i raseri, blifva vred, rasande.
F. i en villfarelse, komma till oriktig, falsk tan-
ka, föreställning, öfvertygelse. *F. i ögonen*, vara
mycket synbar (både egentl. o. fig.), t. ex.: *Den-
na färg f-ller starkt i ögonen*; *oriktigheten af
denna åtgärd f-ller så mycket mer i ögonen,
som . . .* Denna färg f-ller i grönt, närmar
sig till utseende den gröna färgen. *F. någon i
embetet*, göra ingrepp i någons embetsutöfning;
älv. obehörigt blanda sig i ens göromål, förhål-
vanden, företag. *F. i tycket*, behaga, t. ex.:
Hon f-ller mig väl i tycket; *detta tal föll ho-
nom väl i tycket*. *F. i händerna*, händelsevis
påträffas; älv. råka ut för, t. ex.: a) *Medan jag
satt och väntade, föll mig en märkvärdig bok
i händerna*; — b) *F. i händerna på elaka
människor, röfvere, bedragare*. — *F. ifrån*,
dö, aflida. — *F. ihop* (om linier), sammanträffa;
(fam.) gifva med sig, taga skeden i vackra hand,
krypa till korset. (Pop.) *F. ihop i en hög*, blif-
va ytterst bestört. — *F. i'n*, se *Infälla*; säges
älv. om en sång- eller musikstämma, som i her-
stämmig sång eller musik, sedan den antingen
allt ifrån början af stycket varit tyst eller ock
endast pauserat, låter höra sig, t. ex.: *Här f-ller
basen, basunen, flöjten in*. *F. in i chorus*,
börja sjunga med i c. *Under samtalsens lopp föll
han in i politik*, började han att tala politik.
F. in i ett fel, misstag, råka ut derför. *Han
har f-llit in i andaktssöfver*, börjat blifva öfver-
drifvet andäktig. *F. i'n* betyder älv.: komma i
tankarna, i sinnet, t. ex.: *Den tanken, idéen föll
mig in, att . . .* *Han säger allt hvad som
f-ller honom in*. Brukas i denna bem. ofast
impersonellt; se längre ned. — *F. på en tanka*,
en idé, ett förslag, så liksom ingifvelse af en
tanka, &c., t. ex.: *Jag föll på den idén*,
att . . . *F. på en dårskap*, få ett dåraktigt
infall, betagas af en dåraktigt höjelse, åtrå. *När
den nycken, vurmen f-llit på honom*, när han
fått den nycken o. s. v. *Talet föll på honom*,
man kom att tala om honom. *Förusten föll på
mig*, drabbade mig. *F. med sitt val på*, välja.
*F. med sin tillgifvenhet, vänskap på ett vär-
digt föremål*, skänka sin tillgifvenhet, vänskap åt
en person, som förtjänar dem. — *F. till*, se *Till-
fälla*. *F. till föga*, fördomjuka sig. — *Denna
handling f-ller under historiens dom*, tillhör
historien att bedöma. — *F. ut*, se *Utsfälla*. —
9) Långa ned. Säges om kläder, draperier, o. d.
*Klädnungen, ridån, draperiet f-ller i vackra
veck*. — *F. åter*, sluta sig tillt efter något, t. ex.
Denna klädning f-ller väl efter, sluter sig tillt
efter lifvet. — 10) (sjö.) Medelst rodreets eller
segelns tillhjälp öka vindens tillfallsvinkel. *F. i'*,
hala ett tåg med hela kroppens tyngd, i kraftiga,
nästan horisontella ryckningar. — 11) (sandbrukt.)
Födas. *Denne häst har f-llit ell. är f-llen efter
hången Alexis*. — *V. impers*. 1) *Se V. n. 1*.
Det f-ller regn, snö. — 2) (fig.) *Det f-ller mig
lätt, svårt, omöjligt, dyrt att . . .* det är mig
lätt o. s. v. *Det f-ller af sig sjelft*, är klart,
tydligt. *Det f-ller mig in*, det kommer mig i

sinnet, t. ex.: *Det har aldrig föll mig in att träffa derpå. Om det föller honom in att . . .* — *F. sig, v. r. 1)* (om kläder) Passa efter kroppen. Denna klädning föller sig väl, illa. — *Syn. Sitta.* — 2) Tillfälligt komma i sinnet. *Soara, som orden f. sig.* — 3) Inträffa, råka hända. *Det föll sig så, att jag den dagen var litet illamående.* — *Syn. Se Hända.* — 4) Passa. *Jag skulle gerna göra sålenskap, men det föller sig ej väl för mig. Om det så föller sig. Du får göra allt som det föller sig, efter omständigheterna. Det föller sig något besvärligt, medför besvär.* — *Syn. Se Passa.*

FALLANDE, n. 4. 1) Händelsen, omständigheten, att någon eller något faller; se *Falla*, bem. 1, 2, 3, 6, 7, 8 (e o. f.), 10 (för bem. 1, 2 o. 3, f nyttjas äfv. *Fäll*, och ensamt för bem. 3, 4, 8 (a, b, c, d)). *Hastigheten af en kropps f. kan beräknas. En kulas f. utför ett lutande plan. En snölavins f. utför sluttningen af ett berg. Motionens f. smärtade honom på det högsta. Kursens, prisernas f. Vattnets f. i sjön, quicksilfrets f. termometern. Draperiets f. i veck, klädningens f. tätt efter lifvet. Ett fartygs f. Jtr. Fall, 1. — 2) (geol.) *Se Stupande*, n. — Part. pres. Som faller. Brukas adjektivt i följande talesätt: (fam.) *Gå på f. fot* (om kvinnor), vara nära sin nedkomst. *Sid på f. fot* (om byggnader), luta till fall.*

FALLANDESOT, m. 3. Sjukdom, som visar sig med tidtals påkommande starka paroxysmer och kroniska konvulsioner, under hvilka den sjuka faller baklänges, fullkomligen heröfvad känslor och medvetande. Äfv. *Epilepsi*.

FALLASKA, se *Falaska*.

FALLBILA, f. 1. (föga brukl.) *Se Guillotine*.

FALLBRÅDE, n. 4. Bråde, som nedfälls vid vissa tillfällen, då så behöfves, för att derpå sätta eller lägga något.

FALLBY, m. 2. (sjöt.) En plötsligt uppkommande stormil.

FALLBÄNK, m. 2. Bänkbråde, som kan fällas ned ifrån en vägg, så att det gör samma tjänst som en bänk.

FALLDÖRR, f. 2. En snedt liggande dörr, t. ex. till somliga källarsvalar.

FALLEN, part. pret. (af *Falla*), neutr. — *et.* 1) Som fallit. *F. snö. En f. gunstling. Den fallna storheten.* — Brukas som adjektivt i följande bem. — 2) a) Böjd, benigen. Åtföljes alltid af prep. *för*. *F. för dryckenskap. Vara f. för misstankar. Han synes icke vara f. för att göra det.* — *Syn. Se Böjd.* — b) (lagt.) Skicklig, duglig. Konstrueras med prep. *till*. *Må den utses till förmyndare, som dertill f. är.* — *Syn. Se Skicklig.*

FALLENHET, f. 3. 1) *Se Bøjelse*, 1. Konstrueras med prep. *för*. *Hafva f. för det onda, för spel, för dryckenskap, för att kröka på armen, o. s. v.* — 2) *Se Anlag*. Konstrueras med prep. *för*. *F. för musik, för att blifva en lärd man.* — 3) (lagt.) Egenskapen att vara fallen, skicklig till värf, uppdrag, förrättning. Konstrueras med prep. *till*.

FALLERA, v. n. 1. Afstå sin egendom åt borgenämnarna. — *Syn. Se Bankruttera.*

FALLFÄRDIG, a. 2. Färdig att falla. — *Fallfärdighet*, f. 3.

FALLGROP, f. 2. Grop, enkom gjord, för att deri fånga vilda djur; äfv. till att spärra vägen för fiender.

FALLHATT, m. 2. *Se Fallvalk*.

FALLHORN, n. 3. (skepp.) Öfversta spetsiga delen af ett segel, hvart det hysas.

FALLHÖJD, f. 3. 1) (fys.) Höjden af den rymd, en fallande kropp genomfår. — 2) (artil.) Det stycke, en kastkropp sänker sig under den förlängda kärnlinien (se d. o.).

FALLISSEMENT, - - - mörng, n. 3. eller **FALLIT**, - i t, m. 3. *Se Bankrutt*.

FALLKÄPP, m. 2. Käpp, som man ger små barn, då de lära sig gå, för att de lättare må kunna hålla sig uppe på benen.

FALL-LAG, m. 2. (fys.) Lag för kroppars fallande.

FALL-LAVIN, fall-lavin, m. 3. Lavin, som bildas, då glaciärer skjuta fram på sneda, ojmna, klippiga ytor, och delar deraf störta ned. Kallas äfv. *Glacierlavin*.

FALL-LUCKA, f. 1. På ett golf befintlig lucka, som betäcker nedgången till ett nednunder varande rum, en källare, en underjordisk håla, ett fängelse, o. s. v.

FALLMASKIN, fallmaskin, m. 3. (fys.) Enkom inrättad maskin, för att genom försök fastställa lagarna för fallande kroppars hastighet.

FALLNA, v. n. 1. Vissna, tyna bort (af gamla ordet *Fältr*, dödsblek). — *Fallnande*, n. 4.

FALLNÄT, n. 3. (sjöt.) Nät, som vid batalj utsträcker öfver ett fartyg, för att skydda det för nedfallande saker.

FALLPORT, m. 2. (på linieskepp) Port, som tjänar att tillsluta understa batteriets portar, då kanonerna äro inahalade och surrade.

FALLREP, n. 3. (skepp.) Så kallas hvardera af de tåg, som nedhängs vid midten af ett fartygs sida, och i hvilka man håller sig, då man stiger upp eller ned. (Fig.) *Bringa på fet*, bringa på fall. (Fam. skämtv.) *Vara på f-et*, säges om hafvande kvinnor, då de äro nära sin nedkomst.

FALLREPSKNOP, n. 3. (skepp.) Ett slags knut.

FALLREPSSTEG, n. 3. (skepp.) Träffster, fastspikade på sidan af ett fartyg, för att tjena i st. f. fallrepsstrappa.

FALLREPSSTRAPPA, f. 1. (skepp.) Trappa, fästad emellan fallrepen på ett fartyg, för upp- och nedstigande.

FALLSJKKA, f. 1. *Se Fallandesot*.

FALLSKÄRM, m. 2. Taftsskärm af ungefär 20 fot i diameter, med hvilken man ifrån en höjd kan långsamt nedsänka sig på jorden. Brukas isynnerhet af luftseglare.

FALLSTOCK, m. 2. (jäg.) Ett slags gillar, bestående af en smalare stock, hvilken ligger på marken, samt en grofve, som gillas och har en tyngd, hvarmed djuret dödas emot den nedre.

FALLTÅG, n. 3. (skepp.) Tåg att hålla sig fast vid, t. ex. i fallrepsstegen.

FALLVALK, m. 2. Med ull eller tagel uppstoppad valk, som isynnerhet fordor brukades att sätta kring hufvudet på små barn, då de lära sig att gå, för att skydda dem för skada vid fall.

FALNA, v. n. 1. Blifva till stoft, såsom falaska. — *Falnande*, n. 4.

FALS, m. 2. 1) Ränna, hvart ett skottfönster o. d. går. — 2) De om och öfver hvarandra vika kanterna utaf bleck eller plåtar på kärl, rör, tak, o. s. v.

FALS, n. (oböjl.) (lagt.) *F. och flärd*, svek i handel.

A. o. m. Ordet betydde ursprungligen: *Falskt mynt*.

FALSA, v. a. 1. 1) Hopfoga kanterna utaf bleck eller plåtar på det sätt, att de vikas om och

öfver hvarandra. — 2) (bokb.) Hopvika arken medelst falsbenet. — *Falsande*, n. 4.

FALSARE, m. 3. Arbetare, som falsar.

FALSARIUS, falsarius, m. 3. pl. — *riär.* (lat.) Person, som begär en förfalskning af något dokument eller dylikt, eller som efterapar en annans namn under någon skrift.

FALSBRN, n. 3. Verktyg, bestående i ett slätt, glattadt ben, hvarmed arken falsas vid böckers inbindning.

FALSETT, fallsätt, m. 3. 1) Omfånget af de människoröstens toner, som öfversta den naturliga höjden, eller bröststämmen, och framtvings genom en pressning af strupen. Kallas äfv. *Halsröst*. — 2) De högsta och djupaste tonerna på ett blåsinstrument. — *Se F-stämman*.

FALSHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Hammare, som begagnas vid plåtars eller blecks falsning.

FALSHYFVEL, m. 2. pl. — *hyfflar*. Ett slags hyffel, som af snickare begagnas till falsars (bem. 4) åstadkommande.

FALS, a. 2. I allmänhet: Som icke är, hvad det synes vara: 1) Stridande mot sanningen, mot det sanna. *F. myt. F. ed, berättelse, idé, föreställning. F-t viltnesbörd, rykte, påstådande. F. religion, lära.* — *Syn. Osann, Sanningslös, Oriktig, Ogrundad, Diktad.* — 2) Som är utan skäl, utan orsak. *F. fruktan, räddhåga. F. hederkänsla, blygsel, ära.* — *Syn. Ogrundad, Oriktig.* — 3) Som saknar riktighet, noggrannhet. *F. regel, tanka. F-t omdöme, argument. Hafva en f. smak.* — *Syn. Oriktig.* — 4) (i litteratur och skön konst) Som afslägnar sig ifrån det naturliga och sanna. *Den f-a smak, som råder i hans arbete. F. vältalighet. F. färg, ton.* — 5) (i musik) *F. ton*, högre eller lägre än den rätta. *F-t ackord*, missjudande, som ej stämmer. — 6) Som saknar tillräcklig styrka, osäker, färlig. *F. is.* — 7) Som icke är, hvad det hör vara eller vanligen är; som icke blifvit, hvad som åsyftats. *En f. rörelse, ställning. F-t läge. Taga en f. riktning, syftning. Göra ett f-t steg*, äfv. (fig. fam.) *begå något fel i sitt uppförande, i affärer. F. dager*, som illa belyser föremålen och ger dem annat utseende, än de i själfva verket äga. — *Syn. Oriktig, Felaktig.* — 8) Förfalskad, understucken. *F-t mynt. F. as- signation, sedel, underskrift. F-a lärningar. F-t kontrakt, testament, dokument. F-t namn.* — 9) Som icke är, hvad det synes vara och utgifves för. *F. dygd, blygsamhet, vänskap, ödmjukhet. F-t nit, saktmod. F-t sken.* — *Syn. Låtsad, Förställd, Föregifven, Skenbar, Bedräglig.* — 10) (i fråga om person) a) Säges om den, som icke är, hvad han vill synas vara eller ger sig ut för. *Den f-e Sturen. En f. vän, profet.* — b) Som, i afsigt att bedraga, visar sig i det utvertes annan, än han verkligen är. *Det är en f. människas, teo honom ej.* — Man säger äfv.: *Ell f-t hjerta, sinne: en f. karakter.* — *Syn.* (för begge dessa bem.) *Bedräglig, Sveckfull, Hal, Råfaktig, Dubbel.* — c) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver falskhet. *Ell f-t utseende. En f. blick, min, uppsyn.*

FALS, a. 2. I allmänhet: Som icke är, hvad det synes vara: 1) Stridande mot sanningen, mot det sanna. *F. myt. F. ed, berättelse, idé, föreställning. F-t viltnesbörd, rykte, påstådande. F. religion, lära.* — *Syn. Osann, Sanningslös, Oriktig, Ogrundad, Diktad.* — 2) Som är utan skäl, utan orsak. *F. fruktan, räddhåga. F. hederkänsla, blygsel, ära.* — *Syn. Ogrundad, Oriktig.* — 3) Som saknar riktighet, noggrannhet. *F. regel, tanka. F-t omdöme, argument. Hafva en f. smak.* — *Syn. Oriktig.* — 4) (i litteratur och skön konst) Som afslägnar sig ifrån det naturliga och sanna. *Den f-a smak, som råder i hans arbete. F. vältalighet. F. färg, ton.* — 5) (i musik) *F. ton*, högre eller lägre än den rätta. *F-t ackord*, missjudande, som ej stämmer. — 6) Som saknar tillräcklig styrka, osäker, färlig. *F. is.* — 7) Som icke är, hvad det hör vara eller vanligen är; som icke blifvit, hvad som åsyftats. *En f. rörelse, ställning. F-t läge. Taga en f. riktning, syftning. Göra ett f-t steg*, äfv. (fig. fam.) *begå något fel i sitt uppförande, i affärer. F. dager*, som illa belyser föremålen och ger dem annat utseende, än de i själfva verket äga. — *Syn. Oriktig, Felaktig.* — 8) Förfalskad, understucken. *F-t mynt. F. as- signation, sedel, underskrift. F-a lärningar. F-t kontrakt, testament, dokument. F-t namn.* — 9) Som icke är, hvad det synes vara och utgifves för. *F. dygd, blygsamhet, vänskap, ödmjukhet. F-t nit, saktmod. F-t sken.* — *Syn. Låtsad, Förställd, Föregifven, Skenbar, Bedräglig.* — 10) (i fråga om person) a) Säges om den, som icke är, hvad han vill synas vara eller ger sig ut för. *Den f-e Sturen. En f. vän, profet.* — b) Som, i afsigt att bedraga, visar sig i det utvertes annan, än han verkligen är. *Det är en f. människas, teo honom ej.* — Man säger äfv.: *Ell f-t hjerta, sinne: en f. karakter.* — *Syn.* (för begge dessa bem.) *Bedräglig, Sveckfull, Hal, Råfaktig, Dubbel.* — c) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver falskhet. *Ell f-t utseende. En f. blick, min, uppsyn.*

FALS, a. 2. I allmänhet: Som icke är, hvad det synes vara: 1) Stridande mot sanningen, mot det sanna. *F. myt. F. ed, berättelse, idé, föreställning. F-t viltnesbörd, rykte, påstådande. F. religion, lära.* — *Syn. Osann, Sanningslös, Oriktig, Ogrundad, Diktad.* — 2) Som är utan skäl, utan orsak. *F. fruktan, räddhåga. F. hederkänsla, blygsel, ära.* — *Syn. Ogrundad, Oriktig.* — 3) Som saknar riktighet, noggrannhet. *F. regel, tanka. F-t omdöme, argument. Hafva en f. smak.* — *Syn. Oriktig.* — 4) (i litteratur och skön konst) Som afslägnar sig ifrån det naturliga och sanna. *Den f-a smak, som råder i hans arbete. F. vältalighet. F. färg, ton.* — 5) (i musik) *F. ton*, högre eller lägre än den rätta. *F-t ackord*, missjudande, som ej stämmer. — 6) Som saknar tillräcklig styrka, osäker, färlig. *F. is.* — 7) Som icke är, hvad det hör vara eller vanligen är; som icke blifvit, hvad som åsyftats. *En f. rörelse, ställning. F-t läge. Taga en f. riktning, syftning. Göra ett f-t steg*, äfv. (fig. fam.) *begå något fel i sitt uppförande, i affärer. F. dager*, som illa belyser föremålen och ger dem annat utseende, än de i själfva verket äga. — *Syn. Oriktig, Felaktig.* — 8) Förfalskad, understucken. *F-t mynt. F. as- signation, sedel, underskrift. F-a lärningar. F-t kontrakt, testament, dokument. F-t namn.* — 9) Som icke är, hvad det synes vara och utgifves för. *F. dygd, blygsamhet, vänskap, ödmjukhet. F-t nit, saktmod. F-t sken.* — *Syn. Låtsad, Förställd, Föregifven, Skenbar, Bedräglig.* — 10) (i fråga om person) a) Säges om den, som icke är, hvad han vill synas vara eller ger sig ut för. *Den f-e Sturen. En f. vän, profet.* — b) Som, i afsigt att bedraga, visar sig i det utvertes annan, än han verkligen är. *Det är en f. människas, teo honom ej.* — Man säger äfv.: *Ell f-t hjerta, sinne: en f. karakter.* — *Syn.* (för begge dessa bem.) *Bedräglig, Sveckfull, Hal, Råfaktig, Dubbel.* — c) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver falskhet. *Ell f-t utseende. En f. blick, min, uppsyn.*

FALS, a. 2. I allmänhet: Som icke är, hvad det synes vara: 1) Stridande mot sanningen, mot det sanna. *F. myt. F. ed, berättelse, idé, föreställning. F-t viltnesbörd, rykte, påstådande. F. religion, lära.* — *Syn. Osann, Sanningslös, Oriktig, Ogrundad, Diktad.* — 2) Som är utan skäl, utan orsak. *F. fruktan, räddhåga. F. hederkänsla, blygsel, ära.* — *Syn. Ogrundad, Oriktig.* — 3) Som saknar riktighet, noggrannhet. *F. regel, tanka. F-t omdöme, argument. Hafva en f. smak.* — *Syn. Oriktig.* — 4) (i litteratur och skön konst) Som afslägnar sig ifrån det naturliga och sanna. *Den f-a smak, som råder i hans arbete. F. vältalighet. F. färg, ton.* — 5) (i musik) *F. ton*, högre eller lägre än den rätta. *F-t ackord*, missjudande, som ej stämmer. — 6) Som saknar tillräcklig styrka, osäker, färlig. *F. is.* — 7) Som icke är, hvad det hör vara eller vanligen är; som icke blifvit, hvad som åsyftats. *En f. rörelse, ställning. F-t läge. Taga en f. riktning, syftning. Göra ett f-t steg*, äfv. (fig. fam.) *begå något fel i sitt uppförande, i affärer. F. dager*, som illa belyser föremålen och ger dem annat utseende, än de i själfva verket äga. — *Syn. Oriktig, Felaktig.* — 8) Förfalskad, understucken. *F-t mynt. F. as- signation, sedel, underskrift. F-a lärningar. F-t kontrakt, testament, dokument. F-t namn.* — 9) Som icke är, hvad det synes vara och utgifves för. *F. dygd, blygsamhet, vänskap, ödmjukhet. F-t nit, saktmod. F-t sken.* — *Syn. Låtsad, Förställd, Föregifven, Skenbar, Bedräglig.* — 10) (i fråga om person) a) Säges om den, som icke är, hvad han vill synas vara eller ger sig ut för. *Den f-e Sturen. En f. vän, profet.* — b) Som, i afsigt att bedraga, visar sig i det utvertes annan, än han verkligen är. *Det är en f. människas, teo honom ej.* — Man säger äfv.: *Ell f-t hjerta, sinne: en f. karakter.* — *Syn.* (för begge dessa bem.) *Bedräglig, Sveckfull, Hal, Råfaktig, Dubbel.* — c) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver falskhet. *Ell f-t utseende. En f. blick, min, uppsyn.*

FALS, a. 2. I allmänhet: Som icke är, hvad det synes vara: 1) Stridande mot sanningen, mot det sanna. *F. myt. F. ed, berättelse, idé, föreställning. F-t viltnesbörd, rykte, påstådande. F. religion, lära.* — *Syn. Osann, Sanningslös, Oriktig, Ogrundad, Diktad.* — 2) Som är utan skäl, utan orsak. *F. fruktan, räddhåga. F. hederkänsla, blygsel, ära.* — *Syn. Ogrundad, Oriktig.* — 3) Som saknar riktighet, noggrannhet. *F. regel, tanka. F-t omdöme, argument. Hafva en f. smak.* — *Syn. Oriktig.* — 4) (i litteratur och skön konst) Som afslägnar sig ifrån det naturliga och sanna. *Den f-a smak, som råder i hans arbete. F. vältalighet. F. färg, ton.* — 5) (i musik) *F. ton*, högre eller lägre än den rätta. *F-t ackord*, missjudande, som ej stämmer. — 6) Som saknar tillräcklig styrka, osäker, färlig. *F. is.* — 7) Som icke är, hvad det hör vara eller vanligen är; som icke blifvit, hvad som åsyftats. *En f. rörelse, ställning. F-t läge. Taga en f. riktning, syftning. Göra ett f-t steg*, äfv. (fig. fam.) *begå något fel i sitt uppförande, i affärer. F. dager*, som illa belyser föremålen och ger dem annat utseende, än de i själfva verket äga. — *Syn. Oriktig, Felaktig.* — 8) Förfalskad, understucken. *F-t mynt. F. as- signation, sedel, underskrift. F-a lärningar. F-t kontrakt, testament, dokument. F-t namn.* — 9) Som icke är, hvad det synes vara och utgifves för. *F. dygd, blygsamhet, vänskap, ödmjukhet. F-t nit, saktmod. F-t sken.* — *Syn. Låtsad, Förställd, Föregifven, Skenbar, Bedräglig.* — 10) (i fråga om person) a) Säges om den, som icke är, hvad han vill synas vara eller ger sig ut för. *Den f-e Sturen. En f. vän, profet.* — b) Som, i afsigt att bedraga, visar sig i det utvertes annan, än han verkligen är. *Det är en f. människas, teo honom ej.* — Man säger äfv.: *Ell f-t hjerta, sinne: en f. karakter.* — *Syn.* (för begge dessa bem.) *Bedräglig, Sveckfull, Hal, Råfaktig, Dubbel.* — c) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver falskhet. *Ell f-t utseende. En f. blick, min, uppsyn.*

FALS, a. 2. I allmänhet: Som icke är, hvad det synes vara: 1) Stridande mot sanningen, mot det sanna. *F. myt. F. ed, berättelse, idé, föreställning. F-t viltnesbörd, rykte, påstådande. F. religion, lära.* — *Syn. Osann, Sanningslös, Oriktig, Ogrundad, Diktad.* — 2) Som är utan skäl, utan orsak. *F. fruktan, räddhåga. F. hederkänsla, blygsel, ära.* — *Syn. Ogrundad, Oriktig.* — 3) Som saknar riktighet, noggrannhet. *F. regel, tanka. F-t omdöme, argument. Hafva en f. smak.* — *Syn. Oriktig.* — 4) (i litteratur och skön konst) Som afslägnar sig ifrån det naturliga och sanna. *Den f-a smak, som råder i hans arbete. F. vältalighet. F. färg, ton.* — 5) (i musik) *F. ton*, högre eller lägre än den rätta. *F-t ackord*, missjudande, som ej stämmer. — 6) Som saknar tillräcklig styrka, osäker, färlig. *F. is.* — 7) Som icke är, hvad det hör vara eller vanligen är; som icke blifvit, hvad som åsyftats. *En f. rörelse, ställning. F-t läge. Taga en f. riktning, syftning. Göra ett f-t steg*, äfv. (fig. fam.) *begå något fel i sitt uppförande, i affärer. F. dager*, som illa belyser föremålen och ger dem annat utseende, än de i själfva verket äga. — *Syn. Oriktig, Felaktig.* — 8) Förfalskad, understucken. *F-t mynt. F. as- signation, sedel, underskrift. F-a lärningar. F-t kontrakt, testament, dokument. F-t namn.* — 9) Som icke är, hvad det synes vara och utgifves för. *F. dygd, blygsamhet, vänskap, ödmjukhet. F-t nit, saktmod. F-t sken.* — *Syn. Låtsad, Förställd, Föregifven, Skenbar, Bedräglig.* — 10) (i fråga om person) a) Säges om den, som icke är, hvad han vill synas vara eller ger sig ut för. *Den f-e Sturen. En f. vän, profet.* — b) Som, i afsigt att bedraga, visar sig i det utvertes annan, än han verkligen är. *Det är en f. människas, teo honom ej.* — Man säger äfv.: *Ell f-t hjerta, sinne: en f. karakter.* — *Syn.* (för begge dessa bem.) *Bedräglig, Sveckfull, Hal, Råfaktig, Dubbel.* — c) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver falskhet. *Ell f-t utseende. En f. blick, min, uppsyn.*

FALS, a. 2. I allmänhet: Som icke är, hvad det synes vara: 1) Stridande mot sanningen, mot det sanna. *F. myt. F. ed, berättelse, idé, föreställning. F-t viltnesbörd, rykte, påstådande. F. religion, lära.* — *Syn. Osann, Sanningslös, Oriktig, Ogrundad, Diktad.* — 2) Som är utan skäl, utan orsak. *F. fruktan, räddhåga. F. hederkänsla, blygsel, ära.* — *Syn. Ogrundad, Oriktig.* — 3) Som saknar riktighet, noggrannhet. *F. regel, tanka. F-t omdöme, argument. Hafva en f. smak.* — *Syn. Oriktig.* — 4) (i litteratur och skön konst) Som afslägnar sig ifrån det naturliga och sanna. *Den f-a smak, som råder i hans arbete. F. vältalighet. F. färg, ton.* — 5) (i musik) *F. ton*, högre eller lägre än den rätta. *F-t ackord*, missjudande, som ej stämmer. — 6) Som saknar tillräcklig styrka, osäker, färlig. *F. is.* — 7) Som icke är, hvad det hör vara eller vanligen är; som icke blifvit, hvad som åsyftats. *En f. rörelse, ställning. F-t läge. Taga en f. riktning, syftning. Göra ett f-t steg*, äfv. (fig. fam.) *begå något fel i sitt uppförande, i affärer. F. dager*, som illa belyser föremålen och ger dem annat utseende, än de i själfva verket äga. — *Syn. Oriktig, Felaktig.* — 8) Förfalskad, understucken. *F-t mynt. F. as- signation, sedel, underskrift. F-a lärningar. F-t kontrakt, testament, dokument. F-t namn.* — 9) Som icke är, hvad det synes vara och utgifves för. *F. dygd, blygsamhet, vänskap, ödmjukhet. F-t nit, saktmod. F-t sken.* — *Syn. Låtsad, Förställd, Föregifven, Skenbar, Bedräglig.* — 10) (i fråga om person) a) Säges om den, som icke är, hvad han vill synas vara eller ger sig ut för. *Den f-e Sturen. En f. vän, profet.* — b) Som, i afsigt att bedraga, visar sig i det utvertes annan, än han verkligen är. *Det är en f. människas, teo honom ej.* — Man säger äfv.: *Ell f-t hjerta, sinne: en f. karakter.* — *Syn.* (för begge dessa bem.) *Bedräglig, Sveckfull, Hal, Råfaktig, Dubbel.* — c) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver falskhet. *Ell f-t utseende. En f. blick, min, uppsyn.*

FALS, a. 2. I allmänhet: Som icke är, hvad det synes vara: 1) Stridande mot sanningen, mot det sanna. *F. myt. F. ed, berättelse, idé, föreställning. F-t viltnesbörd, rykte, påstådande. F. religion, lära.* — *Syn. Osann, Sanningslös, Oriktig, Ogrundad, Diktad.* — 2) Som är utan skäl, utan orsak. *F. fruktan, räddhåga. F. hederkänsla, blygsel, ära.* — *Syn. Ogrundad, Oriktig.* — 3) Som saknar riktighet, noggrannhet. *F. regel, tanka. F-t omdöme, argument. Hafva en f. smak.* — *Syn. Oriktig.* — 4) (i litteratur och skön konst) Som afslägnar sig ifrån det naturliga och sanna. *Den f-a smak, som råder i hans arbete. F. vältalighet. F. färg, ton.* — 5) (i musik) *F. ton*, högre eller lägre än den rätta. *F-t ackord*, missjudande, som ej stämmer. — 6) Som saknar tillräcklig styrka, osäker, färlig. *F. is.* — 7) Som icke är, hvad det hör vara eller vanligen är; som icke blifvit, hvad som åsyftats. *En f. rörelse, ställning. F-t läge. Taga en f. riktning, syftning. Göra ett f-t steg*, äfv. (fig. fam.) *begå något fel i sitt uppförande, i affärer. F. dager*, som illa belyser föremålen och ger dem annat utseende, än de i själfva verket äga. — *Syn. Oriktig, Felaktig.* — 8) Förfalskad, understucken. *F-t mynt. F. as- signation, sedel, underskrift. F-a lärningar. F-t kontrakt, testament, dokument. F-t namn.* — 9) Som icke är, hvad det synes vara och utgifves för. *F. dygd, blygsamhet, vänskap, ödmjukhet. F-t nit, saktmod. F-t sken.* — *Syn. Låtsad, Förställd, Föregifven, Skenbar, Bedräglig.* — 10) (i fråga om person) a) Säges om den, som icke är, hvad han vill synas vara eller ger sig ut för. *Den f-e Sturen. En f. vän, profet.* — b) Som, i afsigt att bedraga, visar sig i det utvertes annan, än han verkligen är. *Det är en f. människas, teo honom ej.* — Man säger äfv.: *Ell f-t hjerta, sinne: en f. karakter.* — *Syn.* (för begge dessa bem.) *Bedräglig, Sveckfull, Hal, Råfaktig, Dubbel.* — c) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver falskhet. *Ell f-t utseende. En f. blick, min, uppsyn.*

FALS, a. 2. I allmänhet: Som icke är, hvad det synes vara: 1) Stridande mot sanningen, mot det sanna. *F. myt. F. ed, berättelse, idé, föreställning. F-t viltnesbörd, rykte, påstådande. F. religion, lära.* — *Syn. Osann, Sanningslös, Oriktig, Ogrundad, Diktad.* — 2) Som är utan skäl, utan orsak. *F. fruktan, räddhåga. F. hederkänsla, blygsel, ära.* — *Syn. Ogrundad, Oriktig.* — 3) Som saknar riktighet, noggrannhet. *F. regel, tanka. F-t omdöme, argument. Hafva en f. smak.* — *Syn. Oriktig.* — 4) (i litteratur och skön konst) Som afslägnar sig ifrån det naturliga och sanna. *Den f*

FAMILJEKRETS, m. 2. Samteliga personer, som tillhöra en familj (hem. 2, b).

FAMILJELIF, n. 3. 1) Lefnad, tillbragt inom familjen (hem. 2, b), utan annat sällskap eller åtminstone ganska litet sådant. — 2) En persons lefnadsätt och vandel, med afseende på hans förhållande till de andra medlemmarna af familjen (hem. 2, b).

FAMILJENÄMN, n. 3. Namn, som tillhör alla medlemmarna utaf en och samma familj (hem. 2, c).

FAMILJERÅD, n. 5. Råd, öfverläggning, som hålles af medlemmarna utaf en familj (hem. 2, c), rörande någon familjangelägenhet.

FAMILJESJUKA, f. 1. Sjukdom, som ofta visar sig hos medlemmarna af en familj (hem. 2, c).

FAMILJEVÄGN, m. 2. Vagn, så stor, att en hel familj (hem. 2, b) kan åka deri. Brukas numera endast någon gång skämtvis.

FAMILJFÖRHÅLLANDE, n. 4. Förhållande, som ensamt rörer medlemmarna utaf någon viss familj (hem. 2, c).

FAMILJSTYCKE, n. 4. (mål.) Tafla, som föreställer personerna utaf en familj (hem. 2, b) grupperade tillsammans.

FAMILJTAFVEL, m. 2. pl. — *tafflar*. Taffel vid hof, då alla personer af regentens familj spisa tillsammans.

FAMILJTYCKE, n. 4. Se *Slägttycke*.

FAMLA, v. n. 1. 1) Känna för sig med armarna, för att leta sig väg fram (i mörkret, såsom blind, eller med förbundna ögon). *F. i mörkret. Se blindbocken, hur han f-r efter dem, som ömsa rum, famlande bjuder till att få fatt i dem. — Syn. Trefva. — 2) (fig.) Svälva i ovisshet, itra. F. i ovisshet, i tvifvel. F. i mörkret, svälva i okunnighet, fara vilse. F. på målet, se Svälva på målet. — Syn. Se Irra. — Famlande, n. 4.*

FAMN, fammn, m. 2. 1) Båda armarna på en människa, utsträckt, för att emottaga eller omsluta någon. *Kom i min f. Taga i f. Hålla, bära i f-en. Slitas, ryckas ur ens f.* (Fig. poet.) *I dödens, böljans, mörkrets f.* i döden &c. — *Syn. Skote. — 2) Ett lång- och ytmätt, motsvarande sex fot. Ursprungligen: längden emellan yttersta fingerändarna, då armarna hållas rakt utsträckt åt hvar sin sida om kroppen. — 3) Rymdmått för ved, af olika storlek. Bör i städerna hålla 4 alnar i längd och 3 alnar i höjd. En f. Kolved håller 3 alnar i längd, höjd och bredd. En f. ved. Lägga i f.*

FAMNA, v. a. 1. 1) Lägga upp (ved); i famnmått. — 2) *F. ell. f. öm, se Omfamna. — Famnande, n. 4.*

FAMNMÄTT, n. 3. 1) Mått, som håller sex fot. — 2) Träställning, hvori ved upplägges för mätning, hållande i städerna 4 alnar i längd och 3 alnar i höjd.

FAMNMÄTARE, m. 3. (föga brukl.) En, som mäter ved i famnmått.

FAMNSHÖG, a. 2. En famn hög.

FAMNSTAKE, m. 2. pl. — *stakar*. Mätstång, som håller en famn.

FAMNTAG, n. 3. Omslutning med armarna; slutande i famnen (hem. 1).

FAMNTAGA, v. a. 3. (höjes som *Taga*) Taga i famn (hem. 1), omsluta med armarna. — *Syn. Se Omfamna. — Famntagande, n. 4. o. Famntagning, f. 2.*

FAMNTAL, n. 3. Antal af famnar.

FAMNTALS, adv. Efter beräkning i famnar. *Måta f.*

FAMNYED, m. 2. sing. Sådan ved, som uppmåtes i famnmått, till försäljning.

FAMÖS, -ös, a. 2. (fr. *Fameux*) Ryktbar, namnkunnig.

FAN, fan, n. 3. De fina, mjuka, hårlika delarne på begge sidor af röret på en fågelfäder.

FAN, m. sing. (egentl. sammandraget af *Fanen* och uttals derföre nästan som *Fänn* eller *Fänn*) Djefvulen. Brukas i svordomsuttryck, tillhöriga det lägre språket, på samma sätt som *Djefvul* (jfr. d. o. 2.). *F. anamma, besitta!* &c. *Gå för f. i vådd!* gå din (er) väg! — säges äfven, för att uttrycka hög grad af missnöje, ogillande, o. s. v. *Så för f.!* uttrycker häpnad, bestörtning, barn vid något ledsamt, obehagligt, som oförmodadt händer. *Åh f.!* uttrycker förvåning vid någon nyhet, som berättas; säges äfven ironiskt eller skämtvis, då man vill yttra sitt förakt, sin kallsinnighet vid någons förebråelser, hotelser. *Han kan komma, när f. han vill*, när helst han vill. *Som f., utaf f., se Förbannadt. Det skall f. göra*, det aktar jag mig väl för. *F. till karl*, säges om den, som särdeles utmärker sig i något, vare sig godt eller ondt, t. ex.: *Det är f. till karl att vara stark, vig, att tala latin, släss, o. s. v. f. och hans mor* säges, för att uttrycka en stor mängd folk, både bekanta och obekanta. *Här har f. sitt spel*, här är någonting i oskick, i oreda; här går det bakvärdt, på tok.

A. n. m. Ordet härledes af somliga från det gamla ordet *Fandi*, hende; andra åter anse det vara detsamma som det mesogötiska *Fan*, herre, en benämning, som i hedniska tiden tillades gudarna, men som efter kristendomens införande blef liktydig med det ondas princip eller furste.

FANA, f. 1. 1) a) En lång stång med en upptill vidfäst, vanligtvis fyrkantig sidenduk, prydd med någon sinnebild, och som bäres framför ett regemente, tjänande det till föreningsstecken. *Höja, sänka f-n. Svärja f-n*, svärja krigseden. *Jfr. Baner.* (Fig.) *Samlä sig under någons f.*, under någons anförande. — *Syn. Baner, Fälltecken, Standar. — b) (i äldre tider)* Ett kompani ryttari. Kallades äfven *Cornett* och *Geswader*. *En f. krigsfolk, ryttare. — 2) Dyligt tecken med emblemen, som bäres vid andeliga processioner i de katolska länderna, eller framför hvarjehandas korporationer, skrän, föreningar, nationer vid ett universitet, o. s. v.*

FANÄTTER, fanätickr, m. 3. En, som drivves af fanatism (se d. o.). Svärmare.

FANATISERA, v. a. 1. Förstått i fanatism, göra till svärmare. — *Fanatiserande, n. 4. o. Fanatisering, f. 2.*

FANATISK, a. 2. Som tillkännagifver, npenbarar, innehåller, härleder sig ifrån fanatism. Svärmsk. *F. dyrkan, tillgifvenhet. Fa-a religionsatser.*

FANATISM, --'ism, m. 3. 1) Den, för det mesta i omvändelse- och förföljelsenit framträdande, religiösa villfarelsen hos dem, som följa, icke klara föreställningar, begrepp och grunder, utan blott dunkla känslor och en blind tro. Svärmsk. — 2) (i utsträckt mening) Sträfvandet att utbreda sina meningar, af hvad innebäll som helst, och tynga andra att antaga dem.

FANATIST, --'ist, m. 3. Se *Fanatiker*.

FANBARARE, m. 3. En, som vid processio-ner bär en fana.

FANDANGO, fandånngo, m. (spanskt ord) En gammal folkdans i Spanien; fortskrifvande från

en enformig till den lifligaste rörelse, som skakar hela kroppen. Takten dertill slås med kastanjetter.

FANDERS, fandärrs, i st. f. *Fandens*, af det danska *Fanden* (Fan). *Ät f. väsen, larm*, ett förfärligt, oerhördt &c. *Åt f.!* för fan i våld! *Det går alltihop åt f. Åt f. med den token!* — *Jfr. Fan.*

FANER, -ér, n. 3. Tunna skifvor af trä, som af snickare begagnas till inläggning. — *Se. F-skifva, -trä.*

FANERA, v. a. 1. Inlägga (möbler, o. s. v.) med faner. — *Fanerande, n. 4.*

FANERARE, m. 3. Snickararbetare, som fanerar.

FANERING, f. 2. 1) Arbetet, sysselsättningen, då man fanerar. — 2) Faner, hyrmed en möbel blifvit inlagd. — 3) Sättet, huru detta blifvit gjort. *En väl gjord f.*

FANERINGSQVÄRN, f. 2. Ett slags maskin, hyrmed dyrbara träslag sönderkäras i fina, tunna skifvor till fanering.

FANEROGÅM, --rågäm, f. 3. (bot.) Växt med hjertblad och tydliga könsdelar. *F-er*, första hufvudafdelningen af västerna. [Phan.—]

FANFÄR, fanfär (eller efter franskan: fanngfär), m. 3. 1) Kort, smattrande och briljant tonstycke för trumpet och valdhorn, vid kavalleri. — 2) Trumpetsignal, som blåses kort före anfallet af en inbyggande kavalleritrupp. — 3) Litet glädligt jagstycke, som blåses, då en hjort drifves upp. — 4) Kort musikstycke för blåsinstrumenter, till tecken af fröjd och glädje.

FANFARON, fanngfärång, m. 3. (fr.) Stor-skrutare, storparater.

FANFARONAD, fanngfärånad, m. 3. (fr. *Fanfaronnade*) Ordskrut, storskruteri.

FANFÖRARE, m. 3. Den, som förer fanan.

FANJUNKARE, fanjüngkare, m. 3. Underofficer, som förer fanan samt sköter expeditionen.

FANKEN, fänngkn, fam, i st. f. *Fan*. Brukas såsom något mera städdt än nyssnämde ord; är egentligen att anse som ett slags diminutiv, bildadt efter tyska diminutivändelsen *chen*, på samma sätt som *Hinken* af *Hin*. *F. anfakta!*

FANMARSCH, m. 3. (milit.) Särskilt marsch, som slås af spelet, vid parad för fanan.

FANNOMA, fannomma. (pop. o. fam.) *Fanders. Åt f.* *Jfr. Fanders.*

FANPLUTON, fanpluton, m. 3. Pluton, bestående af en förste fanförare, som bär fanan, femte två korporaler, i främsta ledet, och en andre fanförare med två korporaler, i andra ledet.

FANSTYGG, fanstyg, n. 3. sing. Se *Djefvulstyg*.

FANSTÅNG, f. 3. pl. — *stänger*. Den stång, hvareid duken till en fana är fästad.

FANTASI, fantasi, f. 3. 1) (utan plur.) a) Inbillningskraften, då hon ofrivilligt, utan bestämd icke äro närvarande för sinne. *F-en visar sig mest verksam i ensamhet, stillhet och mörker. — b) (estet.)* Den produktiva och skopande inbillningskraften, d. v. s. diktningensförmågan i dess vidsträcktaste begrepp. *Denne författare har en rik f. — Syn. Inbillningskraft, Bildningsgefve, Diktgefve. — 2) (med plur.) a) Infall, grill, nyck, hugskott. — b) Feberdröm, föreställning under feberyra. — c) Musikstycke, som spelas utan förberedelse eller noter, endast efter ögonblickets ingifvelse. [Phan.—]*

FANTASIBILD, fantasi'bild, m. 3. Bild,

föreställning, framalstrad af inbillningskraften och så liflig, att man anser den för ett närvarande verkligt föremål. — *Syn. Drömbild, Chimier.*

FANTASISTYCKE, n. 4. 1) Musikstycke eller målning, som härleder sig ifrån ögonblickets ingifvelse. — 2) Dikt, hvori fantasien inrymmes fritt spel, utan tvång af regel.

FANTASMAGORI, fantassmagari, f. 3. 1) Konsten att genom vissa apparater, såsom t. ex. laterna magica, förvilliga synen och låta se bilder, som likna vålnader, d. v. s. att framkalla andesyner. — 2) En sådan syn, frambragt genom nyssnämde medel. [Ph.—]

FANTAST, fantasst, m. 3. Den, som håller sin inbillnings föreställningar för verkliga ting, tror sig kunna realisera sådana tomma inbillningar, ålskar och söker det äfventyrliga, sällsamma och ovanliga. Grillfångare, Svärmare, Galning. [Ph.—]

FANTASTERI, ---ri, n. 5. Svärmeri. [Ph.—]

FANTASTISK, a. 2. 1) (om person) Som låter villa sig af sin fantasi, tager sina egna inbillningar för något verkligt. *En f. människa*. Svärmsk. — 2) (både om person och sak) Underlig, besynnerlig, som härleder sig ifrån en blott fantasi (hem. 2). *F-a idéer. En f. drägt. — 3) Narraktig. — Fantastiskt, adv. [Ph.—]*

FANTISERA, fantisera, v. n. 1. 1) Öfverlema sig åt fantasiens (se *Fantasi*, 1) spel; låta inbillningskraften fritt sväfa omkring. — 2) Yra (i sjukdomar). — 3) (i musik) Spela utan noter eller förberedelse, endast efter ögonblickets ingifvelse. — *Fantiserande, n. 4. o. Fantiserering, f. 2.* [Ph.—]

FANTOM, fantóm (efter franskan: fanngtóm), m. o. n. 3. 1) Gyckelbild, alstrad af inbillningskraften. — 2) Spöke, vålnad. [Ph.—]

FANVÄKT, fanväckt, f. 3. (milit.) Post, utställd framför det kvarter, der fanan befines.

FAR, m. 2. En mjukfönig fisk af Cyprinläg-tet. *Cyprinus Farenus*.

FÄR, sammandraget af *Fader*, brukas i dagligt tal samt i sammansättningar, t. ex.: *Kära f!* *Han var en f. för mig.* *Jfr. Fader.*

FÄRA, f. 1. Hvad som hotar med eller vanligtvis är åtföljdt af skada, förlust, ledsamhet, olycka, föderf, undergång, död. *F. att förlora något. F. för lifvet. Med f. för mitt lif. Ut-sätta, blottställa sig för f. Bringa i f. Löpa f. att komma för sent, utsätta sig för f. &c. Löpa samma f. som någon. Det har ingen f., det behöfver man ej frukta. Det är f. värdt att, den faran, olycka, ledsamheten kan inträffa, att . . . Stå i f. för . . . äfventyra. Det är ingen f. med honom, han lider ingen nöd; äfv. är rätt skicklig, duglig, värlatad, snäll, o. s. v. — *Syn. Farlighet, Äfventyr, Risk.**

FÄRA, v. n. 3. Ind. pres. sing. *Fär*; pl. *Fara*. Impf. sing. *För*; pl. *Foro*. Imper. sing. *Fär*; pl. *Faren*. Konj. Impf. *Före*. Sup. *Farit*. Part. pres. *Färande*; part. pret. *Fären*. 1) (om person) a) Föras ifrån ett ställe till ett annat. medelst något forskaffningsmedel (vagn, farkost, o. s. v.), på väg eller till sjös. *F. på en vagn, i en härra, i en båt, på ett fartyg, på ångbåt. F. från en ort till en annan. F. på en väg, landvägen, till sjös. Han för tre mil på två timmar. F. uppför, nedför en backe. F. ut-med kusten. F. öfver en bro, öfver en flod, öfver till Tyskland. F. vilse, komma på orätt väg, (fig.) itra sig, feila. — F. efter någon, på resa, färd följa efter någon. F. efter någon ell.*

något, fara, för att hämta någon eller något. — *F. fört*, hastigt, skyndsamt; se *äfv. Fortfara*. — *F. främ*, till ort och ställe, som man ämnat; *äfv. fara förbi*, t. ex.: *Hvar han for fram*; se *äfv. Framfara*. — *F. förbi*, se *Förbjfara*. — *F. igenom*, resa, färdas igenom (en ort, en stad); se *äfv. Genomfara*. När det står absolut, uttalas *F. igenom*, t. ex.: *Han for blott igenom, utan att stanna; pilen for tvärs igenom*. — *En ond ande har farit i honom*, han har blifvit besatt af en ond ande. — *F. i'n*, se *Infara*. *F. i'n till ell. hos någon*, se *Taga i'n*. — *F. ned*, se *Nedfara*. — *F. om*, se *Omfara*, *Förbjfara*. — *F. omkring*, se *Kringfara*. — *F. undan*, resa, färdas, för att undkomma någon förföljande. — *F. upp*, se *Uppfara*. — *I utsträckt mening förekomma i bibeln uttrycken: F. upp till himla, ned till helvetet*. — *Syn. Resa, Färdas, Segla*. — *b) Begifva sig på väg, anträda en resa, färd. Han har f-rit till Paris. Han for i går morgons. När skall du f.?* Dilligencen for kl. 8. — *F. af, bort, åstad, sin kos, sin väg, se Afära, Bortfara, F. af med*, taga något med sig, borttaga, bortförva. — *F. efter*, anträda en resa efter någon annan, som farit förut. — *F. ifrån*, lemna, övergifva någon eller något, då man reser bort. — *F. med*, följa med någon på resa, färd. — *F. ut*, resa, färdas ut ifrån ett ställe, t. ex.: *F. ut på landet, i staden*. (I bibeln) *Far ut, du orene ande!* lemna den besattes kropp &c. — *Syn. Se Bortfara*. — *2)* (både om person och sak) Ofrivilligt, till följd af någon yttre kraft, hastigt förflyttas, drivas ifrån ett ställe till ett annat. *Rätt som han stod, halkade han och for i sjön. Se molnen, hur de f. i luften. Det far snö i luften. Vagnen far så långsamt, att vi snart hinna den*. — *F. af*, plössligt och ofrivilligt flyttas, drivas bort med hast, t. ex.: *Jag såg, när han for af med i sjön; hatten, mössan for af; pilen for af från bågen och träffade sitt mål*. — *F. bort, f. sin väg, sin kos*, (om saker) af någon yttre orsak hastigt drivas bort och förloras, t. ex.: *knappen har lossnat och f-rit bort*. — *F. fram och tillbaka*, drivas, flyga fram och tillbaka, t. ex.: *sjädern far fram och tillbaka i luften*. — *F. igenom, ned, omkring*, se *Genomfara*, &c. — *F. undan*, föras, drivas undan. — *F. upp*, drivas upp, t. ex.: *äunet far upp ifrån sängkläderna*. — *F. ut*, se *Utfara*. — *Syn. Drivas, Flyga*. — *3)* I utsträckt mening eller fig. bemärkelse brukas *Fara* i åtskilliga uttryck och talesätt, såsom: *Låta f.*, släppa, afstå från. *F. vilse*, se hem. *1. F. någon i häret*, häftigt taga någon i häret, för att lugna honom. *F. varliga, varsamt*, gå varsamt till väga. *F. varsamt med*, varsamt handtera, värda, bemöta, förfara med. *F. väl, illa*, väl, illa bemötas, handteras, behandlas, t. ex.: *Tjenstefolket far väl der i huset; hatten far icke för väl af regnet; kläderna f. illa af dam. F. illa med*, illa handtera, behandla. *Illo f-ren*, illa handterad, medfaren. *F. efter*, eftersträfvä; *äfv. i minnet förblanda något med ett annat och tala deretter*, t. ex.: *Ah! nu kommer jag ihåg: det var broderns bröllop jag for efter och råkade att förblanda med systemen*. — *F. fört, främ*, se *Fortfara, Framfara*. *F. med lagn, bedrägere*, bruka att ljuga, bedraga folk. *F. på någon*, rusa, störta på någon. — *F. upp*, häftigt resa sig upp, t. ex.: *Vid dessa ord for han upp, såsom hade en orm stungit honom*. — *F. ut emot någon*, häftigt tilltala, förebrå. *F. ut i ordet*, blifva häftigt vred.

F. ut i ovet emot någon, överfalla någon med ovet. — *F. öfver*, se *Överfara* o. *Förbigå*. — *4)* (sjöL.) Säges om ett låg, i hänseende till dess ställe och riktning.

FARAL, -ät, m. 3. Ett slags ordlek, bestående deruti; att en eller flera stafvelser i ett ord, hvilka hvar för sig äga någon betydelse, utbytas emot ord, som halva antingen motsatt betydelse eller höra under ett gemensamt släkte af begrepp, t. ex.: själfva ordet *Faral* i st. f. *Moral, Land-dal* i st. f. *Sjöberg*, o. s. v.

FARANDE, n. 4. Händelsen, att någon eller något far (i alla bem.). Brukas endast i några få uttryck, t. ex.: *Detta f. fram och tillbaka trötter på längd*.

FARAO, läro, n. sing. Ett slags hasbräspel emellan flera spelare, af hvilka en, som är bankör, håller banken emot alla de öfriga. [Pharao.]

FARAOÄTTA, f. 1. Se *Inneumot*, 1.

FARBÄR, a. 2. Som kan beläras. *En f. väg.*

FARBRODER eller **FARBRODER**, färrbror o. färrbror, m. 3. pl. — *bröder*. Faderns bröder. I äldre lagstil brukas *Faderbroder*.

FARBÄG, m. 2. Den dag, då ett boställe afträdes till ny boställsinnehafvare.

FARFAR, färrfar, o. färrfar, m. 3. pl. — *fäder*. Faderns fäder. Heter i äldre lagstil *Faderfader*. *F-s far*, faders farfar. *F-s f.*, faders farfars far.

FARGALT, färgällt, m. 2. Galt, som icke blifvit utskuren. — *Syn. Rånkte*.

FARHÄGA, f. 1. Lägre grad af fruktan. *Hafva, hysa f. för något*. — *Syn. Se Fruktan*.

FARIN, -in, n. 3. sing. (kem.) Benämning i handeln på råsocker, renadt genom upplösning i kalkvatten och omkristalliseradt. Kallas äf. Ferris, Sockerjord.

FARINÖS, --ös, a. 2. (fr. *Farineux*) äf. Mjölbig, mjöklaktig. — *2)* (målarK.) Hvitaktig, matt (om koloriten).

FARISÉ, m. 3. 1) (fordom, hos Judarna) En, som fastade sig mera vid den yttre än den inre gudstjensten. *F-ernes sekt*. — *2)* (fig.) Hycklare, skrymtare. [Phar —.]

FARISEISK, --sällsk, a. 2. 1) Som tillhör, angår, utmärker Fariseerna eller deras lära. — *2)* (fig.) Hycklande, skrymtande. [Phar —.]

FARKÖST, färköst, m. 3. Smärre fortskaffningsmedel till sjös, för segel eller åror, såsom små fartyg, båtar, o. s. v.

FARLED, färlöd, m. 3. Djupaste leden af ett farvatten, der segelfarten stryker fram. Man säger *äfv. Segelled*.

FARLUG, a. 2. Som medför eller kan inleda i fara. *F. post, plats, ställning, väg, sjukdom. F. sats. F-a tider. F. menniska*. (Talesätt) *Han är icke f.*, honom behöfver man ej bry sig om. — *Syn. Vädlig, Äfventyrlig, Betänklig, Eher-tänklig*.

FARLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara farlig. *F-en af denna sats är lätt att inse*. — *Syn. Vädlighet, Betänklighet*. — *2)* Se *Fara*, f. 2.

FARML, farm, m. 3. (engelsk ord) Arrande-hemman.

FARMACEUT, farmasäut, m. 3. (från grekiskan) En, som tillredde läkemedel. [Pha —.]

FARMACEUTIK, farmasäutik, f. 3. Se *Farmaci*.

FARMACEUTISK, farmasäutisk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på farmaceuten. [Pha —.]

FARMACI, farmasi, f. 3. Konsten att tillreda läkemedel. Apotekarkonst. [Pha —.]

FARMAKOLOGI, farmakalågi, f. 3. Läran om läkemedels tillredning. [Pharmacologie.]

FARMAKOPÉ, farmakapé, f. 3. Bok, som jemnar undervisning om alla läkemedels tillredning. Apotekarebok. [Pharmacopée.]

FÄRMOR, färrmor o. färrmor, f. 2. pl. — *mödrar*. Faderns moder. Heter i äldre lagstil *Fadermoder*. *F-s mor*, fars mormor. *F-s f.*, fars morfars mor. *F-s mormor*, fars mormors mor.

FÄRNÖTE. *I flock och f.*, gammal lagterm, som betyder: i sällskap (af fornordiska ordet *Förneyti*, resesällskap).

FÄRS, färrs, m. 3. (af ital. *Farsa* från lat. *Farsum*, blandning af allehanda ämnen) Dramatisk föreställning, hvori det lägre komiska är rådande.

FÄRSUGBBE, färrsugbbe, m. 2. (pop. o. fam.) Äldre man, som har barn; *äfv.*: äldre man i allmänhet.

FÄRSOT, färrsöt, m. 3. Sjukdom, som till följe af någon luftens tillfälliga beskaffenhet, är allmänt rådande bland människor eller boskap. — *Syn. Epidem*.

FÄRSTU, färrstu, se *Förstuga*.

FÄRSÖR, färrsör, m. 3. (fr. *Farceur*) Puls-makare, cyckelmakare.

FÄRT, c. 3. 1) Färd (isynerhet till sjös). *Under f-en ifrån Stockholm till Wisby. F-en öfver en ström*. Brukas i denna bem. mindre ofta; man säger hellre *Färd, Resa*. Förekommer i sammansättningarna *Affart, Framfart, Segelfart, Öfverfart, Genomfart*. — *2)* Den rörelse någonting har, som drivres framåt, t. ex. ett fartyg förtgång genom vattnet. *F-en af en vagn, ett skepp, en båt. Pilens, molnens, vattnets, flodens f. Vara i stark f.*, göra god *f. Långsamt, sakta f. Skjuta f.*, drivas framåt med stor hastighet (så- gade isynerhet om fartyg); *äfv.* (fam. skämtv.) gå mycket fort. — *3)* Lopp, språng. *Han kom löpande i så stark f.*, att han ej kunde hejda sig, utan stupade *uför branten*. — *4)* Snabb rörelse framåt. *Hafva, komma i f. När fartytet kommit i f-en, så går det om alla andra*. — *5)* (fig. fam.) Drift, iver, flinkhet. *Arbeta med f. Det har ingen f. med honom*, han har ingen drift. — *Syn. Se Drift*, 4. c.

FARTYG, n. 3. Allmän benämning på alla de byggnader, som begagnas till att öfver vattnet fortskaffa varor, personer och bref (Handelsfartyg), eller att på sjön under krig nyttjas till angrepp eller försvar (Öflogsfartyg). Ingår i en mängd sammansättningar, såsom: *Fiskar-, Proviant-, Paket-, Lustfartyg, m. fl.* — *Syn. Skepp, Sjöbåt, Skuta*.

FARVATEN, n. 3. Viss större vattensträcka i haf eller större sjö, som kan befäras af seglande fartyg.

FARVÄG, m. 3. Väg, som begagnas för åkdon. Kallas så till skillnad ifrån Gångväg. Omfattar Landsväg, Byväg, Häradsväg, Byväg, m. fl.

FARVÄL! int. Innefattar tillönskning om lycka och välgång, då man tar afsked af någon. Är egentligen imperativ: *Far väl!* Svarar emot det franska *Adieu! Säg någon f. F. nu med all glädje!* jag har nu ej mer att hoppas någon glädje. — *S. n. Afsked. Taga ett ömt f. af någon*.

FAS, m. 3. (fr. *Face*) 1) Framsida af en byggnad, m. m. — *2)* (fortll.) Utgående sida af en bastion eller annat verk. — *3)* (byggn. k.) Flat och grund list på en arkitrav m. m.

FASA, f. 2. Högsta grad af fruktan eller förskräckelse. *Väcka f. Hafva, känna f. för någon eller något. Betapas of f.*

FASA, v. n. 1. Erfara en känsla af högsta fruktan eller förskräckelse. *Jag f-de vid åsynen af detta blodiga hufvud. F. för någon, för något. Jag f-r vid blotta tanken derpå. Jag f-r för att göra det*. — *Syn. Se Fruktan, Förskräckas*.

FASAD, -äd, m. 3. (fr. *Façade*) Hufvudsida utaf en större byggnad.

FASAN, -än, m. 3. Ett släkte af Hönsfåglarna med lång, hoptryckt stjärt, näst Påfåglarna det praktfullaste af alla fågelsläkten. Phasianus. *Vanlig f.*, 4 fot lång, har kroppen ofvan rödbrun, skimrande i purpur och med svarta fläckar, inunder mörkt gulskimrande; hufvud och hals mörkblå, skimrande i purpur och grönt; honan blott 1½ fot lång, svartbrun och på undersidan gräspräcklig. Phasianus colchicus. Till de öfriga arterna höra Silverfasan och Guldfasan. — *Ss. F-jagt, -jägare, -unge*.

FASÄNERI, ---ri, n. 3. Anstalt till fasaners uppfödande.

FASANGÄRD, fasångärd, m. 2. Vidsträckt, inhägnad rymd för tama fasaner, der de frilt kunna flyga omkring, och i midten hvaraf befinnas en liten plats, der de fodras och häcka.

FASANHUND, m. 2. Hund, inöfvad till fasanjagt.

FASANHÖNA, f. 1. Honan af fasansläktet.

FASANSFULL, och **FASANSVÄRD**, a. 2. Se *Faslig*.

FASANTUPP, m. 2. Hanen af fasanläktet.

FASCIN, fascin, m. 3. (krigsV.) Risknippa, att fylla gravar, förbättra vägar, bekläda fallverk, m. m. [Fascin.]

FASCINBOCK, fascinböck, eller **FASCINBÄNK**, fascinbänkg, m. 2. Ett slags enkorn inrättad ställning eller blänk, hvarpå fasciner förfärdigas.

FASCINHÅKE, m. 2. pl. — *hakar*. Ett slags Jern med tre utlöpare hakar, fästade vid ändan af en lång stång, och som vid utfall ur en fästning begagnas silt dermed förstöra belägringsarbetena, isynerhet fascinbekläddningarna.

FASCINKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. Ett slags sidogevär för pioniererna i vissa arméer, bestående i en 12—16 tum lång, 5 tum bred klinga och ett 3 tum långt skaft.

FASCINVERK, n. 3. Förskansning i vatten, gjord af fasciner.

FASELIG, se *Faslig*.

FASETT, fasitt, m. 3. (fr. *Facette*) Slipad, rutförmig yta på ädelstenar, glasvaror, o. s. v.

FASETTSLIPARE, fasitt ---, m. 3. En, som kan inslipa rutförmiga ytor på speglar, kronglas, m. m.

FASLIG, a. 2. 1) Som väcker, inger fasa. *En f. menniska. En f. händelse. Det är f-t att tänka på*. — *Syn. Se Förskräcklig*. — *2)* Ytterst svår. *F-t väder. F-a tider*. — *3)* (fam.) Omätligt, öfverdrifven. *Han är f. att åta*, åter omätligt. *En f. hop folk. Han är f.*, säges om den, som i ett eller annat afseende gör något till öfverdrift, och merendels i föraktlig eller halft skämtsam mening, t. ex.: *Gud vet, huru hon kan stå ut att dansa så mycket; hon är alldeles f.*

FASLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara faslig.

FASLIGT, adv. (fam.) I högsta grad. *F. god, beskedlig, elak, arg, vacker, ful, snussig. Han snusar alldeles f.* — *Syn. Se Ganska, Mycket*.

FASON, -ön, m. 3. (fr. *Façon*) 1) Form, skapnad, gestalt. *Denna hatt har en vacker f.* — 2) Sätt, bruk, vis. *Han vill göra allting på sin egen f.* På *Turkarnes f.* — 3) Hållning, sätt att gå eller röra sig. *Då man lär sig exercera, får man f. på kroppen.* Brukas äfven i plur. under bem. af: Rörelser på kroppen, åtbörder, gester, t. ex.: *Denna aktris har mycket vackra f-er.*

FASONERA, v. a. 1. (fr. *Façonner*) 1) Giftva viss form åt en sak, forma, bilda. — 2) Giftva prydnad åt ett arbete.

FASONERAD, a. p. 2. (om tyger) Väfd med blommor, figurer, ränder eller rutor. — *Motsats: Slät.*

FASONERING, f. 2. 1) Handlingen, förfarandet, då man fasonerar. — 2) Blommor, figurer, ränder, rutor på ett tyg. *F-en på detta tyg är ganska vacker.*

FAST, a. 1. 1) Som icke kan röras ur stället. *En f. klippa, punkt.* Bildar sammansättningar Bergfast, Klippfast, Vägfast. — *Syn. Orörlig, Orubblig, Stadig.* — 2) Tät och hård. *F. botten, mark.* *Denna fisk har ett f. kött, är f. i köttet.* *F. land,* säges om någon af de tre jordens hvar för sig sammanhängande stora landsträckor, nämligen Gamla Verlden, Nya Verlden och Australien (i motsats till andra större och smärre öar). *F-a landet* betyder äfv.: land i allmänhet (i motsats till sjö, öd). — *Motsats: Mjuk; Strödd.* — *Syn. Stadig.* — 3) Befästad. *En f. stad, ort.* — *Motsats: Öppen.* — 4) (om egendom) Som ej kan flyttas. *F. egendom.* *All hans egendom både löst och fast.* — *Motsats: Lös.* — 5) Som ej kan komma lös, undfly, undkomma; fångad, fasttagen, fastgjord. *Länge har jag fått springa efter dig, men nu är du ändtligen f., nu har jag dig f.* *Taga f., se Fasttaga.* *Göra f. en båt.* (Fig. fam.) *Blifva f. för ett brott,* deroom öfverbevisad. *Vara illa f. för någon, något, illa deran.* *Vara f. i en flicka,* förälskad i henne. *Blifva f. för en flicka,* vara tvungen att gifta sig med henne eller att betala underhåll för ett med henne sammanfalladt barn. — 6) (kem.) *F. kropp,* den, som lemnad åt sig själf, bibehåller sin yttre form. — *Motsats: Flytande, Luftformig.* — 7) (fig.) a) (om person) Som förblifver vid sin föresats, utan att låta öfvertala sig till afvikelse derifrån. *Vara f. i sitt beslut,* i sin föresats. *En f. och beslutsam man.* — b) (om sak) Som ej lätt låter förändra sig. *F. vilja, föresats, beslut, tro, öfvertygelse, hopp, nånskap, förbund.* — c) (både om person och sak) Som icke kan nedslås af motgången, icke lätt skrämmas sig. *Förblifva f. och ståndaktig i motgången.* *Hafva en f. själ.* *Ett f. mod.* — *Syn. (för alla bem. under 7) Ståndaktig, Oföränderlig, Orubblig.*

FAST, adv. 1) På ett fast, stadigt sätt. *Denna byggnad står f. som på ett hälleberg.* (Fig.) *Stå f. vid sin mening, sitt beslut,* oföränderligt bibehålla dem. *Stå f. vid sitt ord,* hålla sitt löfte. *Det står f.,* det är bevisadt, obestridligt. *F. hålla i något,* hålla något så stadigt, kraftigt, att det ej slappes, lossnar. *Hålla sig f. vid,* hålla i något, för att ej bortföras, bortryckas, sjunka eller falla; äfv. (fig.) förblifva vid mening, föresats, beslut, o. s. v. *Sitta f.,* ej lätt kunna lossas, urtagas, fränskiljas; äfv. på något sätt kvarhållas, så att man ej kan komma lös; äfv. (fig.) vara illa deran. — 2) (fig.) Ståndaktigt. *F. tro, förtrösta.*

FAST, adv. (föråldr.) 1) Nästan. — 2) Mycket. *F. bättre, F. hellre, F. mer.*

FAST, konj. *Se Fastän.*

FASTA, v. n. 1. 1) Afhålla sig ifrån mat, ingenting förtära. *Jag har f-t ända sedan i förrgår.* — 2) Afhålla sig ifrån kraftig spis, isynnerhet kött. *Det är stundom nyttigt för helsen att f. Att f. är i sjukdomar ett nödvändigt villkor för helsans återställande.* — 3) Iakttaga sådan afhållelse såsom en föreskrifven religionshandling. *Att f. är af flera religionslärover påbjudet.*

PASTA, f. 1. 1) 4) Faste. *F. och bön.* — 2) Tid, under hvilken man fastar. *Min f. har nu rächt i två dygn.* — 3) *F-n*, den del af kyrkoåret, som närmast föregår påskhögtiden och räcker i sju veckor, ifrån fastlagsöndagen intill påskdagen. Kallas äfv. (oriktigt) *Fastlag.*

FASTA, f. 1. II. Laga stadfästelse på afhandling om köp af fastighet, som man tillhandlat sig. *Taga f. på något,* (fig.) anteckna sig något till minnes.

FASTAGE, fastäsch, n. 5. Stort lagkärl för vin, brännvin, o. s. v. *Fat. Skrifves äfv. Fastasch.*

A n m. Ordet är icke franskt, utan endast bildadt efter franska, af det svenska *Fat.*

FASTANDE, n. 4. Omständigheten, att man fastar. — *Adj. p.* Som ingenting förtärt sedan morgonen. *Jag är ännu f. På f. mage,* då man är fastande.

FASTBECKA, v. a. 1. Med beck fästa. — Äfv. *Becka fast.* — *Fastbeckande*, n. 4. o. *Fastbeckning*, f. 2.

FASTBINDA, v. a. 5. (höjes som *Binda*) Genom bindning fästa. *F. något vid, på, om en sak.* — Äfv. *Binda fast.* — *Fastbindande*, n. 4. o. *Fastbindning*, f. 2.

FASTDAG, m. 2. Dag, då man håller eller bör hålla fasta (se d. o. I.). Skrifves äfv. *Faste-dag.*

FASTEREP, n. 8. Af domstol utfärdadt dokument, innehållande laga stadfästelse på ett fastighetsköp.

FASTER, f. 2. pl. *Fastrar.* Fars syster. Heter i äldre lagstil: *Fadersyster.*

FASTFRYSA, v. n. 5. (höjes som *Frysa*) Genom frysnings fastna. *F. vid.* — Äfv. *Frysa fast.* — *Fastfrysande*, n. 4. o. *Fastfrysning*, f. 2.

FASTGRO, v. n. 2. Genom groning fästa sig på ett ställe. Säges äfv. i fig. mening, t. ex.: *Denna föreställning har f-t i folkets sinnen.* *Stå som f-dd vid marken.* — Äfv. *Gro fast.* — *Fastgroende*, n. 4. o. *Fastgroning*, f. 2.

FASTGÄLIG, a. 2. (nat. hist.) Säges om de fiskar, hvilkas gälar äro dolda och fastväxta under huden, som utsläpper vatnet genom ett eller flera hål.

FASTGÖRA, v. a. 2. (höjes som *Göra*) På något sätt fästa. *F. ett fartyg, en båt.* — Äfv. *Göra fast.* — *Syn. Se Fästa;* (sjöt.) *Belägga, Beslä.* — *Fastgörande*, n. 4. o. *Fastgörning*, f. 2.

FASTHAKA, v. a. 1. Genom hakning fästa. *F. något vid, på.* — Äfv. *Haka fast.* — *Fasthakande*, n. 4. o. *Fasthakning*, f. 2.

FASTHET, f. 3. Egenskapen att vara fast: 1) Orörlighet. *En klippas f.* — 2) Täthet och hårdhet. *Bottens, markens f.* — *Motsats: Mjukhet.* — *Syn. Stadighet, Stadga, Konsistens.* — 3) (lys.) Det motstånd, som en kropp till följe

af kohesionen sätter emot sönderslitning. — 4) (fig.) a) (om person) Ståndaktighet i beslut, föresats, vilja, handling. *Hans f. emotstod hvarje försök till öfvertalelse.* *Med f. afbida farans annalkande.* Man säger äfv.: *Hans själs, karakters f.* och sammansättningsvis: *Själfasthet, Karaktersfasthet.* — b) (om sak) Oföränderlighet, Orubblighet. *Viljans, trons, hoppets, vänskapens f.*

FASTHÄLLA, v. ä. 3. (höjes som *Hålla*) 1) Med handkraft hålla människa eller djur så, att de ej kunna slippa lös eller undkomma. *F. en, som blifvit ertappad med stöld.* *F. en ilken tjur.* — 2) Medelst insparning, fångsel o. s. v. hindra någon att komma lös, att fly. *F. en rymmare, en tjuf i ett rum, ett fångelse.* — Äfv. (för begge bem.) *Hålla fast.* — V. n. *F. vid en mening,* en föresats, en öfvertygelse, o. s. v., fast förblifva derved, ej låta taga sig derur. — Äfv. *Hålla fast.* — *Syn. Vidhålla, Vidhålla.* — *F. sig, v. r. 1.* Hålla sig vid något med händerna, (för att ej bortryckas, bortdragas, falla o. s. v. Om jag ej lyckats f. mig vid busken, så hade jag drunknat. — 2) (fig.) *Se Fasthålla, v. n.* — För begge bem. säges äfven *Hålla sig fast.* — *Fasthållande*, n. 4.

FASTHÄNGA, v. n. 2. Vara fästad vid något och hänga ned derifrån. *F. vid.* — Äfv. *Hänga fast.* — *Fasthängande*, n. 4.

FASTIGHET, f. 3. Fast egendom. *Jfr. Fast, 4.*

FASTIGHETSLÄN, n. 5. Lån, som gifves emot inteckning i fastighet.

FASTING, fastning, m. sing. *Fastings marknad* eller *F-en*, en betydande marknad i Kristinehamn, som börjas d. 17 Mars och hvarvid hela ortens jern tillverkning vanligen bortslutas. Har sitt namn af Fastan, emedan den hålles under nämde tid.

FASTKLENA, v. a. 1. Genom klenande fästa. — Äfv. *Klena fast.* — *Fastklenande*, n. 4. o. *Fastklening*, f. 2.

FASTKÄGIG, a. 2. (nat. hist.) Säges om de fiskar, som hafva öfverkäkens ben orörligt fästade vid hufvudets ben.

FASTLAG, fastlag, m. 3. *Se Fasta, f. 3.*

A n m. Ordet tros härleda sig ifrån det tyska *Fastelabend* eller det danska *Fastelavn*, detsamma som det tyska *Fastnacht* eller Karnavalen i inskränktare mening, d. v. s. Fastlagsöndagen, med den derpå följande måndagen och tisdagen (föttisdagen), hvilka föregingo den egentliga Fastan, som ursprungligen börjades med Askonsdagen. Har sedan blifvit förbandadt med sjelfva Fastan, och bibehåller för närvarande denna i grunden oriktiga betydelse. *Jfr. Karnaval.*

FASTLAGSAFTON, fastlagsafton, m. 2. Sing. Dagen före Fastlagsöndagen.

FASTLAGSBÖN, f. 5. Kyrkobön, som läses under fastan.

FASTLAGSMÅT, m. sing. Sådan mat, som i katolska länder är tillåtet att äta under fastan.

FASTLAGSNÄRR, m. 2. Gyckelmakare, som utklädd roar folket under fastlagen (karnavalen) i katolska länder.

FASTLAGSPREDIKAN, f. sing. indef. Veckopredikan, som hålles öfver Jesu lidandes historia. I bestämd form och i plur. säges *Fastlagspredikningen* och — *ningar.* Benämningen är egentl. oriktig; *Jfr. Fastlag, A n m.*

FASTLAGSRIS, n. 5. Ris, hopbundet af färsk björkqvistar, hvarmed man på föttisdagsmorgonen har för sed att väcka hyarandra, ett bruk, uppkommet af den botgörrelse, man denna dag

af kohesionen sätter emot sönderslitning. — 4) (fig.) a) (om person) Ståndaktighet i beslut, föresats, vilja, handling. *Hans f. emotstod hvarje försök till öfvertalelse.* *Med f. afbida farans annalkande.* Man säger äfv.: *Hans själs, karakters f.* och sammansättningsvis: *Själfasthet, Karaktersfasthet.* — b) (om sak) Oföränderlighet, Orubblighet. *Viljans, trons, hoppets, vänskapens f.*

FASTHÄLLA, v. ä. 3. (höjes som *Hålla*) 1) Med handkraft hålla människa eller djur så, att de ej kunna slippa lös eller undkomma. *F. en, som blifvit ertappad med stöld.* *F. en ilken tjur.* — 2) Medelst insparning, fångsel o. s. v. hindra någon att komma lös, att fly. *F. en rymmare, en tjuf i ett rum, ett fångelse.* — Äfv. (för begge bem.) *Hålla fast.* — V. n. *F. vid en mening,* en föresats, en öfvertygelse, o. s. v., fast förblifva derved, ej låta taga sig derur. — Äfv. *Hålla fast.* — *Syn. Vidhålla, Vidhålla.* — *F. sig, v. r. 1.* Hålla sig vid något med händerna, (för att ej bortryckas, bortdragas, falla o. s. v. Om jag ej lyckats f. mig vid busken, så hade jag drunknat. — 2) (fig.) *Se Fasthålla, v. n.* — För begge bem. säges äfven *Hålla sig fast.* — *Fasthållande*, n. 4.

FASTHÄNGA, v. n. 2. Vara fästad vid något och hänga ned derifrån. *F. vid.* — Äfv. *Hänga fast.* — *Fasthängande*, n. 4.

FASTIGHET, f. 3. Fast egendom. *Jfr. Fast, 4.*

FASTIGHETSLÄN, n. 5. Lån, som gifves emot inteckning i fastighet.

FASTING, fastning, adv. Mycket snarare, hellre. *Han kan icke kallas lär; han är f. olärd.* — Mindre brukligt *Fast mer.*

FASTNA, v. n. 1. 1) Blifva, råka fast på ett ställe, så att man ej utan bemödande eller också alldeles icke kan komma lös. *En fluga har f-t i klisset.* *Fågeln f-de i nätet.* *F. i lim.* i gytta, i smulsen. *Fisken f-de på kroken.* *Skeppet f-de på grund.* *Han f-de på en spih.* *Lim f-r på tungan.* *Karborrar f. vid kläderna.* (Fig.) *F. i nätet, på kroken,* låta fånga sig i en snara, genom en list. *F. i klisset, i stöpet,* ej komma längre i sitt förbehavande; äfv. misslyckas i en sak. *F. i minnet,* så väl uppfattas af minnet, att det kan ihågkommas. *F. för något,* råka ut för någonting obehägligt, t. ex. *F. för en sjukdom;* äfv. blifva öfverbevisad om något, t. ex. *F. för ett brott;* äfv. (vid auktion) få sig tillslagen en sak, den man ropat på utan afsigt, eller den man får afvendrifvet betala, t. ex. *Jag f-de för en vargskinnspels.* — *Fastnande*, n. 4.

FASTNAGLA, v. a. 1. Medelst nagel eller naglar fästa. *F. vid, på.* — Äfv. *Nagla fast.* — *Fastnaglande*, n. 4. o. *Fastnagling*, f. 2.

FASTROTA SIG, v. r. 1. Slå rötter, som fästa sig i marken. Brukas mest i fig. mening, t. ex.: *Denna fördom har så f-t sig i folkets sinnen, att den endast med möda kan utrotas.* — Äfv. *Rota sig fast.*

FASTSITTA, v. n. 3. (höjes som *Sitta*) 1) (om person) Vara fästad i sittande ställning, så att man icke slipper lös. — Vanligare *Sitta fast.* — 2) (om sak) Vara fästad så stadigt, att det icke lossnar. — Äfv. och ledigare *Sitta fast.* — *Fastsittande*, n. 4.

FASTSKRUFVA, v. a. 1. Genom skruvning fästa. — Äfv. *Skrufva fast.* — *Fastskruvande*, n. 4. o. *Fastskruvning*, f. 2.

FASTSTÄNDE, a. 1. Som står fast och stadigt, orörlig.

FASTSTÄLLA, v. a. 2. (fig.) 1) Stadga, föreskriva, bestämma. *F. villkoren för något, priset på en vara.* *F. en viss dag.* — *Syn. Se Stadga.* — 2) Stadfästa, bekräfta. *F. en dom, en lag.* *Saken är f-llad, afgjord.* — *Syn. Se Stadfästa.*

FASTSTÄLLANDE, n. 4. Handlingen, då man fastställer.

FASTSTÄLLELSE, f. 3. 1) *Se Fastställande.* — 2) Skriftlig uppsats, dokument, hvarigenom något fastställs. — *Syn. Stadfästelse, Bekräftelse, Sanktion; Reglering.*

FASTSURRA, v. a. 1. *Se Surra.* — Äfv. *Surra fast.* — *Fastsurrande*, n. 4. o. *Fastsurring*, f. 2.

FASTSY, v. a. 2. Medelst syende fästa. *F. armen till en rock.* *F. en lapp på, vid något.* — Äfv. *Sy fast.* — *Fastsyende*, n. 4.

FASTSÄTTA, v. a. 3. (höjes som *Sätta*) Fästa ett föremål, en del, vid, på något. *F. ett låg vid*

en vägg. *F. styret på en båt.* — Äfv. Sätta fast. — *Syn. Se Fasta.* — *Fastsättande, n. 4. o. Fastsättning, f. 2.*

FASITAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) 1) Fatta något, som får bort, och hålla det kvar. *Botjenten fasttog sin herres hatt, då den blåste af och höll på att fara i strömmen.* — *Syn. Se Fånga.* — 2) Gripa, fånga och hålla kvar. *F. en ljuf, en rymmare.* — *Syn. Anhålla, Gripa.* — Äfv. *Taga fast* (för begge bem.) — *Fastlagande, n. 4. o. Fastläggning, f. 2.*

FASTVÅXA, v. n. 2. o. 3. (böjes som *Våxa*) 1) och genom värandet fasta sig vid. Kan sägas både i egentl. o. fig. mening. *En buske, f-x med rötterna i en bergsremna, vid en bergvägg. Han är f-vuxen vid den gamla slentrån.* — Äfv. *Våxa fast.* — *Fastvåxande, n. 2.*

FASTÅN, konj. Ehuru. F. det i början ser mörkt ut, kan dock utgången blifva lycklig. Förkortas i dagligt tal vanligen till *Fast.* — *Syn. Se Ehuru.*

FAT, n. 3. 1) Rundt eller aflängt rundt, mer eller mindre djupt kärl af stengods, porslin, tenn, silver eller guld, att deri framsätta mat på bordet eller att slå vatten ut till tvättning (Handfat), o. s. v. (Fig.) *Det ligger honom i f-et, att . . .* man har det emot honom, att . . . Hålla sitt f. i helgelse och ära, förvara sig ren och obesmittad af synden. — Bildar åskilliga sammansättningar, såsom: *Stekfat, Soppfat, Sten-, Porslins-, Tenn-, Silverfat, Handfat, m. fl.* — 2) Suges stundom i st. f. maträtt, som är framsatt på bordet. *Vi hade tio f. på bordet.* — 3) *Se Tefat.* — 4) Stort lagkärt för vin, brännvin o. s. v. äfven för vissa torra varor, t. ex. socker. — 5) Innehållet deruti. *Et f. vin, rom, olja, socker, kaffe, m. m.* — 6) Rymdått för väta varor, motsvarande 4 ankare ell. 60 kannor (vanliga innehållet i det slags lagkärt, som kallas *Fat*; se hem. 4). — 7) (bergsbr.) a) (vid vaskverk) Kärl, hvaruti malmslignen samlas. — b) (vid alunbruk) Det kärl, hvaruti alunen utkristalliseras. — c) (vid grufover och smålbyttor) Ett slags tråg, som begagnas till transporterande af småmaln, m. m. — 3) (bot.) *Se Blomfat.* — *Se. F-lock.*

FATAL, -ät, n. 2. 1) Af ödet bestämd, oundviklig. — 2) Olycksbringande. — 3) Vedervärdig. — *Fatali, adv.*

FATALIER, fataliär, pl. 3. Den i lag föreskrifna tid, inom hvars slut någon offentlig handling måste hafva ägt rum, så vida den skall gälla med laga kraft. *Försumma f.*

FATALIETH, fatalieti'd, m. 3. *Se Fatalier.*

FATALISM, -ism, m. 3. Tron på ett friheten upphävande, oundvikligt öde.

FATALIST, -ist, m. 3. Anhängare af fatalismen.

FATALITET, -et, f. 3. 1) Oundvikligt öde. — 2) Olyckshändelse.

FATA MORGANA, fata mårngana. (ital.) Se Hägring.

FATBECK, n. 5. Ett slags beck (till ölfats beckning), som erhålles af gul eller ljusbrun tjära, då den afduastas till konsistens af harts.

FATBUR, fatbur, m. 2. Rum, der man förvarar sina kläder och sin bästa egendom. Kläd-kammare. (Föräldr.) *Fatebur, Fatabur.*

Anm. Ordet är sammansatt af *Fat* (i fornspråket) kläder, och *Bur*, kammare, rum.

FATIG, -ig, m. 3. (fr. Fatigue) 1) Tröttsamt, mödosamt arbete, besvärlighet. — *Syn. Strapats.* — 2) Trötthet.

FATIGANT, --gänt o. --gäntg, a. 1. Trötande, mödosam.

FATIGERA, --göra, v. a. 1. (fr. Fatiguer) Trötta, uttrötta.

FATISCERÅ, v. n. 1. (hem.) Se Vittra. — *Fatiscerande, n. 4. o. Fatiscering, f. 2. [Fatiskera.]*

FATSLICKARE, se Tallriksstickare.

FATSTEGE, m. 2. pl. — stegar. Ett slags träställning med hak öfver och under, hvilken brukas i kök att derpå ställa diskade kärl till af-dryppning.

FATT, a. 1. Beskaffad. *Har är det f? Jag vet icke, huru det är f. med mig. Vid så f-a omständigheter, i denna sakernas ställning.*

Anm. Det svenska *Fatt* är det italienska *Fatto* och det franska *Fait* (af lat. *Factus*), hvilka betyda: Gjord, skapad, danad, beskaffad.

FATT, sammandraget af part. pass. Fattad (här i bem. af: gripen, fingen), förekommer i åtskilliga talesätt, såsom: *Få f., upphäna och gripa, t. ex.: Jag fick f. honom ell. på honom. Taga f., förfölja, eftersätta och gripa, t. ex.: Han tog f. mig ell. tog f. på mig; taga f. på ljufven. Hafva f., hafva fasttagit, t. ex.: Nu har jag f. dig ell. har f. på dig.*

FATTA, v. a. 1. 1) Taga om med handen. *F. ett gevär. F. vapen. F. värjan. Han f-de den framräckta boken och tackade. F. pennan. F. någon i armen, i kragen, om ljufvet. (Fig.) F. posto, intaga en ställning, postera sig. F. i, taga tag i, angripa, t. ex.: Han f-de i honom och slog honom till marken; Blåsten f-de i mössan och bortförde den, aflytte ell. upplyfte och &c.; äfv. (fig.) angripa, sprida sig till, t. ex.: Elden har f-t i huset. F. ihöp, se Hopfatta. F. om, se Omfatta. F. under armarna, äfv. (fig.) hjälpa, understötja. — *Syn. Se Taga.* — 2) (fig.) a) Begripa (fatta med förståndet). *Han f-r lätt, hvad han läser. (Absolut) Han f-r lätt, har god fattningsgäfva. Hafva svårt för att f., trög fattningsgäfva. Har du f-t min mening? — *Syn. Se Förstå.* — b) Lemna sin i själen för (någon tanka, sinnestörrelse, o. s. v.). *F. en tanka, en mening, ett beslut, en försats. F. hat, ovilja till, vänskap, kärlek, välvilja, ömhet, afsky för någon. F. misstänka, börja att misstänka. F. mod, sedan man varit nedslagen, förskräckt, rädd, åter blifva modig. F. hopp, börja att hoppas. F. fördomar, blifva intagen af f. F. stora ploner, uppgöra, uttänka, &c. — c) Brukas för öfrigt i några särskilda uttryck, såsom: *F. eld, antändas, äfv. (i moralisk mening) betagas af häftig vrede, kärlek. F. något i pen-nan, skriftligt anteckna, uppskrifva, sätta på papper. F. i korthet, i korthet sammanfatta eller uppsätta. F. sig i korthet, i korthet framställa, hvad man har att säga, anföra. F. i minnet, inskärpa, inpräglia i m. — F. af, i'n, se Affata, 2. Infatta.****

FATTANDE, n. 4. Handlingen, då man fattar. a) *Pennans f. F. af vapen.* — b) *Meningens f. är här icke svårt.* — c) *F. af ett beslut, en försats. Misstankas f.*

FATTARE, m. 5. (jäg.) Den det af ett råfsaxlås, som ingriper i haken.

FATTAS, v. d. 1. Vara brist på. Brukas ofta impersonell. *Pennningar f. mig ell. det f. mig pennningar. Det f. ännu tio riksdaler i summan. Det f. honom god vilja. Head f.? fråga, som brukas, när man finner någon missnöjd, nedslagen, sorgsen, vredgad, utan att till-*

kännagifva hvarföre. *Head f. dig, efter du ser så ledsen ut? Föga f-ades, att han slagit honom en örfyl, dot var icke långt ifrån att . . .* — *Syn. Felas, Fela, Brista, Saknas, Tryta.*

FATTIG, a. 2. (af Fattas) 1) Som lider brist på det nödvändiga eller ej har tillräckligt deraf. *En f. man. Brukas i plur. äfv. substantivt, t. ex.: Kollekt, insamling till de f-a; bäcken, heuri gåfvor till de f-a insamlas.* — *Syn. Arm, Behöfvande, Nödlidande.* — 2) (i utsträckt mening) Som icke har mer, än man nödvändigt behöfver; äfv. som har ringa förmögenhet. *En f. prest, embetsman. Jag har väl så mycket, att jag kan hjälpa mig sjelf, men är för f. att hjälpa andra. (Talesätt) F. fan, djefvul, fattig stackare; äfv. en olycklig, beklagansvärd människa. — *Syn. Torftig, Obemedlad.* — 3) Sages om ofruktbara länder, eller sådana, hvilkas inbyggare äro fattiga; äfv. om inrättningar, stiftelser o. s. v. med ringa inkomster. *Et f-t land, rike. En f. provinns, stad, by. Fattig kloster, hospital är ganska f-t.* — 4) Brukas äfven om vissa saker, hos hvilka ej träffas det öfverflöd, den rikedom, man skulle önska. *Et f-t språk, ämne. Man säger äfv. F. talare, som lider brist på idéer. — 5) (i vidsträcktaste betydelse) Som lider brist på något, hvad som helst. *Han är väl rik, men ändå alltid f. på pennningar. F. på kläder, böcker, tankar o. s. v. (Fig. bibl.) Ädeligen f.,* hvars hjerta och sinne äro helt och hållet vända från tanken på det verusliga goda. — 6) Beklagansvärd, olycklig. *En f. stackare, syndare. Han har varit sjuk, den f-a gossen. Sages äfven i utsträckt mening om vissa saker, t. ex.: Min f-a rock blef alldeles förstörd. — *Syn. Arm, Stackare.****

FATTIGBRÖD, n. 3. Underhåll, som på allmän bekostnad tilldelas fattiga.

FATTIGBÖSSA, f. 1. Bössa (hem. 1) af metall, med ett lock, vanligtvis tillslutet med ett hänglås, och en smal, aflång öppning på locket, hvarigenom penninggåfvor till de fattiga nersläppas. Är på många ställen uthängd vid kyrkor ell. fattighus.

FATTIGDEL, m. 2. Andel i anslaget för de fattiga uti en församling, hvilken andel någon viss fattig person får åtjunta.

FATTIGDOM, m. 3. Egenskapen att vara fattig (i alla bem. utom 6). a) *Hans f. är så stor, att hustru och barn ofta måste svälta.* — *Syn. Armad, Nöd.* — b) *Min f. medgifver inga öfverflödiga utgifter.* — *Syn. Små inkomster, Ringa förmögenhet, Torftighet.* — c) *Et lands, ett rikes f. Stadens f. — d) Språkets, ämnets f. — e) F. på pennningar, på tankar. — *Syn. Brist.**

FATTIGDOMSBEVIS, n. 3. Bevis, utgifvet af någon myndighet, om en persons fattigdom.

FATTIGDOMSLED, m. 3. Edgång, då någon besvärjar sin fattigdom eller omöjligheten att kunna utgöra vissa prestanda.

FATTIGDOMSLÖFTE, n. 4. Löfte att ständigt lefva i frivillig fattigdom, som allgäns af dem, hvilka ingå i en katolsk andlig orden.

FATTIGED, se Fattigdomsed.

FATTIGFÖRESTÄNDARE, m. 3. (mindre brukligt) En, som förestår en fattigkassa.

FATTIGFÖRSÖRJNING, f. 2. Se Fattigvärd.

FATTIGFÖRSÖRJNINGSNÄMND, m. 3. Offentlig anstalt i en stads- eller landsförsamling, som har till ändamål de der varande fattiges försörjning.

FATTIGFÖRSÖRJNINGSHUS, n. 3. *Se Fattighus.*

FATTIGHJON, n. 3. Man eller qvinna, intagen på ett fattighus, eller som af fattigvärdens njuter underhåll.

FATTIGHUS, n. 3. Försörjningshus, der isynnerhet orkeslösa fattige, som ej själve förmå skaffa sig uppehälle, finna underhåll, kläder och böningsrum. — *Syn. Fattigförsörjningshus, Fattigstuga.*

FATTIGHUSHJON, n. 3. Man eller qvinna, intagen på ett fattighus. — *Syn. Fattigstughjon.*

FATTIGHUS-FÖRESTÄNDARE, m. 3. Person, som förestår ett fattighus.

FATTIGHÄF, m. 2. pl. — häfvar. Kyrkhäf, som tillförene kringhars under gudstjensten till insamling af penningar åt de fattiga.

FATTIGINRÄTNING, f. 2. Se Fattigförsörjningsanstalt.

FATTIGKASSA, f. 1. Offentlig kassa, hvars medel användas till de fattiges i en kommun försörjning.

FATTIGMAN, fattiggmänn, m. sing. (kollektivt) De fattige i allmänhet. *F-s barn. (Ordspr.) F-s mat är snart äten, ringa förråd är snart förtärd.* — Bör noga skiljas ifrån *Fattig man*, som både till bemärkelse och uttal är helt olika.

FATTIGMEDEL, n. 3. pl. Medel, samlade och anslagna till de fattiges försörjning.

FATTIGPENNINGAR, m. 2. pl. *Se Fattigmedel.*

FATTIGSKOLA, f. 1. Skola, inrättad inkom för fattigmans barn.

FATTIGSTUGA, f. 1. *Se Fattighus.* Brukas isynnerhet om sådana på landet.

FATTIGSTUGHJON, se Fattighushjon.

FATTIGT, adv. Torftigt, öfverdrifvet måttligt, småt. *Leffa f.*

FATTIGVÄRD, m. 2. Omsorgen om de fattiges försörjning i ett land, en stad eller församling. *Allmänna f-en i riket. F-en i en församling.* — *Syn. Fattigförsörjning.*

FATTIGVÄRDS-DIREKTION, ----rächtschön, f. 3. Direktion (se d. o.), som värdar de fattiges bästa i en församling.

FATTIGVÄN, m. 3. pl. — vännar. (mindre brukl.) De fattiges vän.

FATTIGVÄSENDE, n. 4. sing. Allt hvad som rörer allmänna fattigvärdens.

FATTLIG, a. 2. Som kan fattas med förståndet, begripas, förstås. *En f. stil. Et f-t ämne.* — *Syn. Begriplig.*

FATTLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara fattlig. — *Syn. Begriplighet.*

FATTNING, f. 2. 1) (utan plur.) *Se Fattningsgäfva.* — 2) (utan plur.) Sinnesförestånd, hvarunder själen verkar fritt och obehindradt af yttre intryck. *Förlova f-en, komma ur f-en. Bringa någon ur f. Behålla f-en.* — *Syn. Kontenans.* — 5) (med plur.) a) Insättning af ädelstenar i guld eller silver. — b) Guld eller silver, hvori en ädelsten är insatt.

FATTNINGSFÖRMÅGA, f. 1. eller **FATTNINGSGÄFVA, f. 1.** Förmågan att fatta, förstå. *Hafva god, trög f.* — *Syn. Fattning.*

FATTNINGSKRÄFTS, m. 2. (fig.) Inbegrppet af de föremål, ämnen, som af en person kunna fattas, begripas. *Delta ämne ligger ej inom, ligger utom hans f.*

FAUN, faun, m. 3. (rom. myt.) Skogsgud.

FAUNA, fauna, f. 1. (lat.) Förteckning, med åtföljande beskrifningar, på de i ett land eller en viss del af jorden inhemska djur.

FAVORABEL, -- räbl, a. 2. (fr. *Favorable*) Gunstig, gynnsam, bevägen.

FAVORISERA, v. a. 1. (fr. *Favoriser*) Gynna.
FAVORIT, -- it, m. s. Gunstling, älskling. Bildar en stor mängd sammansättningar, alltid under bemärkelsen af någonting, som man bäst tycker om, mest brukar, t. ex.: *F-dryck*, *-drägt*, *-färg*, *-hund*, *-häst*, *-idé*, *-ord*, *-rätt* (lifvätt), *-skald*, *-spel*, *-sång*, *-visa*.

FAXE, m. 2. (bot.) Se *Rågsvingel*.

FAYENCE, se *Faience*.
FE, f. s. (fr. *Fée*) Diktad, qvintlig ande, enligt folksagan. Feerna tillhöra Gallien, Britannien jemte Irland, och stodo i närmaste förbindelse med alferna eller elfvorna, med hvilka de voro nästan identiska. Voro, liksom dessa sednare, af tvänne slag, dels goda, hvilka man föreställde sig som de skönaste fruntimmer i världen, dels onda, hvilka afmätades som de styggaste missfoster, man kan tänka sig.

An m. Ordet härledes af somliga från det latinska *Fata*, ital. *Fata*, god gudinnor; enligt andra från det celtiska *Faer*, hexa.

FEBER, fébr, m. 2. pl. febrar. 1) Sådan slags sjukdom, vid hvilken i början förmärkes en stark kyla i kroppen, hvarpå följer en onaturlig hetta med förändrad hastig puls, mattighet och betydlig orördning i lifsförättningarna. *Hetsig, elakartad, intermittert f. Svår, stark, häftig, lindrig f. Hafva, få f. Häfva f-n hos någon. Gula f-n, se Gul.* (Fig.) *Skrämma f. på någon*, skrämma någon i högsta grad. — Bildar flera sammansättningar, såsom: *Frossfeber, Rötfeber, Skarlokane-feber m. fl.*, hvilka på sina ställen ses. — *Syn. Febersjukdom.* — 2) De omväxlande symptomerna af köld och hetta, en feberpatient vid vissa bestämda tider under sjukdomens lopp är underkastad. Äfv. sjelfva tiden dertof. *Jag ser på den sjuke, att f-n kommer nu snart.* — 3) (fig. fam.) a) Stark sinnesöfvelse, ytterlig grad af otålighet. *Det ger mig f. blott att tänka derpå. Man kan riktigt få f., så länge låter han oss vänta.* — b) (i högre stil) Störmande folkkrörelse; äfv. hvarje häftig och otygglad lidelse. *En revolutionär f. hade angripit alla hufvuden. Fruktas kärlekens f.* — *Ss. F-anfall, -anslot, -sjuk, -sjukdom.*

FEBERAKTIG, a. 2. 1) Som liknar feber. *En f. sjukdom.* — 2) Som tillkännagifver feber. *En f. symptom.* — 3) Utsatt för febersjukdomar. *En f. natur.* — 4) (om person) Som har kännning af feber. *Jag är i dag så f.* — 5) (fig. a) (om person) Intagen af någon stark sinnesöfvelse, för-satt i ytterst otalig sinnesslämning. *Jag blir f., blott jag tänker derpå.* — b) (både om person och sak) Ytterst orolig, stormande, otygglad. *Vår tid är f.* *En f. jäsnings väder i folkets sinne.*

FEBERAKTIGHET, f. s. 1) Egenskapen att vara feberaktig.

FEBERARTAD, a. 2. Se *Feberaktig*, 1, 2 o. 3, b.

FEBERDAG, m. 2. Den dag under en febersjukdom, då febern (hem. 2) angriper den sjuke.

FEBERDRIFVANDE, **FEBERDÄMPANDE**, a. 1. (mindre brukl.) Som fördrifver, dämpar feber. *F. medel.*

FEBERDRÖM, m. 2. pl. — *drömmar*, eller: **FEBERFANTASI**, fébr-fantasi, f. s. 1) Falsk föreställning, framkallad genom inbillningens spel hos en feberpatient, under feberyveln. — 2) (fig.) Irrande föreställning i en öfverspänd eller af passion upphetsad hjerna.

FEBERFRI, a. 2. 1) Fri för feber (hem. 2). *Patienten är nu f.* — 2) Säges äfv. om den tid, hvarunder en feberpatient är befriad ifrån febern. *F. dag. Under den f-a tiden.*

FEBERFRUHET, f. s. Egenskapen att vara feberfri.

FEBERFROSSA, f. 1. De svåra skakningar af kyla, som en feberpatient erfår, innan feberhettan kommer.

FEBERGIFVANDE, a. 1. Som förorsakar feber.
FEBERHETTA, f. 1. Den öfverdrifna, plåg samma hetta, som följer på frossan i en febersjukdom.

FEBERRYSNING, f. 2. Rysning i hela kroppen, förorsakad genom en inverkas känsta af köld, och som utgör en af symptomerna under feberfrossan.

FEBERTID, m. s. Den tid under en febersjukdom, då febern (hem. 2) plågar den sjuke.

FEBERTÖRST, f. s. Öfverdrifvet stark törst, som utgör en af feberns symptomerna.

FEBERYRÅ, f. 1. **FEBERYRSEL**, m. 2. En feberpatients yrande under febern.

FEBRUARIUS, -- ariuss, m. sing. Andra månaden i året, benämnd deraf, att under denna månad en försöningsfest (Februalia) firades i Rom, då reningensmedel (Februa), bestående i harts, beck, svafvel o. s. v., utdelades, hvarmed sodan husen genomröktes. I allmänhet skrives *Februari*, förkortadt af genitiven *Februarii*. *Februari månad. Den 20 Februari. I Februari hålles Distings marknad.*

FEBUS, fébuss, nom. propr. m. (grek. *Phoebos* 1) (myt.) Apollo, solens gud. — 2) (litter.) Se *Ordpräl*. Skrifves äfv. efter latinet *Phœbus*.

FEBUSERT, -- rri, n. s. (litter. skämtv.) Jagt efter ordpräl.

FEBUSISK, a. 2. (litter. skämtv.) Se *Seasande*.

FEDERAL, -- al, a. 2. Som angår ett statsförbund. [Föd —.]

FEDERATIV, --- iv, a. 2. Hörande till ett statsförbund. [Föd —.]

FEDERATION, --- tshón, f. s. Statsförbund. [Föd —.]

FEDERERAD, a. 2. Förenad till ett statsförbund. [Föd —.]

FEDROTNING, f. 2. En af feerna, som troddes herrska öfver alla de andra. *Jfr. Fe.*

FÉE, se *Fe*.

FEG, a. 2. 1) (om person) Som af fruktan undandragor sig en strid, hvarill man vore förpligtad. *F. menniska, soldat, krigare. En f. stackare.* — *Syn. Se Radd.* — 2) Som röjer, uppenbarar, tillkännagifver sådan fruktan. *En f. handling.* — 3) (i det forna språket) Öfver hvars hufvud en snart förseende död sväfvat.

FEGHET, f. s. 1) Egenskapen att vara feg (hem. 1 o. 2). — *Syn. Fegsinhet.* — 2) Feg handling.

FEGHJERTAD, a. 2. **FEGSINT**, a. 1. Som har ett fegt hjerta, sinne; feg.

FEGSINTHET, f. s. Se *Feghet*.

FEGT, adv. På ett fegt sätt, med feghet. *Uppföra sig f.*

FEJA, féjja, v. a. 1. Göra ren medelst gnidning, skurning, skrapning. *F. ren en gevärspipa. F. af, upp, se Affeja, Uppfeja.* — *Fejande*, n. s. [Féja.]

FEJARE, m. s. En, som fejlar. Förrekommer sällan, utom i sammansättningen *Skorstensfejare*. [Féjare.]

FEJNING, f. 2. Handlingen, då man fejlar.

[Féjning.]

FEJD, féjld, f. s. 1) Krig emellan enskilda personer i en stat, såsom t. ex. under medeltiden, tyska adelns inbördes strider, m. m. — *Syn. Se Krig.* — 2) Krig af kort varaktighet emellan tvänne stater, t. ex. i Svenska Historien Hannibals- och Gyldenlöfsfejden. — 3) (fig.) Tvist, strid. *De ligger bestämdigt i f. med hvarandra.* — *Syn. Se Tvist.*

FEJDA, féjdda, v. n. 1) Hålla fejd, krig. *F. med någon. Dessa makter hafva nu länge f-t.* — 2) (fig.) Ligger i tvist, strid, delo.

FEJDEBREF, n. s. Bref, hvarigenom enskilda personer under medeltiden förklarade hvarandra krig, och som skickades tre dagar före fejdens utbrott.

FEJDTECKEN, n. s. Tecken, som under medeltiden begagnades, för att utmana någon till fejd.

FEL, n. s. 1) Ofullkomlighet, brist, i kroppsligt hänseende. Brukas äfv. om vissa djur. *Hafva f. på synen, på hörseln. Hästen har intet f., har f. på ena bakbenet.* — Ingår i sammansättningarna *Naturfel, Kroppsfel.* — *Syn. Brist, Bristfällighet, Lyte, Felaktighet, Skavank.* — 2) Ofullkomlighet i andligt hänseende. *Han har många f., men i grunden ett godt hjerta. Ingen är utan f. Han har det f-et, att han dricker gerna. Förlåt oss, Herre, våra f. och brister.* — *Syn. Felaktighet, Bristfällighet, Brist, Andligt lyte, Ofullkomlighet, Gvana, Vanart.* — 3) Ogiltig, straffbar afvikelse från regel; afvikelse från föreskrift, rättesnöre. *Ett f. emot grammatikan. F. i räkning, i skrift. Räkna, skriva f. Byggmästaren har begått ett stort f. vid uppbyggnad af denna byggnad. Komma på någon med ett f. Rätta f. Ett korrektur, fullt med f.* — Ingår i åtskilliga sammansättningar, såsom: *Räkne-, Skrif-, Tryck-, Embets-, Tjenstefel, &c.* — *Ann. Undantag är en godkänd afvikelse från regel.* — *Syn. Oriktighet, Felaktighet, Felsteg, Bock.* — 4) Afvikelse från det moraliskt rätta.

Bejd, göra sig skyldig till ett f. F. emot pligt. Bekänna sig skyldig till, taga på sig ett f. — Bildar sammansättningarna *Svaghetsfel, Ungdomsfel, m. fl.* — *Syn. Synd, Brott, Öfverträdelse, Förbrytelse, Felaktighet, Förseelse, Afsteg, Felsteg, Snedsprång.* — 5) Förvällande, skuld, orsak. *Det är icke mitt f., om . . . Det är hans eget f., att . . . Hela f-et är på hans sida. Saken lyckades icke; f-et var allt . . . F-et ligger i uppfostran. Deri ligger hela f-et.* — 6) (i några talesätt) Afvikelse från målet. *Kasta, stöta, skjuta f.*, så att man ej träffar rätt. *Slå f.*, ej få träff vid kugelslagning; (fig.) misslyckas; svika, t. ex.: *Hans plan har slagit f.; minnet slog mig f. den gången*, bedrog mig, d. v. s. jag mindes orätt. Brukas ofta impersonelt, t. ex.: *Det slog honom f.*, han misslyckades; *det står aldrig f.*, att han ju är der, det är ganska säkert, att . . . *Taga f.*, mistaga sig, irra sig, t. ex.: *Taga f. om rätta vägen.* — 7) Hvad som hos en sak strider emot dess bestämmelse, bruk och laga föreskrift. *F. i, på, hos en vara.*

FELA, v. n. 1. 1) Icke träffa målet, icke träffa rätt. *F. vid kugelslagning. Han kastade, sköt, men f-de.* (Föga brukl.) *F. om rätta vägen.* (Fig., föga brukl.) *Hans planer hafva f-t* (bättre: *slagit fel*). — *Syn. Bomma, Kasta, skjuta bom, fel.* — 2) På ett oriktigt sätt afvika

från regel, föreskrift, rättesnöre. *F. i uttalet, i rättskrifningen. F. mot grammatikan.* — 3) Irra sig i sin mening. *F. i bedömandet af en sak. Om man icke nog öfverväger allt, så kan man lätt f. i sitt omdöme.* — *Syn. Irra sig, Bedraga sig, Mistaga sig, Fara vilse.* — 4) Icke handla moraliskt rätt. *F. mot någon. Hvari har jag f-t emot honom? F. i aktning emot någon*, ej visa tillhörig aktning. *F. mot anständigheten*, göra något, som deremot strider. *F. mot sundt förnuft*, handla, döma eller tänka oförnuftigt. *F. mot vänskapen*, ej handla, döma eller tänka så, som man af vänskap vore förpligtad. — *Syn. Bryta, Förbryta sig, Förgå sig.* — 5) *Se Felas.*

FELAKTIG, a. 2. 1) (om sak) Som på ett oriktigt sätt (d. v. s. ej undantagsvis) afviker ifrån regel, föreskrift, rättesnöre; som har, innehåller fel (hem. 3). *En f. uträkning, addition. En f. öfversättning.* — *Syn. Oriktig.* — 2) (om sak) Ofullkomlig i kroppsligt hänseende. *F. hörsel, syn, växt.* — 3) (både om person och sak) Ofullkomlig i andligt hänseende, full af fel och brister. *Alla människor äro f-a.* — *Syn. Syndig, Bristfull, Syndfull.* — 4) (om person) Som begått fel (hem. 3 o. 4). *Jag vet, att jag är f., men förlåt mig denna gång. Detta är all vara f. (fela) både mot Gud och människor. Han är deruti f., att han . . .* — *Syn. Skyldig, Brottslig, Felande, Lastbar, Straffbar, Straffvärd, Klandervärd, Tadelvärd.* — 5) (om sak) Som afviker ifrån sanningen. *En f. uppgift, berättelse.* — *Syn. Falsk, Oriktig, Osann.* — 6) (om sak) Behäftad med fel, ej sådan den enligt bestämmelse, afsigt, bruk och laga föreskrift bör vara. *En f. vara.* — *Syn. Bristfällig.*

FELAKTIGHET, f. s. Egenskapen att vara felaktig. *Jfr. Fel*, hem. 1—4, o. 7. a) *Synens, hörselns f.* — b) *Hafva många f-er.* — c) *F-er i en öfversättning, en skrift.* — d) *Begå en f. emot någon.* — e) *F-en hos en vara.* — *Syn. Se Fel.*

FELAKTIGT, adv. På ett felaktigt sätt. *Jfr. Felaktig*, hem. 1, 2, 3, 4 o. 6. a) *Se, höra f.* — b) *Räkna, öfversätta f.* — *Syn.* (för begge hem.) *Oriktigt, Orätt, Falskt.* — c) *Handla, uppföra sig f. emot någon.* — *Syn. Orätt, Brottsligt, Straffvärdt, Klandervärdt, Tadelvärdt.* — d) *F. arbetad.* — *Syn. Illa, Dåligt.*

FELAND, féland, n. s. Diktadt land, der feer ha. *Sagoland, Fabeland.*

FELANDE, part. pres. af *Fela*. Brukas nästan adjektivt, stundom äfv. substantivt, i hem.: 1) Som felar eller felat. *En f. menniska. Herre, förlåt alla f.* — *Syn. Syndig, Syndande.* — b) Som felas, brister. *Den f. summan. Det f. kom aldrig till rätta.* — *Syn. Bristande.*

FELAS, v. d. 1. (har i impf. äfv. *Felles* o. i sup. *Felts*) *Se Faltas*.

FELRI, a. 2. Som är utan fel (i alla hem. utom 6). 1) *En f. häst.* — 2) o. 4) *ingen menniska är f.* — 3) *En f. öfversättning, ett f-t korrektur.* — 5) *Hvad den saken beträffar, så är han f., utan skuld.* — 7) *En f. vara.*

FELFRUHET, f. s. Egenskapen att vara feltri.

FELGREPP, n. s. Grepp, som ej träffar rätt (t. ex. på en gitarr).

FELHUGG, n. s. Hugg, som ej träffar rätt.

FELICITERA, v. a. 1. Lyckönska. — *Feliciterande*, n. s.

från regel, föreskrift, rättesnöre. *F. i uttalet, i rättskrifningen. F. mot grammatikan.* — 3) Irra sig i sin mening. *F. i bedömandet af en sak. Om man icke nog öfverväger allt, så kan man lätt f. i sitt omdöme.* — *Syn. Irra sig, Bedraga sig, Mistaga sig, Fara vilse.* — 4) Icke handla moraliskt rätt. *F. mot någon. Hvari har jag f-t emot honom? F. i aktning emot någon*, ej visa tillhörig aktning. *F. mot anständigheten*, göra något, som deremot strider. *F. mot sundt förnuft*, handla, döma eller tänka oförnuftigt. *F. mot vänskapen*, ej handla, döma eller tänka så, som man af vänskap vore förpligtad. — *Syn. Bryta, Förbryta sig, Förgå sig.* — 5) *Se Felas.*

FELAKTIG, a. 2. 1) (om sak) Som på ett oriktigt sätt (d. v. s. ej undantagsvis) afviker ifrån regel, föreskrift, rättesnöre; som har, innehåller fel (hem. 3). *En f. uträkning, addition. En f. öfversättning.* — *Syn. Oriktig.* — 2) (om sak) Ofullkomlig i kroppsligt hänseende. *F. hörsel, syn, växt.* — 3) (både om person och sak) Ofullkomlig i andligt hänseende, full af fel och brister. *Alla människor äro f-a.* — *Syn. Syndig, Bristfull, Syndfull.* — 4) (om person) Som begått fel (hem. 3 o. 4). *Jag vet, att jag är f., men förlåt mig denna gång. Detta är all vara f. (fela) både mot Gud och människor. Han är deruti f., att han . . .* — *Syn. Skyldig, Brottslig, Felande, Lastbar, Straffbar, Straffvärd, Klandervärd, Tadelvärd.* — 5) (om sak) Som afviker ifrån sanningen. *En f. uppgift, berättelse.* — *Syn. Falsk, Oriktig, Osann.* — 6) (om sak) Behäftad med fel, ej sådan den enligt bestämmelse, afsigt, bruk och laga föreskrift bör vara. *En f. vara.* — *Syn. Bristfällig.*

FELAKTIGHET, f. s. Egenskapen att vara felaktig. *Jfr. Fel*, hem. 1—4, o. 7. a) *Synens, hörselns f.* — b) *Hafva många f-er.* — c) *F-er i en öfversättning, en skrift.* — d) *Begå en f. emot någon.* — e) *F-en hos en vara.* — *Syn. Se Fel.*

FELAKTIGT, adv. På ett felaktigt sätt. *Jfr. Felaktig*, hem. 1, 2, 3, 4 o. 6. a) *Se, höra f.* — b) *Räkna, öfversätta f.* — *Syn.* (för begge hem.) *Oriktigt, Orätt, Falskt.* — c) *Handla, uppföra sig f. emot någon.* — *Syn. Orätt, Brottsligt, Straffvärdt, Klandervärdt, Tadelvärdt.* — d) *F. arbetad.* — *Syn. Illa, Dåligt.*

FELAND, féland, n. s. Diktadt land, der feer ha. *Sagoland, Fabeland.*

FELANDE, part. pres. af *Fela*. Brukas nästan adjektivt, stundom äfv. substantivt, i hem.: 1) Som felar eller felat. *En f. menniska. Herre, förlåt alla f.* — *Syn. Syndig, Syndande.* — b) Som felas, brister. *Den f. summan. Det f. kom aldrig till rätta.* — *Syn. Bristande.*

FELAS, v. d. 1. (har i impf. äfv. *Felles* o. i sup. *Felts*) *Se Faltas*.

FELRI, a. 2. Som är utan fel (i alla hem. utom 6). 1) *En f. häst.* — 2) o. 4) *ingen menniska är f.* — 3) *En f. öfversättning, ett f-t korrektur.* — 5) *Hvad den saken beträffar, så är han f., utan skuld.* — 7) *En f. vara.*

FELFRUHET, f. s. Egenskapen att vara feltri.

FELGREPP, n. s. Grepp, som ej träffar rätt (t. ex. på en gitarr).

FELHUGG, n. s. Hugg, som ej träffar rätt.

FELICITERA, v. a. 1. Lyckönska. — *Feliciterande*, n. s.

FELKAST, n. 5. 1) Kast, som ej träffar målet, eller träffar det, men utan ösyftad verkan, t. ex. vid kägelslagning. — 2) Kast, som ej giver träff, t. ex. vid läroinspel.

FELONI, --ni', f. 5. En vasalls otrohet emot sin länsherre eller öfverträdelse af sina förbindelser emot honom.

FELP, lähp, m. 5. (ital. *Felpa*) En väfnad af silke, hvarmed så kallade *Felbhattar* öfverdrägas. Skrifves äfv. *Felb*.

FELRAKNING, f. 2. 1) Felaktig räkning. — 2) (fig.) Misräkning.

FELSKOTT, n. 5. Skott, som ej träffar.

FELSLAG, n. 5. Slag, som icke träffar rätt.

FELSLAGEN, a. p. 2. neutr. — *et.* (af *Felslå*) Som ej förverkligats, ej gått i fullbord, ej lyckats eller haft framgång. *F-et hopp, bemödande. F. plan.* — *Syn.* Misslyckad.

FELSLUT, n. 5. (log.) Oriktig slutsats.

FELSLÅ, v. n. 5. (böjes som *Slå*) Se *Slå fel*, under *Fel*.

FELSNITT, n. 5. Felaktigt snitt, felaktig skärning.

FELSTEG, n. 5. 1) (egentl.) Steg, hvarigenom man faller eller vacklar. *Taga ett f.* — 2) (fig.) a) Se *Fel*, 5 o. 4.

FELSTÖT, m. 2. Stöt, som förfelar målet, t. ex. i bård.

FELT, felt, adv. *Slå f., taga f.*, skrifves oriktigt i st. f. *Slå fel, taga fel* (se *Fel*, 6).

FELTAG, n. 5. (mindre brukl.) Ett tag, hvarigenom man förfelar, det man ämnat taga.

FELTAGA, v. n. 5. (böjes som *Taga*) Se *Taga fel* (under *Fel*, 6).

FELUCK, --ück, f. 3. Ett slags långt och smalt, seglande och roende fartyg på Modelhafvet.

FEM, fämm, grundtal. Fyra och en tillsammans. *F. års tid. De vovo f. De f. Mose böcker.* (Talesätt) *Han kan icke räkna till f.*, är ytterst dum. (Pop. fam.) *Ta i med alla f.*, med alla fem fingrarna. (Ordspr.) *Låta f. vara jemnt*, vara efterläten, gifva med sig.

FEMBLADIG, a. 2. Som har fem blad. Säges om blomkronor, äfv. om skärande verktyg.

FEMDEL, a. 1. Delad i fem delar. *Ett f. blad.*

FEMDUBBEL, a. 2. 1) Fem gånger så stor. — 2) Säges om något, som består af fem likadana eller liknande saker, eller blott varande af samma natur, samma art. Jfr. *Dubbel*, 2.

FEMDUBBELT, adv. Fem gånger, fem gånger så mycket. *F. så stor. Gifva f. igen.*

FEMDUBBLA, v. a. 1. 1) Göra fem gånger så stor. — 2) Upprepa fem gånger. — 3) Framställa, återgifva i fem lika exemplar. — *Femdubblande*, n. 4. o. *Femdubbling*, f. 2.

FEMFALDIG, a. 2. Se *Femdubbel*.

FEMFALDT, adv. Se *Femdubbel*.

FEMFINGERSORT, f. 5. En ört med femdelta blad och gula blommor. Potentilla argentea.

FEMFINGRAD, a. 2. (bot.) *F-t blad*, fingerlikt blad, som har fem småblad, hvilka utgå från spetsen af bladstafvet.

FEMPOTAD, a. 2. (nat. hist.) Som har fem fötter.

FEMHUNDRA, grundtal. Fem gånger hundra.

FEMHUNDRADE, ordningstal. Den, som i ordningen följer näst efter den fyrahundrade nittonde nionde.

FEMHÖRNIG, a. 2. Som har fem hörn. *F. figur.*

FEMHÖRNIG, m. 2. En af fem räta linier innesluten figur. *Regulär f.*, som har alla fem sidorna och vinklarna lika stora.

FEMININ, --in, a. 2. (gram.) Som tillhör det qvinliga könet. — *S. n. 5.* Ord af detta kön. — För substantivet brukas ännu af några det latinska *Femininum*.

FEMKANT, m. 3. Se *Femhörning*.

FEMKANTIG, a. 2. Som har fem kanter.

FEMKORT, förmkört, n. 5. Ett slags spel med vanligt kortlek, hvarvid gifves fem kort åt hvarje af de spelande, och den, som får sista spelet, vinner potten.

FEMMA, f. 1. 1) Siffra, som betecknar talet fem. — 2) Kort med fem tecken eller s. k. ögon.

FEMMÄNNIG, a. 2. (bot.) Som har fem ståndare. Brukas mest substantivt i plur., för att beteckna växtklassen Pentandria. *De F-e.*

FEMMÄNNING, f. 2. (bot.) Växt, som tillhör klassen Pentandria.

FEMPUNDIG, a. 2. *F. kanon*, som afskjuter en kula om fem skälpunds vikt.

FEMPUNDIG, m. 2. 1) Fempundig kanon (se föreg. ord). — 2) Vigt, lod, som håller fem pund.

FEMQVINNAD, a. 2. (bot.) Som har fem pistiller. *F. växt.*

FEMRADIG, a. 2. Som har fem rader.

FEMRODDARE, m. 5. Roddarfartyg med fem roddarbänkar.

FEMSIDIG, a. 2. Som har fem sidor.

FEMSKALIG, a. 2. (nat. hist.) Som har fem skal.

FEMSTAFVIG, a. 2. (prosa.) Som har fem stafvelser.

FEMSTENA, a. indekl. (egentl. genit. plur.) *F. rör*, rämärke, bestående af ett stenrör, med fem stenar, satta i form af en femma.

FEMSTRÄNGAD, a. 2. Försedd med fem strängar.

FEMSTÄMMIG, a. 2. (i musik och sång) Som består af fem stämmor.

FENTAL, förmått, n. 5. Räknetalet fem.

FENTALIG, a. 2. Som innehåller ett antal af fem.

FEMTE, a. 1. Ordningstal. Som är näst efter den fjerdte. *Hvar f. dag, vecka, månad. För det f.* (Talesätt) *Det är som f. hjulet under vagnen*, gör alls ingen nytta, tjevar till ingenting.

FEMTEDEL, m. 2. En del af ett helt, hvilket är deladt i fem lika delar.

FEMTIO, grundtal. Fem gånger tio. *F. är gammal.*

FEMTIONDE, ordningstal. Som är näst efter den fyrationionde.

FEMTIONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i femtio lika delar.

FEMTIOTAL, n. 5. Antal af femtio. *Han är på f-et*, på femtionde året.

FEMTIOÅRIG, a. 2. 1) Femtio år gammal. — 2) Som varar eller varat femtio år.

FEMTON, grundtal. Fem och tio tillsammans.

FEMTONDE, ordningstal. Som är näst efter den fjortonde.

FEMTONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i femton lika delar.

FEMTONHÖRNIG, a. 2. Som har femton hörn.

FEMTONHÖRNIG, m. 2. Figur, innesluten inom femton räta linier.

FEMTONLÖDIG, a. 2. *F-t silfver*, som håller femton delar silfver och en del koppar.

FEMTUSEN, grundtal. Fem gånger tusen.

FEMTUSENDE, ordningstal. Som är i ordningen näst efter den fyrtusende niohundrade nittonde nionde.

FEMVÄRDIG, a. 2. Som har fem uddar.

FEMVINKLIG, a. 2. Som har fem vinklar. *En f. figur.*

FEMVALDIG, a. 2. (bot.) Så kallas en växt, när blommor har tio ståndare, fem längre och fem kortare. Brukas äfv. substantivt: *De F-e.*

FEMÅRIG, a. 2. 1) Fem år gammal. — 2) Som varar eller varat fem år.

FEMÅRSBERÄTTELSE, f. 3. Redovisning, som landshöfdingarne hvar femte år skola afgifva, rörande länens tillstånd i statistiskt och ekonomiskt hänseende.

FENA, f. 1. Rörelseverktyg hos fiskarna, bestående af gröfre eller finare, ledade eller oledade, ofta greniga benstrålar, förenade med en hud. Fenorna äro af sex olika slag: Bröst-, Buk-, Rygg-, Stjert-, Anal- och Gumpfenor.

FENAKTIG, **FENARTAD** ell. **FENLIK**, a. 2. Som liknar en fena.

FENHYVAL, fenyål, m. 2. En art af Hvalfiskslägdet, större och obändigare än hvalfiskan, men mindre tjock och späckrik; skiljer sig deruti från de öfriga hvalarna, att han har ryggen. Kallas äfv. *Finnfisk*. *Balæna Physalus.*

FENKÄL, fängkål, m. sing. (i *Fenchel*) En apoteksväxt och kryddört, hörande till fam. Parasollblommige. *Feniculum vulgare.* — *Se F-s/rö.* [Fenkol, Fängkål.]

FENKÄLSBRÄNNVIN, n. 5. Brännvin, försatt med fenkål.

FENKÄLSOLJA, f. 1. Färglös eller gulaktig olja, som fås ur fenkålsfrön och användes som läkemedel.

FENOMEN, fenämnen, n. 5. o. 5. (gr. *Phainomenon*, egentl. Det som synes) 1) Luft- eller himmels-tecken. — 2) Naturföreteelse. — 3) Sällspord händelse, sällsamhet. — 4) (fig.) Person, som väcker förvåning genom sina ovanliga handlingar, dygder, talanger, o. s. v. *Ett så lärdt barn är ett f.* [Phen —, Phoen —.]

FENSTER, se *Fönster*.

FENSTRÅLE, m. 2. pl. — *strålar*. Stråle i en fena (jfr. d. o.).

FENTÄGG, m. 2. Den hvassa spetsen af en fenstråle.

FEODAL, --äl, a. 2. (af medelt. lat. *Feudum*, län) Som angår ett län eller länsväsendet. Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: *F-rätt*, länsrätt, --system, länssystem, o. s. v. Skrifves mindre ofta *Feudal*.

FEODALISM, ---ism, m. 5. Länsväsende. Mindre ofta *Feudalism*.

FEODALITET, ---ét, f. 5. Länförhållande. Mindre ofta *Feudalitet*.

FERIÉR, feriärer, m. 3. pl. Den tid, då ledighet ifrån offentliga göromål åtnjutes af embetsmän, då undervisningen hvilat i en skola, o. s. v. Får, inom embetsverken, namn af Semester.

A. n. m. Donämningen härleder sig ifrån det latinska uttrycket *Dies feriat*, d. v. s. de dagar, då fester firades och i följd deraf statsrederarna hvilade.

FERLA, förla, f. 1. (lat. *Ferula*) Ett slags stråfredskap af trä, liknande ett klapprör, eller öck af läder, hvilket fordom i skolorna begagnades, för att straffa de följande, som då finga mot-taga slag deraf i händerna. [Färla.]

FERL, förrm, a. 2. (fr. *Ferme*, af lat. *Ferimus*) Flink och färdig, snabb och skicklig. *F. uppsättning. Ett f-t svar.* Jfr. *Anm.* vid *Fermetet*.

FERMETET, förrmetét, f. 5. Flinkhet, snabbhet och skicklighet. [Fermitet.]

A. n. m. *Ferm* och *Fermetet* hafva endast i svenskan förestående bemärkelser, hvilka ingalunda finnas hos de franska och latinska ord, hvarifrån de blifvit lånade.

FERMENT, förrmänt, n. 5. (lat. *Fermentum*) Jäsningemedel.

FERMENTATION, förrmäntatschön, f. 5. Jäsning.

FERMENTATIV, förrmäntativ, a. 2. Som verkar jäsning. [— it.]

FERMENTOLJA, förrmäntolja, f. 1. (kem.) Ett slags olja, som bildas efter några dygns förlupp, då en blandning af vatten och sönderskuren *Gentiana Centaurium* lemnas att jäsa tillsammans.

FERNBOCK, förrböck, m. sing. Sägspånen af Fernbockstrådet, hvarmed färgas rödt.

FERNBOCKRÖDT, n. sing. (kem.) Rödt färgämne, som fås af Fernbock.

FERNBOCKSTRÅD, n. 5. Ett högväxt träd i Sydamerika, hvaraf sägspånen, under namn af Fernbock, begagnas som rödt färgämne.

FERNISSA, förrnissa, f. 1. (fr. *Vernis*) 1) En, vanligen med konst tillredd, flytande produkt, som tjänar till anstrykningsmedel, för att gifva hvarjehanda föremål en slät, glänsande yta, skydda mot luftens åverkan, samt att fästa de derå anbragta färger. Är af flera slag, såsom: Gummi-, Sprit-, Glas-, Lackfennissa, m. fl. — 2) (fig.) Hvad som gifver ett bedrägligt, ett fördelaktigt utseende.

FERNISSA, förrnissa, v. a. 1. Öfverstryka med fennissa. — *Fennissande*, n. 4. o. *Fennissning*, f. 2.

FERNISS-SUDD, m. 2. Snudd, som begagnas vid fennissning.

FERS, se *Färs*.

FERSING, se *Fjersing*.

FERTIL, förrtil, a. 2. Fruktbar.

FERTILITET, förrtilitet, f. 3. Fruktbarhet.

FESAGA, förrsaga, f. 1. Saga, som handlar om feer.

FESLOTT, förrslott, n. 5. Diktadt slott, der en fe herskar, enligt sagan.

FESS, se *Fäss*.

FESS, fess, n. 5. (i musik) F, sänkt en half ton.

FEST, fäst, m. 3. 1) En till minne af någon händelse med fröjdebetygelser eller gudstjänst frid dag, då vanligtvis det alldagliga arbetet hvilat. *Fira en f. Kristna kyrkan har tre stora f-er: Jul, påsk och pingst.* — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: Minnes-, Bröllops-, Glädjefest, m. fl. — *Syn.* Högtid. — 2) Stor offentlig lustbarhet, tillstånd i och för någon viss utomordentlig händelse. — *Syn.* Festivitet. — 3) Större lustbarhet, tillstånd af enskilt person, för att fira någon viss händelse eller till ära för någon viss person. — *Syn.* Festivitet.

FESTDAG, se *Högtidsdag*.

FESTING, se *Fästing*.

FESTIVITET, förrstivitet, f. 3. (lat. *Festivitas*) 1) Högtidlighet. — 2) Offentlig eller enskilt större lustbarhet.

FESTLIG, a. 2. 1) Som liknar, har karakteren af en fest. *En f. ceremoni.* — 2) Vanlig vid fester, passande för en fest. *Ett f-t utseende.* *En f. uppsyn; drägt. Ett f-t låg.*

FESTLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara festlig.

FESTON, fästning, m. 3. (fr.) Fruk- eller blomsterband.

FET, a. 2. 1) (om sak) Som består af, bildad af fett; som innehåller fett. *De f-a delarne af kroppen. F-a ämnen. Smör och olja äro f-a ämnen. F. mat. En f. rätt.* — 2) (om menniskor och vissa djur) Som har mycket fett. *Han är tjock och f., f. öfver hela kroppen. En f. oxe, gris, kappan, gås, häna, kryckling. En f. gås, lax, karp, braxen. F-it kött. F. bringa.* (Pop. o. fam.) *Det blir han icke f. af*, det har han ingen nytta, fördel af. *Vardt du f.?* säges spefult åt den, som gjort sig räkning på något, men blifvit sviken i sin förväntan. — 3) Som har öfverflöd af växtmärande delar. *F. jord, jordmän.* — 4) (fam.) Indrägtig. *F-it pastorat.* — 5) (mål.) *F. pensel*, uttryck, som betyder, att färgen är riklig, tjockt och öfverflödigt lagd på duken.

FETAKTIG, a. 2. Något fet.

FETALIER, fetaliär, se *Victualier*.

FETALIEBRÖDER, fetaliebrödr, m. 3. pl. (hist.) Benämning på det tyska parti i Sverige, som, efter konung Albrekts afsättning, under förvärdning åt hännas bonom och med lifsmedel (fetalier) förse Stockholms stad, som ännu innehades af hans anhängare, tillåto sig en mängd våldsamer mot dervarande svenska borgerskapet.

FETE, fat, m. 3. (fr.) 1) Fest, högtid. — 2) Guldlofest. — 3) Lustbarhet, gästbud.

FETERA, fäters, v. a. 1. (fr. *Fêter*) Fira, väl emottaga.

FETGRÄS, n. 3. Se *Tätört*.

FETHET, f. 3. Egenskapen att vara fet. Säges om feta ämnen och fet mat, samt för bem. 4 o. 5 af *Fet*; eljest Fetma.

FETHINNA, se *Fethinna*.

FETISCH, -fisch, m. 3. (af portugisiska ordet *Fetisso*, förtrolladt block) Levande varelse eller högst naturföremål under form af bild, t. ex. block, sten o. d., som obildade folkslag, isynnerhet inbyggarna i medelsta Afrika och Australien, dyrka som gudomlighet. — *Ss. F-dyrkan, -dyrkare.*

FETISCHISM, -fissm, m. 3. sing. Sådant slags afgudadyrkan, då fetischer tillbedjas.

FETISCHORM, fetischorm, m. 2. Se *Slungorm*.

FETKNOEP, m. 2. (älv. *Fetknoppar*) Ört med gula blommor, saftfulla blad och bitersmak, på berg och torftak. Kallas älv. Skörbjuggsört, Stenört, Hällgräs, Vipegräs. *Sedum acre.*

FETLAGD, a. 2. Som af naturen har anlag för att blifva fet.

FETLAPP, m. 2. Lapp af skinn eller tyg, som vid laddning vepas om kulan till ett lodgvar, för att hindra allt spelmur.

FETLUT, f. sing. (tekn.) Ett slags fett, utgörande en blandning af margarin-, talg- och oljeyra, som fränskiljer sig, då den vid sämskgräverij nyttjade laten dekomponeras (skåres) med en syra; brukas till logarfvadt liders beredning.

FETLERA, f. 1. Se *Bolus*.

FETMA, fétma, f. 1. 1) Egenskapen att vara fet. *Jr. Fethet. Kroppens, jordens f.* — 2) Se *Fett*. — Bildar för denna bem. sammansättningen *Jordfetma*. — 3) Fett bull. *Hans f. är så stor, att han knappt kan gå. Hafsna mycken f. Vara plågad af f.* — *Syn.* (skämtv.) *Ister.* [Fettma.]

FETMA, fétma, v. n. 1. Blifva fet. [Fettma.]

FETMYLLA, f. 1. Fet åkerjord.

FETT, n. 5. 1) (kem.) Organiskt ämne, bestående af väte, kol och syre, kallt eller slipprigt för känseln, lättare än vatten, i ren form smak- och luktlöst; är af flera olika arter och förekommer dels fast, dels flytande, så väl hos växter som hos djuren (Växtfett, Djurfett). De fasta slägen af växtfett kallas vanligen Växtefetter, de flytande Feta oljor; det fasta djurfettet på deremot olika benämningar, såsom Talg, Späck och Ister, det flytande kallas vanligen Tran. — 2) Egen beståndsdel i djurkroppar, som, i kroppens levande tillstånd flytande, mer eller mindre fyller hela kroppens cellväfva, men isynnerhet på vissa ställen är hopad, och efter döden, vid icke hög temperatur, bildar en fast, vek, smörjig massa. — 3) (i dietetiken) Dylikt djurämne, som begagnas till föda. Sådana slags fett äro: Smör, olja, fiskfett, oxfett, o. s. v. — *Ss. F-klimp, -lung.*

FETTARM, fét-arm, m. 2. Se *Andtarm*.

FETTIFENA, fétiféna, f. 1. (nat. hist.) Fiskfena, hvarvid mycket fett är fästad, t. ex. på lax.

FETTJÄDER, fétjäder, m. 2. pl. — *fjädrar*. Hvarje af de fjädrar ofvantill vid gumpen på fjäderfå, hvilka, efter hvad man påstår, böra utryckas, om gödning skall lyckas med sådana fåglar, t. ex. gäss.

FETTLÄCK, m. 2. Pläck efter något vätt ämne.

FETHINNA, f. 1. (anat.) Hinna, öfverdragen med fett, i en djurkropp.

FETTISDAG, fét-tisdag, m. 2. Tisdagen näst efter fastlagssöndagen. Har fått sin benämning deraf, att man då sista gången före påsk åt kött, hvarifrån man sedan afhöll sig intill påskdagen.

FETTISTEL, fét-istel, m. 2. pl. — *istlar*. Mångårig växt med stora, guldgänsande blommor, som utgör ett besvärligt ogräs i sädesåkrar. *Sonchus ovensis.*

FETTSKO, m. 3. pl. — *skor*. (skepp.) En gammal sko att förvara smörja uti.

FETTSVANS, m. 2. Svans på vissa får, som innehåller mycket fett och stundom bildar en ordentlig fettklump.

FETTSVULST, m. 3. Svulst, hvars massa är af fetaktig beskaffenhet.

FETUS, fetuss. (lat. *Fetus*) Foster.

FETÄGG, n. 3. Se *Vindägg*.

FETÖRT, f. 3. Se *Tätört*.

FEUDAL, m. fl. se *Feodal*, m. fl.

FIACKER, fiäcker, m. 3. pl. *fiackrer*. (fr. *Fiacre*) Hyrvagn.

FIBB, m. eller

FIBEL, m. sing. Ett slags krampkolik hos hästar.

FIBER, fibr, m. 3. pl. *fibrer*. (lat. *Fibra*) 1) Köstråd i menniskans och djurens kroppar. — 2) Tråd, tåga hos växter.

FIBERAKTIG, FIBERARTAD, a. 2. Som liknar en fiber.

FIBLER, fibr, m. 3. pl. Mångårig ängsväxt, med stora gula blommor. Kallas älv. Märmjolk, Slätterkulta, Oxögon, Frukål. *Hypochaeris maculata.*

FIBRIN, -fín, n. 3. (kem.) Blodets trådämne.

FIBRÖS, -ös, a. 2. Trådlig.

FICKA, f. 1. Ett slags liten påse af något slags tyg, fastsydd vid ett klädesplagg, att deri lägga, hvad man vill bära på sig. *Lägga, stoppa, sticka i f-n. Köra handen i f-n. Bära i, på f-n. Jag har beviset på f-n.*

FICKFACK, f'ekfäck, n. 3. (lånadt ifrån det tyska *Fickfackerei*) Listigt konstgrepp, knep. Brukas sällan, och endast i det förtroliga hvardagspråket. — *Syn.* Se *Knep*.

FICKFORMAT, f'ekförmåt, n. 3. o. 3. Bokformat, ej större, än att boken med bekvämlighet kan bäras i fickan.

FICKHUGGARE, m. 3. (fam. skämtv.) Se *Fickhuf*.

FICKKAM, m. 2. pl. — *kammar*. Fällkam, lagom stor att bära i fickan.

FICKKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. Knif, enkom gjord att bära i fickan.

FICKLOCK, n. 3. Särskilt stycke, vidsydt upptill öfver en ficka, för att betäcka dess öppning.

FICKNÄSDUK, m. 2. Näsduk, som bäres i fickan.

FICKPUFFERT, f'ekpuffert, m. 2. Mycket kort pistol, lagom stor att bära i fickan.

FICKSPEGEL, m. 2. pl. — *speglar*. Spegel, lagom stor att bära i fickan.

FICKTJUF, m. 2. pl. — *tjuftar*. Tjuv, som stjäl ur andras fickor. — *Syn.* Fickhuggare.

FICKTUB, m. 3. Tub, lagom stor att bära i fickan.

FICKUR, f'ekúr, n. 3. Litet ur, lagom stort att bära i fickan. *Jfr. Ur.*

FICTION, FICTIV, se *Fiktio*, *Fiktiv*.

FIDEIKOMMISS, fidäikómmiss, n. 3. o. 3. (lat. *Fideicommissum*) 1) Stiftelse, hvarigenom viss stiftares tillhörig egendom förklaras oförtytlig och ordningen bestämmes, efter hvilken medlemmarne af stiftares ätt eller andra dertill kallade skola efterträda hvarandra i besittningen deraf. — 2) Egendom, hvaröfver sålunda blifvit beståndt. [Fideic —, Fidek —.]

FIDEIKOMMISSARIE, fidäikómmissarie, m. 3. Arfwinge till eller innehafvare af ett fideikommiss. [Fideic —, Fidek —.]

FIDIBUS, fidibus, m. 2. Hopviten papperremsa, att dermed påtända tobakspipor.

Anm. Uppgifves vara sammandraget af latinska orden *fideliobus fratribus*, d. v. s. för dotrogna brödera, hvilka ord en person, som en gång höjd till en hemlig tobaksklubb, hade skrivit på en papperstapp, hvilken sedermera begagnades till pipändare.

FIDLA, se *Fila*, II.

FIENDE, fiände, m. 3. 1) En, som af hat eller hämd söker att tillfoga en annan ondt. *En dödlig, oförsonlig f. Statens, rikets f-r. Göra sig någon till f.* — *Syn.* Ovän. — 2) Säges i bestämd form, mest i sing., men älv, i plur., om den, med hvilka man är i krig. *Gå, tåga emot f-n. F-n kommer. Falla i f-n händer. Gå öfver till f-n. Jaga f-rna på flykten.* — 3) Brukas älv., för att utmärka hvarje slags afsky, motvilja, ohänagenhet. *F. till hvarje slags våldsamt, till processer, twister, gräl, kris. F. till allt tvång. Ljusets f-r.* — *Syn.* Ovän. — 4) Brukas om djur, som förfölja hvarandra. *Katten är rättans f.* — 5) Säges i allmänhet om alla ting eller föremål, emellan hvilka något slags stridighet, antipati, vare sig fysisk eller moralisk, äger rum. *Vattnet är f. till elden, är eldens f. Denna väat är f. till vinrankan. Högmodet är dygdens f.*

FIENDEHÄND, fiändehänd, f. sing. oböjl. *Falla i f.*, i fiendens våld.

FIENDELÄND, fiändeländ, n. sing. oböjl. Fiendtligt land. *Yra i f.*

FIENDSKAP, fiändskap, f. 3. 1) Sträfvande att af hat eller hämd tillfoga en annan ondt. *Gammal, inrotad, hemlig f.* — *Syn.* Fiendtlighet, Ovänskap. — 2) (i utsträckt mening) Den i naturen grundade hätskhet, som råder emellan vissa djur. *Emellan hund och katt råder f.* — *Syn.* Fiendtlighet.

FIENDTLIG, fiäntligg, a. 2. 1) Som hysar fiendskap. *Yra f. emot någon. F-a folk. Den f-a arméen. Ett f-t land.* — 2) Som röjer, uttrycker, uppenbarar fiendskap. *En f. handling. F-a afsigter, planer.* — 3) Som göres af fiende. *Ett f-t infall.*

FIENDTLIGEN, adv. Se *Fiendtligt*.

FIENDTLIGHET, f. 3. 1) Fiendtlig sinnesstämning, fiendtliga afsigter. *Visa f. emot någon.* — *Syn.* Fiendskap. — 2) Fiendtlig handling. Brukas mest i plur. *Kriget är förklaradt, men det har ännu ej kommit till någon f., till f-r. Förfesa f-r. Börja, inställa, upphöra med f-erna.*

FIENDTLIGT, adv. På ett fiendtligt sätt, som fiende. *F. sinnad.*

FIFTEL, m. sing. Åtsjuka hos hästar.

FIFFIG, a. 2. (t. *pfiffig*) 1) Knipslug, listig. — 2) Småkonstig, behändigt. — *Fiffigt*, adv.

FIFFIGHET, f. 3. Egenskapen att vara fiffig.

FIGUR, -úr, f. 3. 1) Rymd, innesluten inom gränser. *En rättlinig, kroklinig f.* — 2) Teckning, som bifogas till förtydligande af ett matematiskt bevis. *Upprita en f.* — 3) Afbildning, som föreställer något föremål, isynnerhet menniskor och djur. *F-en af en växt, af ett djur.*

En bok med kolorerade f-er. Ett landskap utan, med f-er. — 4) En kropps ytre skapnad eller dess form. *En kropp kan icke tänkas utan någon viss f.* — *Syn.* Form. — 5) (särskilt om menniskor) Yttre kroppsbyggnad, för så vitt den inskränker sig till blotta formen. *Hvilken vacker f. han har!* (Fig. fam.) *Göra en vacker, ful f.*, se väl, illa ut. *Göra en slät, dålig, bedröflig f.*, se illa, bedröflig ut; äfv. möta ogillande, taga sig illa ut. (Absol.) *Göra f.*, icke stort, umgås med de rika och förnäma, vara frad, allmänt ansedd, väcka upseende. — *Syn.* Gestalt, Skapnad. — 6) (fig. fam.) En menniska, med afseende på dess utseende. *Se, hvilken löjlig, rolig f. der står; det är herr N.* — 7) (i danskonsten) Teckning, som föreställer de särskilda steg och rörelser, dansparen böra göra. — 8) (i musik) a) Hvarje grupp af toner, hvilka i sin sammansättning utgöra ett större eller mindre helt. — b) Två eller flera med hvarandra förenade, hastigt på hvarandra följande toner, i hvilka ställe man vid enklare spel eller sång blott skulle tagit en ton. — 9) *Retorisk f.*, talesätt, hvarigenom en idé bildligt uttryckes. Talbild. *Grammatikalisk f.*, afvikelse från det vanliga skrif- eller ordlofnings sättet, så vitt någon prydnad i talet derigenom vinnes.

FIGURANT, -- änt, m. 3. o. **FIGURANTSKA**, f. 1. Person, tillhörande balletten vid en teater, som icke dansar solo, utan blott tillsammans med andra.

FIGURATIV, --- iv, a. 2. Förebildande.

FIGURDRAGEE, figürdrasché, m. 3. (sockerb.) Dragée (se d. o.), formad i hvarjebanda figurer.

FIGURERA, v. a. 1. 1) Föreställa genom sinnebild, teckning eller måling. — 2) (i musik) Genom figurer föreställa de särskilda steg och rörelser, dansparen böra göra. — *V. n. 1* (i danskonsten) Säges om flera personer, som dansa till-

sammans och dervid bilda en viss figur. — 2) Göra figur, uppseende. *Denne man har fordom f-t vid hofvet.* — 3) (i vidsträcktare mening) Befinnas, synas, visa sig. *Hans namn f-r också med på listan.* — 4) Blott vara med, för att fylla en plats. *Hvad skall jag der och göra, för att stå och f. för allmänheten?*

FIGURERAD, a. 2. (egentl. part. pass. af *figurera*) *F. musik*, prydd med figurer (bem. B, b). Sages i motsats till enkel koralmusik. *F. sten*, se *Bildsten*. *F. dans*, sådan, hvarvid de dansande genom sina steg och rörelser bilda vissa figurer.

FIGURLIG, a. 2. (ret.) Som innehåller en figur (bem. 9), en talbild. *F. mening, betydelse, bemärkelse. Ett f-t uttryck.* — *Motsats: Egentlig.* — *Syn: Bildlig.*

FIGURLIGEN, FIGURLIGT, adv. På figurligt sätt. *Tala f.*

FIGURTABLETT, figurtablett, m. 3. (sockerb.) Fyrkantig tablett af pastillagedeg, intryckt i en form, hvari små figurer eller andra sirater äro inskurna.

FIKA, v. n. 1. *F. efter*, ifrigt sträfvat efter, t. ex.: *f. efter ära. F. att*, ifrigt bemöda sig att, t. ex.: *F. att vinna någons ynnest.* — *Syn: Se Eftersträfvat.* — *Fikande*, n. 4.

Anm. *Fika* betyder i äldre språket: Gå med hast, göra något med lit.

FIKEN, a. 2. neutr. — *et.* I hög grad begärlig, lysten. *Se med fikna ögon. Vara f. efter något.* — *Syn: Se Begärlig, 2.*

FIKENHET, f. 3. Egenskap att vara fiken. *F. efter ära.* — *Syn: Begärelse, Lystnad.*

FIKON, n. 3. Ett slags fruktlik växtprodukt, bildad af en köttig hud, öfverallt tillsluten, utom i toppen, och hvarinom de små blommorna af Fikonträdet till ett oräkneligt antal sitta hopgyttrade. — *Se: F-formig, -lik, -korg, -skog.*

FIKONBLAD, n. 3. *Se Fikonlöf.*

FIKONFRÄTARE, m. 3. *Se Fikonätare.*

FIKONLÖF, n. 3. Löf af fikonträdet. *Adam och Eva skyldde sig med f.*

FIKONOST, m. 2. (sockerb.) Fikon, blandade med skalade mandlar, hasselnötkärnor och fina kryddor, hvilket allt pressas tillsammans i en stor rund ostform.

FIKONSTEN, m. 2. Stenart, som liknar ett fikon.

FIKONTRAST, m. 2. *Se Fikonätare.*

FIKONTRÄ, n. 4. sing. Veden, virket af fikonträdet.

FIKONTRÄD, n. 3. Trädslag i de södra länderna, som lemna fikon (jfr. d. o.). *Ficus carica.*

FIKONVÄRTA, f. 4. Sjuklig, fikonformig utväxt, som saknar all känsl.

FIKONÄTARE, m. 3. Fågelart i södra Europa, som lever af insekter och frukter, blir ganska fet och anses för en lækkerhet. Kallas äfven Fikonfrätare, Fikontrast. *Motacilla Ficedula.*

FIKTION, fiktischön, f. 3. 1) Dikt. — 2) Osanning. [Fict —]

FIKTIV, -iv, a. 2. Diktad, inbillad.

FIL, m. 2. Verktyg af stål, hvans yta är försedd med tät anbragta, hvassa, korsande upphöjningar, och som begagnas till filning.

FILA, v. a. I. Med fil jemna, släta, polera ytan af metallarbeten. *F. af, bört*, se *Affla, Bortfila.* — *Filande*, n. 4.

FILA, v. n. II. Spela violon. Brukas endast

i föraktlig mening, vanligen om fuskare. — *Filande*, n. 4.

Anm. Ordet är sammandraget af det gamla verbet *Fidla*, bildadt efter substantivet *Fidla*, violin.

FILANTROP, filantröp, m. 3. (grök. *Philanthropos*) Menniskövän. [Philanthrop.]

FILANTROPI, filantröpi, f. 3. Menniskokärte. [Philanthropie.]

FILANTROPISK, filantröpisk, a. 2. Menniskoälskande. [Philanthropisk.]

FILARE, m. 3. Arbetare, som filar (I).

FILBUNKE, m. 2. pl. — *bunkar*. Mjölkbunke, som innehåller filmjök med sin grädda.

FILBYTTA, f. 1. Mjökbytta, som innehåller filmjök.

FILBÅGE, m. 2. pl. — *bågar*. *Se Bågfil.*

FILDOCKA, f. 1. (gevärsf.) Verktyg, hvaröfver gevärshand formas och filas.

FILETT, filätt, m. 3. (boktr.) 1) Streck, prydd af olika form, i slutet af en bok, ett kapitel, o. s. v. — 2) Stämpel, som dertill begagnas. Man säger äfv. *Filettstämpel*. [Filet.]

FILFRAS, filfräs, m. 2. (t. *Vielfrass*). *Se Järf*. (Talsätt) *Äta som en f.*, glupskt.

FILHUGGARE, m. 3. Handverkare, som förfärdigar (hugger) alla slags filar.

FILHUGGNING, f. 2. 1) Arbetet vid filars förfärdigande. — 2) Konsten, yrket, att tillverka filar.

FILHÄRDNING, f. 2. Förfarande vid filars förfärdigande, hvarigenom de hårdas.

FILJÄL, --äl, a. 2. Sages om kyrkor, stiftelser o. d., som utgått ifrån en annan af samma slag. Brukas endast i sammansättningar, t. ex.: *Filjalbank, -kyrka, -skola*, o. s. v.

FILIGRAMS, --gråms, n. (fr. *Filigrans*, af lat. *Filum*, tråd och *Gratum*, korn) eller

FILIGRAMSARBETE, --gråms --, n. 4. Genombrutet guldsmedsarbete.

FILIPPIK, filippik, f. 3. Häftigt och satiriskt tal eller skrift emot någon viss person. — Benämningen är hämtad ifrån de ytterst skarpa tal, som Demosthenes höll till Athenarna, för att af-råda dem ifrån att gifva sig under *Filip* af Macedonien. [Ph —]

FILISTÉ, m. 3. 1) (gam. geogr.) Inbyggare i Palestina. — 2) (vid universiteter, isynnerhet tyska) Benämning på alla dem, som icke äro studenter, isynnerhet borgare. [Ph —]

FILKLOFFE, filklöve, m. 2. pl. — *klöfar*. Verktyg, som, då helt små pjäser skola filas, begagnas, för att hålla dem stadigt, liknande ett skrufståd, men endast 3—6 tum långt, och hvars båda hälften, nedtill förenade med ett gängjern, spänns ifrån hvarandra med en fjäder. [—kläfv.]

FILMJÖLK, f. sing. Oskummad, tät, löpnad mjök.

FILOLOG, filolög, m. 3. Språkforskare, språkkännare. [Ph —]

FILOLOGI, filolögi, f. 3. Läran om språken, deras väsende och lagarna för deras förändringar. [Ph —]

FILOLOGISK, filolögisk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på filologi. [Ph —]

FILOSOF, filosóf, m. 3. 1) Hvar och en, som med lifver egnar sig åt filosofiska forskningar. Vishetsvän, Verldsvis. — 2) Stiftare af ett filosofiskt system. *F-en Spinoza.* — 3) En, som i lefnaden strängt håller sig vid filosofiska maximer och söker bringa dem till utöfning. *Lefnadsfilosof,*

Lefnadsvis. — 4) (fam.) En, som med jemnt sinne bär alla livets vexlingar. *Vara tålig som en f. I motgången måste man vara f.* — 5) (fam.) Djupsinnig (tänkare, en som grubblar på filosofiska ämnen. [Philosoph.]

FILOSOFEM, filosófem, n. 3. Filosofisk fråga eller sats. [Philosophem.]

FILOSOFERA, filosófera, v. n. 1. Sysselsätta sig med filosofiska spekulationer; tänka i filosofiska ämnen. — *Filosofera*, n. 4. o. *Filosofering*, f. 2. [Philosophia.]

FLOSOFI, filosóf, f. 3. 1) Vetenskap, som söker utforska de yttersta grunderna för allt varande och vetande, d. v. s. tingens yttersta grunder, lagar och ändamål. *Verldsvishet. F-en är läran om hvad vi kunne veta, hvad vi böre göra, och hvad vi hafve att hoppas. F-e magister*, en, som tagit akademiska graden i de filosofiska lärdomsämnen. — 2) *Lefnadsvishet.* — 3) (fam.) Ståndaktighet, mod, undergifvenhet i li-dandet, otycken. [Philosophi.]

FILOSOFISK, filosófisk, a. 2. 1) Som tillhör eller har afseende på filosofien, af filosofiskt innehåll. *F. kunskapsart. F-t ämne. En f. ode.* — 2) (om person) Som ifrån filosofiens synpunkt bedömer lifvet och dess händelser, med lugn och ståndaktighet genomgår ödets pröfningar. *Lefnadsvis. Man måste vara mycket f., för att tilligt kunna bära så stora motgångar.* — 3) Som på ett eller annat sätt blifvit ställd i förbindelse med filosofien. *F-a stenen, se De Vises sten* (under *Sten*). [Philosophisk.]

FILOSOFISKT, adv. På ett filosofiskt sätt: 1) Ur filosofisk synpunkt. *F. bedöma.* — 2) Med filosofiskt lugn. *F. bära ödets öfverrätter.*

FILSMED, m. 3. *Se Filhuggare.*

FILSPÄN, n. sing. (kollektivt) Hvad som affaller vid filning.

FILSTRECK, n. 3. Streck, märke, fördjupning eller en fil.

FILT, filt, m. 2. 1) Djurhår eller ull, beredd till ett fast helt genom filning (jfr. *Filla*). — 2) *Se Filttäck.* — 3) (vid pappersbruk) Ett stycke duk, som utbrödes öfver det nyss formade papperet.

FILTA, v. a. 1. Bereda djurhår eller ull på det sätt, att håren eller trådarna medelst särskilt verktyg (faktbåge) insnäras i hvarandra samt genom tryckning och bultning, med tillhjälp af väta och värme, så hopstrassas och packas, att deraf uppkommer ett fast helt, hvaraf man kan göra hattar, skor, mössor, o. d. — *Filtande*, n. 4.

FILTARE, m. 3. Arbetare på en hattmakarverkstad, som filtar.

FILTAKTIG, a. 2. Som liknar filt.

FILTARBETE, n. 4. Hvar som blifvit tillverkad af filt.

FILTDUK, m. 2. Fuktad linneduk, som begagnas vid filning.

FILTFR, filfr, n. 3. (lat. *Filtrum*) Den porösa kroppen, vanligtvis sugpapper, som begagnas till filtrering.

FILTTRATT, m. 2. Hatt, tillverkad af filt (bem. 4).

FILTHÄRIG, a. 2. (bot.) Så kallas en växt-del, som är betäckt med filthudd.

FILTTRAPP, f. 1. *Se Filtmantel.*

FILTTRÖD, m. 3. Tätt sammanfiltade ull-rika hår på en växtdel.

FILTMAKARE, m. 3. Handverkare, som af grof ull gör hvarjehanda andra saker än hattar.

FILTMANTEL, m. 2. pl. — *mantlar*. Mantel, kappa, förfärdigad af filt.

FILTMÖSSA, f. 1. Mössa, tillverkad af filt. — I samma mening sages äfven *Filtsko*, *-socka*, *-strumpa*, *-stövfel*, *-sula*.

FILTNING, f. 2. Förfarandet, då man filtar.

FILTRERA, v. a. 1. (kem. o. farm.) Låta en vätska gå genom ett poröst lager (duk, papper, o. s. v.), nog tätt, för att afskijsa äfven finare pulverdelar, så att den genomgånga vätskan blir alldeles klar. — *Filtrering*, n. 4.

FILTRERDUK, filtrerduk, m. 2. *Se Siltduk.*

FILTRERHATT, m. 2. *Se Filtverkorg.*

FILTRERING, f. 2. Förfarandet, då man filtrerar.

FILTRERKORG, m. 2. Ett slags trattformig korg af pennor, som vid filtrering sättes emellan filtret och tratten. Kallas äfv. Pennkorg, Filtrerbatt.

FILTRERPAPPER, n. 3. Sugpapper, som begagnas till filter (se d. o.).

FILTRERSTEN, m. 2. Grof sandsten, hvarigenom vatten silas.

FILTRERTRATT, m. 2. Tratt, som begagnas vid filtrering och hvaruti filtret utbreddes.

FILTRUM, filtrum, n. pl. *filtra*. (lat.) *Se Filter.*

FILTÄCKE, n. 4. Täck, tillverkad af filt.

FILTULL, f. sing. 1) Ull, som begagnas till filning. — 2) Filtad ull.

FILUR, -ör, m. 3. (förvrängd af fr. *Filou*) Skålm. spetsbof.

FIMMERSTÅNG, f. 3. pl. — *stänger*. Så kallas hvarje af de stänger, medelst en jernögla fästade vid främ delen af en vagn eller släde, inom hvilka hästen är förspänd och drar. Uttalas vänligtvis *Fimmelstäng*.

Anm. Ordet hette i äldre språket *Fimurstäng*, af *Fimur*, vig, beqväm, emedan en sådan stång eller skakel kan vridas åt sidorna, så att hästarna med mera bekvämlighet kunna draga.

FIN, a. 2. (I allm. motsatsen till *Grof*) 1) I sitt slag mycket smal. *En f. tråd, spets, penna. Ett f-t hår, drag, streck. F-t lin.* — 2) Mycket tunn, tät och slät. *F-t papper, tyg, kläde, sammet. F. hy, f-t skinn. F-a händer*, med fint skinn. — 3) I sitt slag mycket små. *F. stål.* — 4) Fördelad i ganska små partiklar eller delar, jemförelsevis med andra ämnen af samma slag. *F-t mjöl, pulver. F. sand. F-t regn. F. kam.* — 5) Nätt, pryddig och med yttersta orsorg ända till de minsta detaljer utarbetad. *F-t arbete.* — *Syn: Nätt.* — 6) Utmärkt, öfverträffande i sitt slag. *F-a viner, kryddor, råttler. F. färg, deg. F-t försin. F-a kort, kläder.* — 7) För skönhetssinnet behaglig och utmärkande sig för frånvaro af allt groft, rått och hvardagligt. *F-a drag, konturer, lineamenter, former.* (Fig. mål.) *F. pensel*, sätt att måla, som utmärker sig för ledighet, behag och utmärkt noggrannhet i teckningen. — 8) Utmärkt väl renad, luttrad, sofrad. *F-t guld, silfver, socker.* — 9) *F. ton, röst*, hög och späd, men klar och ren. — 10) (äg.) a) (om sinnena) Som utmärkt väl uppfattar ytre uttryck. *F. hörsel, syn, lukt, smak, känsel. F-t väderkorn. Hofva ett f-t öra*, godt gehör. — *Motsats: Dålig, Klen, Slö.* — *Syn: Skarp.* — b) Skarpsinnig, förståndig, själfull, klok, sinnrik. *En f. blick, fysionomi. Ett f-t skämt, svar. F. smak* (i estetisk mening), som uppfattar äfven mindre skilfaktigheter. *F. observationsförmåga. En f. distinktion,*

grundad på en skiljaktighet, så obetydlig, att den ej af alla kan upplattas. — c) (både om person och sak) Slug, klyftig, förslagen. *Han är ganska f. En f. skålm. En f. anläggning. Ett f-t streck, puts.* — d) (om person) I sitt yttre mycket snygg, prydd, belevad, hyfsad, städad. *Det är en f. karl. Ett f-t fruntimmer.* — e) (om sak) Som röjer belevnhet, hyfsning; städning, vett. *F-a seder. F. sällskapston. F-t beröm.* — f) Förtäckt. *Han lät honom på f-t såll förstå, att . . .* — 11) (mål.) *F. pensel*, då målningen är utarbetad med sköna, säkra, träffande drag. *F-t uttryck*, sanning i figurernas karakter och handlingens bipartier. — Brukas äfv. substantivt i bestämd form, t. ex.: *Det f-a i en sak*, det förnämsta, hufvudsamman deraf. *Det f-a i språket*, hvad som utgör dess behag och här till dess högre odling. *Det f-a af en vetenskap*, de högre, svårare delarne deraf.

FINAL, -ål, m. 3. (i musik) Sista satsen af ett tonstycke. Slutstycke.

FINALSTOCK, -ålsäck, m. 2. (boktr.) Vignett i slutet på en bok eller ett kapitel.

FINANCIEL, finanssiäl, a. 2. Som tillhör eller har afseende på finanserna. [— ell.]

FINANCIER, finanssiär, m. 3. (fr.) 1) Embetsman vid finansverket. — 2) Betydande affärsman. — 3) (skämtvis, endast hos oss) Penning-skaffare.

FINANSDEPARTEMENT, finansdepartement, finanssiär, m. 3. Den afdelning af regeringsmakten i en stat, som det tillhör att värda finanserna. [Finance —]

FINANSER, finanssiär, pl. 3. (fr. *Finances*) 1) Statsinkomster. Drätsel. — 2) Samtliga anstalterna i en stat till statsinkomsternas upptagande och förvaltning. Drätselverk, Finansverk. — 3) (fig. fam.) Enskilt förmogenhetsstillstånd, tillgång på kontanter. *Mina f. äro för närvarande ganska klena.* — *Ss. Finansembetsman, -förvaltning, -lag, -lagstiftning, -styrelse.* [Financier.]

FINANSFÖRPAKTARE, finanssiär, m. 3. En, som arrenderar kronans inkomster. [Finance —]

FINANSKOLLEGIUM, finanssiällegium, m. 3. pl. — *kollegier*. Embetsverk, som har värden om finanserna i en stat. Säges endast i fråga om vissa främmande stat. [Financier —]

FINANSMINISTER, finanssiär, m. 2. pl. — *ministrar*. Minister, som står i spetsen för en stats finanser. [Finance —]

FINANSOPERATION, finanssiär, f. 3. Regeringsåtgärd, som har för ändamål att stärka eller upphjälpa statens finanser. [Finance —]

FINANSRÅD, finanssiär, n. 3. Finanssiär, som står näst under finansministern. Brukas endast med afseende på vissa främmande stat. [Finance —]

FINANSSYSTEM, finanssiär, m. 3. System, som följes vid finansförvaltningen i en stat. [Finance —]

FINANSVERK, n. 3. Se *Finanser*, 2. [Finance —]

FINANSVETENSKAP, finanssiär, f. 3. Lära om statsinkomsternas upptagande och förvaltning, med dertill hörande ämnen. [Financievettenskap.]

FINANSVÄSENDET, n. 4. sing. def. Allt hvad som hör till, har afseende på eller sammanhang med finanserna. [Finance —]

FINBILDAD, a. 2. 1) Fint bildad i kroppsligt hänseende. *En f. kropp.* — 2) (i ändlig

mening) Som fått en fin bildning, uppfostran. *Ett f-t fruntimmer.*

FINELADIG, a. 2. Som har ett eller flera fina blad. *F. såg.*

FINBRÄNNING, v. a. 2. Se *Finera*.

FINBRÄNNING, f. 2. Se *Finering*.

FINERA, v. a. 1. (guldsm.) Omsmälta och drifva det s. k. blicksilfret, för att, så nära som möjligt, bringa det till 16-lödigt eller bergfint.

FINERING, f. 2. Förfarandet, då man finerar.

FINERARE, m. 3. En, som finerar.

FINESS, fin'ss, f. 3. 1) Fin mening eller betydelse, sinnrikhet. *F-en af en distinktion, af en grekhet.* — *Syn. Finhet.* — 2) Svårighet, som fordrar fin urskilning (i språk, konst, o. s. v.); *Han känner alla språkets f-er.* — *Syn. Finhet.* — 3) Slughet, listighet, tillparighet, förslagenhet. *Han saknar aldrig f., när det är fråga om att draga sig ur kinkigt spel.* — *Syn. Finhet.* — 4) Listigt streck, knep. *Det var en f. af honom att spela ut det kortet.* — 5) Grannlagenhet. — 6) Noggrannhet och konstskicklighet i utarbetandet af en sak ända till de minsta delar: *Denna sak är utarbetad med mycken f. Denna tasta utmärker sig genom en förvånande f. i utförandet.* — *Syn. Finhet.*

FINGER, fingr, m. 2. (pl. *fingrar*) o. n. 3. Benämning på hvar och en af de yttersta, långa, smala, tvindade delarna af människans hand. *Fingrarna äro fem: tummen, pekfinger, mellanfinger, ringfinger och lillfinger. En f-s bredd. En f. glock. Han har f-s tjockt smink på sig. Utpeka någon med fingret, med f. utvisa, visa på någon. Böjda på fingrarna. Slå på fingrarna, äfv. (fig.) näpsa, tukta, snäsa. Få småll på fingrarna, äfv. (fig.) emottaga förebräelse, tilltal, lå en skrapa. Peka f. åt någon, äfv. (fig.) utskämma. Lägga f. å bok, svära med finger å bibeln. (Fig.) Se genom finger (eller fingren) med något, låta sig icke märka något, som är orätt, och låta det passera. Se genom finger (ell. fingren) med någon, öfverser med någon, blunda för hans fel. Se någon på fingrarna, noga gifva akt på någons uppförande. Ej lägga finger emellan, ej skona, med stränghet bestraffa. Ha långa fingrar, vara tjufaktig. Känna, kunna något på sina fem fingrar, fullkomligt, i grund. (Talesätt) Om han får in ett f., träder han in hela armen, om man lernar honom minsta insteg, visar minsta eftergifvenhet för honom, gör han sig snart till husbonde. *Guds f.*, härdelse, hvarti man tycker sig se spår af Guds omedelbara inverkan. *Slicka fingrarna efter något*, begärligt eftersträffa, åka efter något. — *Ss. F-lik, -formig, -sbred, -sbredd, -shög, -slång, -spets, -stjock.**

FINGRA, fingöra, v. a. 1. (lat. *Fingere*) Dikta; antaga, föreställa sig något inbilladt såsom verkligt.

FINGERBORG, fingrbårrj (i dagligt tal: fingrbårr), m. 2. Liten kapsel, vanligtvis af metall (guld, silver, messing), hvarmed den, som syr, betäcker fingerändan, för att lättare kunna inskjuta nålen i tyget. [Fingerbort.]

FINGERBORGSBLOMMA, f. 4. eller

FINGERBORGSSÖRT, f. 3. Se *Biskopsört*.

FINGERFÄRDIGHET, f. 3. Färdighet att med fingrarna utföra musik på ett instrument. *Denne pianist har mycken f.*

FINGERGULL, n. 3. (gam.) Guldring.

FINGERHANDSKE, m. 2. pl. — *handskar*. Handske, så sydd, att hvarje finger har sin särskilda betäckning.

FINGERKLÄDA, f. 1. 1) Kläda i fingrarna. — 2) Lusten att vilja taga uti, känna på allt med fingrarna.

FINGERKLÄDIG, a. 2. Se *Klädfingrig*.

FINGERKNOGE, m. 2. pl. — *knogar*. Knoge på ett finger.

FINGERKNÄPP, m. 2. Knäpp, gjord med tummen och ett af de andra fingren.

FINGERLED, m. 3. Led på ett finger.

FINGERLING, fingr-ling, m. 2. (skepp.) Så kallad hvar och en af de jernhakar, medelst hvilka rofva fasthållas och röres vid akterstälven.

FINGERMUSKEL, m. 3. pl. — *muskler*. Muskel, som tillhör ett finger.

FINGERNERV, m. 3. Nerv, som tillhör ett finger.

FINGERRING, m. 2. Se *Ring*, 2.

FINGERSPRÅK, n. 3. Tackenspråk, hvarvid fingrarna begagnas till betecknande af hvad man vill uttrycka.

FINGERSVAMP, m. 2. (bot.) Ett svampslägte. Clavaria.

FINGERSÄTTNING, f. 2. (i musik) Fingerarnas olika användning, då man utför musik på ett klaviaturinstrument eller annat slags instrument, hvarvid grepp med fingrarna fordras. *Hafva god, dålig f.*

FINGERTAM, a. 2. (fam.) Se *Fingervand*.

FINGERTECKEN, n. 3. Tecken med ett finger eller med fingrarna.

FINGERTUTA, f. 1. Tuta, hvarmed i vissa handverk något af fingren skyddas, eller som på-sattes ett skadadt finger till skydd.

FINGERVAND, a. 2. (fam.) Vål öfver i handlaget med fingrarna. Brukas om vissa handstöder, och ofta äfv. skämtvis. *En f. fektjuf.* — *Syn. Fingertam.*

FINGERÖRT, f. 3. (bot.) Se *Potentill*.

FINGRA, v. n. o. a. 1. Med fingrarna röra på något. *F. på något, äfv. f. något.* — *Fingrande*, n. 4. o. *Fingring*, f. 2.

FINGRARE, m. 3. (fam., mindre brukl.) En, som har för vana att fingra på allt.

FINGRYNIG, a. 2. Som i brottet visar liksom små fina gry. — *Fingrynighet*, f. 3.

FINHACKA, v. a. 1. Hacka någotent så, att det blir mycket fint. — *Finhackande*, n. 4. o. *Finhackning*, f. 2.

FINHET, f. 3. (i allm. motsatsen till *Grofhet*) Egenskapen att vara fin: 1) Mycken smälhet hos ett föremål, i jämförelse med andra af samma slag. *Ett hårstrås f. F-en af en tråd, ett streck.* — 2) Mycken tunnhet, täthet och ganska slit yta hos en sak, i jämförelse med andra af samma slag. *Klädes, ett tygs f. Hyns f.* — 3) Egenskapen att i sitt slag vara mycket små. *Stilens f.* — 4) Egenskapen hos ett ämne att vara fördelat i ganska små partiklar eller delar, jämförelsevis med andra ämnen af samma slag. *Mjölets, pulverets, sandens, kammens f.* — 5) Egenskapen att vara nått, prydd och med ytterst omsorg ända till de minsta delar utarbetad. *Ett arbetes f.* — *Syn. Finness.* — 6) Utmärkhet i sitt slag. *Vinets, kryddornas, färgens, porcelinets, kortens, klädernas f.* — 7) Egenskapen att göra ett behagligt intryck på skönhetsämnet, såsom utmärkande sig för frånvaro af allt groft, rått och hyardagligt. *Anletsdragens f. F-en i dessa drag, konturer, former.* — 8) Egenskapen att vara utmärkt väl renad, lutrad, sofrad. *Guldets, silfverets, sockrets f.* — 9) *F-en af en röst*, en ton, dess egenskap att vara hög och späd, men klar och ren. — 10)

(fig.) a) (i fråga om sinness) Egenskapen att utmärkt väl upplatta yttre intryck. *F-en af hans hörsel, syn, o. s. v.* — b) Skarpsinnighet, förståndighet, kloket, själlulhet, sinnrikhet. *Blic-kens, fysionomiens f. Ingen kan bestrida f-en af hans smak (i estetisk mening). F-en af ett skämt. F-en i detta svar är beundransvärd.* — c) (både om person och sak) Slughet, klyftighet, förslagenhet. *Han är känd för mycken f. i sina underhandlingar. F-en af en anläggning, en plan.* — *Syn. (äfv.) Finness.* — d) (i fråga om person) Utmärkt snygghet i förening med belevnhet och artighet i sätt och skick. *Hans f. går till öfverdrift.* — e) (om sak) Egenskapen att röja belevnhet, hyfsning, städning, vett. *F. i seder, i sällskapston, i umgängesskick. F-en af ett beröm.* — f) Grannlagenhet. — g) Se *Finness*, 1 o. 2.

FINHYLLET, a. 2. eller **FINHYLIT**, a. 1. Som har mycket fin by.

FINHÄRIG, a. 2. Som har mycket fina hår.

FINHÄRIGHET, f. 3. Egenskapen att vara finhårig.

FINHÄCKLA, v. a. 1. Häckla mycket fin. *F. lin.* — *Finhäcklande*, n. 4. o. *Finhäckling*, f. 2.

FINISTVÅL, finisstvål, m. sing. Se *Venedisk tvål*.

FINK, fionk, m. 2. Ett slägte af Sparfågellarna med kort, alldeles kägelformig, rak och spetsig näbb, stjerten merendels urupen eller tvåklufven. Har en stor mängd arter, bland hvilka märkas: Bofink, Bergfink, Hämling, Stoglitza, Grönsiska, Kanariefågel, Fringilla.

FINKEL, fionk, m. sing. Det vid brännvinsbränning först erhållna, orena brännvinet.

FINKELÖLJA, fionkölja, f. 1. (kem.) Ett slags olja af olika beskaffenhet, som innehålls i odistilleradt brännvin och meddelar det dess vanliga oangenäma lukt och smak.

FINKNÄT, fionknät, n. 3. (skepp.) Målad segelduk, fastspikad vid relingen, så väl inom- som utombords, på örlogsfartyg.

FINKORNIC, a. 3. 1) Som i brottet visar liksom små fina korn. — 2) Bestående af mycket fina korn. *F-t krut.* — *Finkornighet*, f. 3.

FINKÄNSLA, f. 1. sing. Se *Finkänslighet*.

FINKÄNSLIG, a. 2. 1) (om person) Som har en fin, grannlaga känsla. — 2) Som röjer, uttrycker, tillkännager en sådan känsla. — *Syn. Se Grannlaga.*

FINKÄNSLIGHET, f. 3. 1) Fin, grannlaga känsla hos en person. — 2) Egenskapen att röja, uttrycka en sådan känsla. *F-en i hans uppförande.* — *Syn. Se Grannlagenhet.*

FINMÅLA, v. a. 3. (Impf. — *malde*. Sup. — *malit*.) Mala mycket fin. — *Finmalande*, n. 4. o. *Finmalning*, f. 2.

FINMÅLA, v. a. 1. (mål.) Med samvetsgrann omsorg lägga sista handen vid ett arbete.

FINNA, v. a. 3. Ind. pres. sing. *Finna*; pl. *Finna*. Impf. sing. *Fann*; pl. *Funno*. Imper. sing. *Finna*; pl. *Finna*. Konj. iupf. *Funne*. Sup. *Funnit*. Part. akt. *Finnande*; part. pass. *Funnna*. 1) Påträffa något, som förut varit dolt. *Han har funnit en nedgräfd skatt.* Af denna bom. substantivet *Fynd*. — *Syn. Hitta, Påträffa.* — 2) Träffa någon eller något, vare sig att man söker eller icke söker. *Han fann honom på vägen. Jag fann honom vid bordet. Jag fann honom icke hemma. Jag fann papperet liggande i byrån.* (Fig. fam.) *F. någon*, få tillfälle att